ROY FULLER

INSULA PASIUNILOR

Colecția GLOBUS / Editura Univers

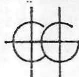

THE CARNAL ISLAND

ROY FULLER

Andre Deutsch

GLOBUS

ROY FULLER

INSULA PASIUNILOR

Traducere de
Lidia Ionescu

EDITURA UNIVERS
București
1976

Ilustrația copertei: *Csechi Peter*
Coperta colecției: *Ion State*

Dragă James,

Daniel House va sosi în mod sigur la Londra săptămîna viitoare și acceptă să se întîlnească la un prînz cu membrii Comitetului, pentru a discuta participarea sa la Festival, în legătură cu apariția cărții lui Andreas Stephanos. Sper că vei putea veni la restaurantul „L'Escargot" la ora unu și un sfert, în ziua de 10.

Al tău,
Rupert.

Dragă Rupert,

Pot și doresc să vin pe data de 10, deși nu prea cred că prezența mea va contribui să netezească asperitățile. Singura posibilitate ca House să știe de existența mea s-ar putea datora faptului că, în urmă cu mai puțin de doi ani, am publicat o culegere din Stephanos.

Al tău,
James.

Dragă James,

Sînt încîntat că poți veni pe data de 10. Va fi o participare restrînsă. Ești mult prea modest în ceea ce privește dreptul tău la notorietate, ca să nu mai amintim farmecul și puterea ta de convingere pe care ne bizuim în mare măsură, în speranța de a-l determina pe House să-și schimbe hotărîrea de a se retrage din Festival.

Al tău,
Rupert.

Dragă domnule Ross,

De cînd m-am reîntors de la Londra și m-am uitat din nou în cartea lui Wallace Stevens, m-a sîcîit necontenit faptul că în cursul conversației noastre m-am referit la eseul său numindu-l „Figura poetului ca tînăr viril" în timp ce adevăratul titlu este „Figura tînărului ca poet viril". Fie că ți-ai dat seama și, plin de tact, nu mi-ai atras atenția, fie că abia acum îmi descoperi eroarea, pentru mine e la fel de penibil. Deși știu că-i prea tîrziu ca să-mi disimulez decrepitudinea, n-aș vrea să mi-o dezvălui tocmai în acest fel.

Cînd ți-am vorbit despre posibilitatea de a avea plăcerea să te revăd aici, am înțeles că o prietenie mai veche te aduce uneori pe aceste meleaguri, așa încît îndrăznesc să sper că poate îți convine sfîrșitul săptămînii din 22.

Dacă ai sosi sîmbătă după-amiază și ai sta, să zicem, pînă în dimineața următoare, ți-ar mai rămîne timp și pentru întîlniri mai emoționante.

Cu sinceritate, al dumitale
Daniel House.

Dragă domnule House,

Îmi face multă plăcere să vă vizitez și voi ajunge spre mijlocul după-amiezii, în ziua de 22. Sper că între timp nu veți renunța complet la ideea unei antologii. Cît despre titlul eseului, eu îl prefer pe cel dat de dumneavoastră,

Cu sinceritate, al dumneavoastră
James Ross.

DANIEL HOUSE (născut 1890). Numele și anul, bine cunoscute din nu știu cîte antologii (unde le găsești înghesuite, să zicem, între numele și anii lui Arthur Waley și Herbert Read), proiectează în sine o imagine apriorică, desprinsă de orice legătură cu opera sau înfățișarea poetului, așa cum ți le-ai închipuit, poate, în primii ani de școală, înainte de a fi avut o concepție clară despre literatură sau istorie literară.

Stele nefaste, pe cer,
Prinse-n piroane de fier,
Conduc pe-ai Rasei eroi
Ce sforăie-n staul de boi.

Pînă și acest grup de versuri (din care n-am citit niciodată mai mult decît primele rînduri, obicei pe care-l practic adesea cu poeziile altora) prin care îi erau reprezentate de multe ori poemele, nu reușeau să-i clarifice personalitatea, deoarece mintea mea infantilă asocia titlul *Într-un hambar lîngă Beuguy* cu numele poetului, așa că îmi imaginam în mod vag hambarul aparținînd unei ferme numite „Daniel House", deși mă deranja numele englezesc într-un decor incontestabil francez sau belgian.

În anii cînd am început să înțeleg, imaginea s-a divizat. O parte cuprindea totalitatea operelor sale care puteau să te influențeze, care te influențaseră. O altă parte, aproape de sine stătătoare, era o fotografie reprodusă adesea, probabil din lipsa altora, și care reprezenta un om mai în vîrstă, cu fruntea bombată și mustăți remarcabile, fotografie ce-și înscria data în istoria modei prin sacoul la două rînduri din tweed în spic.

Imaginea s-a întipărit în mintea mea pentru totdeauna cînd, dîndu-mă jos din taxi la „L'Escargot", l-am zărit de îndată pe House pășind pe trotuarul din Greek Street. Am plătit taxiul și m-am repezit în sus pe scări, copleșit de jenă și lașitate, de parcă aș fi dat peste un străin în spasmele unei crize de epi-

lepsie. Apoi am coborît scările, m-am dus la el și m-am prezentat; jena și lașitatea fiindu-mi biruite printr-un efort de voință, a urmat o altă emoție la fel de ridicolă, anume venerația. Faptul că încă mai sînt în stare să cad pradă unui astfel de sentiment, face probabil parte din ceea ce Rupert Dalton numește „farmecul meu".

Fotografia însuflețită a rostit, nu cîteva cuvinte familiare dintr-o placă de patefon, dar cu un ton asemănător: „Am ajuns prea devreme și m-am gîndit să aștept afară."

Mi-a venit brusc ideea bizară că mă aflu singur, în public, cu Daniel House, fapt care a fost foarte probabil remarcat și de trecătorii mai intelectualizați. Pînă nu s-a instalat o tăcere prelungită între noi, nu mi-a trecut prin minte că aș avea vreun drept sau vreo datorie să întrețin conversația. Dar pe urmă mi-am dat seama că, neîncurajat, el nu va mai scoate nici o vorbă. Mi-am imaginat că în mintea lui încolțea poate vreun poem, și l-am privit un timp, uitînd că facultățile sale creatoare nu puteau fi, în clipa aceea, decît analoage cu ale mele care, pentru moment, erau departe de a fi active. Nu era nici măcar infatuat, am hotărît eu în cele din urmă ci, pur și simplu, timid. L-am convins să urcăm scările în perspectiva unei băuturi pe care s-o luăm înaintea venirii celorlalți și i-am atins chiar mîneca sacoului, (tot) la două rînduri, așa cum ai face cu un bătrîn pe care nu-l trage inima să se miște, poate și din teama de a nu cădea. Mîneca era ca a unei momîi din

cele cărora li se dă foc la 5 noiembrie[1], articulată de o coadă de mătură.

— O băutură ar cădea la ţanc, spuse el ştergîndu-şi mustaţa, acum aproape albă, ca şi cum ar fi şi tras *prima înghiţitură*.

Strada East Shore putea fi lesne identificată în timp ce aşteptai la semaforul din mijlocul satului, sau al orăşelului. Dacă te întorceai spre stînga, cîteva magazine deschideau perspectiva spre un şir de căsuţe roşii, semidetaşate, cîteva dintre ele avînd în fereastră anunţuri : „Camere libere“ sau „Cameră de închiriat“. Întregul decor degaja senzaţia unei ambianţe ostile, pe care trebuia sau s-o înfrîngi sau s-o înduri pînă a doua zi dimineaţa, cînd buna cuviinţă îţi va îngădui să pleci. Drumul cotea, apoi începea să coboare. Peste vîrful urzicilor care năpădiseră un teren viran, neîngrădit, se zări, pentru o clipă, marea, de un albastru la fel de palid ca şi cerul. Treceam prin faţa unor vile cu grădini cochete, îngrijite de oameni în vîrstă cu înfăţişare neglijentă. Căutam îngrijorat numele locuinţei lui House, simţindu-mă cu desăvîrşire incapabil să împac imaginea lui cu acest antiparadis pentru pensionari.

Drumul deveni mai drept şi nepavat. Lîngă un spaţiu verde, în centrul căruia cineva înfip-

---

[1] La 5 noiembrie se sărbătoreşte în Anglia zădărnicirea „Complotului prafului de puşcă“, pus la cale în 1605, împotriva Parlamentului şi a regelui Iacob I. Cu prilejul sărbătoririi se arde efigia conspiratorului Guy Fawkes.

sese într-un par un colac de salvare și o tăbliță care-ți atrăgea atenția asupra pericolelor fluxului, doi stîlpi de poartă din cărămidă roșie își împărțeau numele îngemănat pe care-l căutam. Am coborît, am dibuit mînerul porții, am deschis-o, am băgat mașina înăuntru, iar m-am dat jos, am închis poarta, și iar m-am suit la volan. Cu senzația că eram urmărit din casă, toate aceste acțiuni dădeau impresia unui amestec de criminalitate și nebunie. La capătul aleii scurte, apărea casa, modestă, victoriană, îngustă, de parcă ar fi fost o felie tăiată din proiectul unui grup de case de prin 1880. Storurile ferestrelor de la fațadă erau trase împotriva soarelui, transperante gălbui, manipulate cu ajutorul unor sfori ce se terminau cu o pară. În fața intrării, în mijlocul aleii, dar mai închis la culoare, stătea culcat un cîine ce părea a fi de rasă Corgi. Deoarece nu s-a mișcat la apropierea mașinii, m-am oprit la bună distanță de ușa principală, am coborît și, conștient în continuare de faptul că sînt probabil observat, am adresat cîteva cuvinte animalului. S-a ridicat cu greu pe picioarele din față, fără să-și înalțe privirea. A mîrîit o dată sau de două ori cam gutural, dar cum mi-am zis că făcea asta doar de formă, m-am lăsat pe vine și l-am mîngîiat pe cap, jucînd, pentru oricine ar fi privit, rolul celui pe care îl interesează viața în orice manifestare a ei.

Cîinele și-a dezgolit de îndată colții, ca o maimuță, și m-a mușcat de gleznă. Ridicîndu-mi cracul pantalonului ca să mă pot lăsa

pe vine, glezna mea devenise accesibilă animalului, care n-a avut altceva de făcut decît să-și sucească puțin capul. Am văzut o gaură în șosetă dar m-am temut că, împingînd ciorapul în jos ca să examinez întinderea mutilării de dedesubt, aș fi adus o critică prea aspră ospitalității. M-am ridicat deci iute, astfel ca pantalonul să ascundă ravagiile făcute de colții cîinelui, întocmai cum ascunzi cu o frunză de lăptucă omida pe care ai găsit-o în salată. Noroc că m-am grăbit. Chiar în clipa aceea gazda mea își făcea apariția de după boschetul de lîngă casă.

— Aha, mi s-a părut că aud o mașină, strigă el.

Ne-am salutat. Era îmbrăcat ca atunci cînd îl văzusem pentru prima dată în fața restaurantului „L'Escargot", doar că-și pusese și o pălărie de pai, probabil o relicvă extravagantă a vreunei croaziere pe Mediterana.

— Văd că te-ai împrietenit cu bătrînul Rascal, spuse el împungînd afectuos cîinele cu botul cizmei cafenii.

— Da.

— E un post bun de observație cînd vremea e frumoasă, nu-i așa ?

Întrebarea fusese adresată cîinelui, dar cum acesta nu o luă în seamă, m-am simțit eu obligat să dau afirmativ din cap ca din partea lui, cutremurîndu-mă încă la gîndul recentului asalt.

— Valiza e în siguranță în mașină, spuse House. Vino să dăm o raită prin grădină înainte de ceai. Hai, Ras !

Am pornit-o. Cîinele cam fără tragere de inimă.

— Ce prostie am putut spune în legătură cu eseul lui Stevens! zise House. Părerea lui, sau una dintre părerile lui, este că tineretul trăiește o viață poetică. Nu are nici o importanță dacă tînărul nu este el însuși poet. Inversînd titlul, am redat o idee cu totul greșită.

— Da, îmi dau seama.

Era iritant să fii tîrît într-o discuție de acest fel.

— Cum sună fraza lui Stevens? „Există o viață în afara politicii. E acea viață pe care o trăiește tînărul ca poet viril într-o atmosferă rodnică, însorită"... sau cam așa ceva. Cuvinte cu acest sens. Ai reușit să-l citești?

— Mi-e teamă că încă nu.

Să fi fost oare sînge ceea ce mi se prelingea în jos, pe gleznă, sau numai transpirație provocată de mersul în soarele surprinzător de fierbinte pentru sfîrșitul lui septembrie? Nu umblam prea repede; deși House dădea impresia de grabă, pășind mărunțel peste pietriș, eu însumi trebuia să-mi măsor pasul ca pentru o ceremonie solemnă. Mă întrebam dacă are de gînd să-mi repete toate ideile despre poezie și tinerețe pe care mi le debitase în cursul ciudatei plimbări de după prînzul primei noastre întîlniri. Atunci fusese atît de intenționat *ad hominem* [1], vorbind despre viața poeziei încît, în ciuda mărturiilor evidente din

---

[1] În sensul: apologet al bărbatului (lat.)

opera sa, mi-am pus stingherit întrebarea dacă nu cumva o fi homosexual și am început să pregătesc o stratagemă pentru respingerea unui eventual avans. Nu știu dacă m-am liniștit pe *deplin cînd s-a oprit în fața* unui magazin, pe strada Compton, unde se vindeau sau se închiriau filme cu femei goale. Se uită fără grabă la poze și citi titlurile.

— Remarcabil, spuse el.

Un tip fără pălărie și fără haină, cu un ziar făcut sul sub braț, se ivi între noi și spuse :

— Imediat după colț rulează un film, care tocmai începe, domnilor. Zece șilingi de persoană !

Începusem să mă îndepărtez de îndată ce individul își dăduse intențiile pe față, dar House se opri să schimbe cîteva cuvinte cu el. N-am reușit să înțeleg dacă din cauza surzeniei îi scăpase esența sacrificiului bănesc de la intrare sau dorea informații mai amănunțite în legătură cu spectacolul recomandat.

— Remarcabil, repetă House revenind lîngă mine. Crezi chiar că prezintă filme ?

Am clătinat din cap.

— Nu, bănuiesc că nu, urmă House. Nu-i decît o momeală ca să-ți scoată banul.

— Sau suta !

House rîse de gluma pe care o rostisem jenat. Un rîs puțin trist, de parcă ar fi regretat deficiența sa fatală pînă și în acest sector dubios al vieții virile.

— Și-n orice caz, am adăugat, nu ați fi avut timp să le vedeți, odată ce trenul dumneavoastră pleacă la 3.45.

Rîse din nou, mai vesel.

De data aceasta, tema poetului viril nu a fost continuată imediat. Am ocolit pajiștea din spatele casei. Cărarea cobora, devenind foarte îngustă. Eram siliți să mergem în șir indian, cu House în frunte. M-am oprit să arunc o privire rapidă rănii. Aproape cu decepție am constatat că nu era sînge, doar o urmă de colț. House se întoarse.

— O pietricică în pantof ?

— Nu, mi-am ridicat șoseta.

— Unde o fi animalul ? De obicei îi place să coboare pe aici.

Am privit îndărăt, în lungul cărării, printre urzicile și iarba înaltă pe care o călcasem în picioare.

— Prinț, Prinț ! strigă House.

— Mi s-a părut că-i spuneți Rascal.

— Răspunde la ambele nume, spuse House, mîndru de parcă ar fi fost un indiciu al unui talent rar. Rascal s-a prescurtat în Ras și acesta a devenit în mod firesc Prințul Monolulu, care la rîndul său s-a redus la Prinț. Tipică evoluție lingvistică.

Era gata s-o pornească, dar s-a răzgîndit și a adăugat după un moment de gîndire :

— Am spus „în mod firesc", dar dumneata ești bineînțeles prea tînăr ca să-ți mai amintești de faimosul vînzător de pronosticuri pentru alergările de cai, Ras — Prințul Monolulu.

— Da.

— Numele era destul de bine cunoscut pe vremea tinereții lui Rascal. Cîți ani crezi că are cîinele ăsta ?

Era la fel de dificil, ca și atunci cînd e vorba de o persoană, să găsești calea justă între a flata rezonabil și a flata grosolan.

— Nouă.

— Cincisprezece, spuse House, pornind iar pe cărare, cincisprezece ani.

— Nu arată, am răspuns eu, și mai puțin sigur de oportunitatea acestui compliment decît de cifra indicată în prealabil.

Terenul devenise mlăștinos și-l invidiam pe House pentru cizmele sale. Începuse să mă obsedeze ideea de a descoperi porțiunile cele mai puțin noroioase, pe care să-mi plantez pantoful. Domeniul lui House era surprinzător de vast și, pentru moment, nu părea să se pună problema întoarcerii spre casă. În cele din urmă, am ieșit printr-un pîlc de pomi la un pîrîu ce se revărsa peste marginile joase și înverzite. Malul pe care ne-am oprit nu era mai puțin dăunător pantofilor mei de antilopă decît cărarea pe care venisem. Alăturîndu-mă acum lui House, reușeam să-i aud comentariile.

— Aici e hotarul meu. Pîrîul se varsă în estuar. Proprietatea de pe partea cealaltă aparține colonelului Dodd. Ai să-l întîlnești după cină. Am putea porni în susul apei, ca să ajungem la casă pe alt drum, dar țărmul e năpădit de vegetație. Nu mai pot să-i vin singur de hac și omul care ne ajută nu vrea, pur și simplu, să lucreze aici jos. Îi place să se afle în treabă numai pe lîngă straturile de flori.

Abia după ce ne-am îndepărtat de acele locuri, eu mergînd de data aceasta în frunte, mi-am dat seama că, de fapt, vizitasem cadrul poemelor în care House vorbește despre rîu. Zborul păsărilor marine, fata de pe șlep, însîngeratul șobolan de apă, reflecțiile despre Nietzsche, toate se desfășuraseră de cealaltă parte a rîului, unde se afla proprietatea colonelului Dodd. Cît de simple sînt relațiile dintre artă și realitate, în comparație cu felul în care le concepem noi! Din pricina fantazărilor minții noastre și a înțelegerii imperfecte, ca să nu mai vorbim de însușirile similare ale poetului, creăm o lume a artei care extrage din lumea reală totul cu excepția aspectelor pur faptice. Ca și cînd mi-ar fi completat gîndul, House, în spatele meu, reveni la eseul lui Stevens :

— Vezi, poezia este substitutul iubirii lumești, este puterea care transformă, principiul care unifică. Trebuie să-i fim recunoscători, în ciuda recompenselor ei cam anemice, dacă le compari cu cele ale adevăratei trăiri. În special cînd sîntem bătrîni. Ba chiar de vîrstă mijlocie. Da, poate mai ales atunci, cînd capacitățile noastre, sau ceea ce ne place să considerăm drept capacități, ne face să fim atît de porniți împotriva surogatelor. Dealtfel la fel se întîmplă și la bătrînețe.

Satisfacția esențială de a înțelege ce spune House, a-l înțelege pe el în acel moment, declanșă o revărsare de afecțiune. O senzație de fericire, nu pentru că aș fi putut face abstracție de plăcerea îndoielnică de a o întîlni pe

doamna House şi de a cina cu colonelul Dodd, ci pentru că îi acceptam şi pe ei ca parte din viaţa mea, din viaţa mea de fiecare zi, aşa cum erau parte din cea a lui House.

Din faţă, de după o cotitură a cărării, venind spre mine încet dar hotărît, îşi făcu apariţia Rascal.

— Aici, Prinţ, spusei eu, socotind că fiara apreciază faptul că o chem pe numele cel măgulitor.

— Prea tîrziu, băiete, zise House. „Retrage-ţi paşii, sărman rătăcitor!"

Această comandă fu ignorată, cîinele găsind probabil exprimarea prea extravagantă pentru puterea sa de înţelegere. Am fost forţat să dau prin nişte pătrunjel ud, ca să-i permit să treacă. Chiar şi aşa i-am simţit botul foarte aproape de gleznă. Am constatat că pantofii îmi erau pătaţi rău, poate iremediabil.

— A mers pe urmele noastre şi pe urmă s-a întors, spuse House, satisfăcut că a găsit cheia comportării cîinelui în absenţa sa, de parcă ar fost vorba de un copil căruia îi purta de grijă.

E lesne de înţeles ce voia să spună House prin „recompensele adevăratei trăiri" şi totuşi este o remarcă pe care nu-ţi vine s-o faci tu însuţi. De ce i-am spus oare lui House, pe strada Tottenham Court, că veneam uneori „pe acele meleaguri"? Doar fiindcă mi-am adus aminte că Amanda Wilson, după cum mă informase, locuia din nou cu părinţii ei. Faptul mi s-a părut atunci nesemnificativ, deoa-

rece eram la curent cu falimentul căsătoriei ei. O remarcă dintre zecile pe care le auzi în cîte un scurt *tête-à-tête* la o petrecere, și pe care apoi o dai uitării. Dar cînd House făcuse invitația preliminară, în mintea mea s-a și închegat un plan de viitor. Nimic mai normal decît să trec pe la părinții Amandei. Doar îi cunoșteam din familie. Chiar în timp ce-l ascultam pe House, s-a reconstituit în mintea mea imaginea atributelor fizice ale Amandei, imagine pe care mecanismul biologic selectiv o găsi seducătoare.

Realitatea nu a coincis cu planul, așa cum se întîmplă totdeauna chiar și atunci cînd detaliile sînt prevăzute cu destulă minuțiozitate. Cu mama Amandei mă întîlnisem imediat de cum intrasem în grădina lor : avertizare timpurie că viața altora refuză cu încăpățînare să se adapteze dorințelor tale.

— Ce bine-mi pare că te văd, James, dar ce cauți atît de departe de casă ?

Dădui prompt la iveală explicația că-l vizitez pe House.

— Credeam că-i mort, spuse doamna Stewartson.

— Dimpotrivă.

Deschidea și închidea o pereche de foarfeci de grădină. Poate această îndeletnicire mi-a dat senzația de intrus într-o existență străină și fundamental indiferentă.

— Probabil mulți cred și despre mine că *sînt moartă, adăugă* ea.

— O scrisoare a unui admirator al lui Tennyson începea așa : „Mama spune că nu mai

trăiești, dar eu îi răspund că nu cred să aibă dreptate".

— Spune, James, ți-ar fi greu să vii cu mine ? Trebuie să tai niște flori pentru cină. Pe urmă, în timp ce eu mă îmbrac, te poți duce să bei ceva. Pînă atunci se reîntoarce și Alec.

Pe cînd ne plimbam de-a lungul straturilor, nu s-a rostit nici un cuvînt despre Amanda. Doamna Stewartson era preocupată de predominanța daliilor violete și de formarea tuberculilor meniți să le ajute a supraviețui asprimilor iernii și așa mai departe. Cînd am intrat în salon, Alec Stewartson era acolo. I-am debitat și lui explicația.

— L-ai invitat pe James la cină, scumpo ?

Punînd această întrebare, Alec Stewartson dădu glas speranțelor mele.

— Nu, dar de ce n-ai rămîne, James ? S-ar putea să fie plictisitor pentru tine, jucăm bridge în patru, spuse domnul Stewartson, dar am putea renunța. Păcat că Amanda e plecată pentru weekend.

— Mulțumesc foarte mult, dar trebuie s-o iau din loc.

M-a cuprins un val de recunoștință la gîndul c-am fost salvat atît de providențial de-o seară cumplit de plictisitoare.

— Știi că Amanda și Charles s-au despărțit ?

— Da.

— Afurisită treabă ! Extrem de neplăcut !

— Ba eu zic că ce-a fost greu a trecut, interveni doamna Stewartson.

Numai după ce a plecat doamna Stewartson și nu s-a mai discutat situația Amandei, mintea mea a găsit răgazul să savureze farsa prin care treceam. Nici măcar nu eram sigur că aveam destui bani pentru a plăti o cameră de hotel, pe lîngă faptul că nu știam precis unde poate fi găsit unul. Whisky-ul lui Alec Stewartson era foarte tare. Pornind pe două cărări, în noapte, mi-am zis cu jumătate de glas: „Pot foarte bine să dorm, naibii, în mașină!"

De ce continuăm oare să ne comportăm în afacerile amoroase așa cum ne-am comportat în adolescență? În acest sector al vieții persistă credința primitivă în magie. Dorești nu numai ca Amanda să-ți ghicească intențiile, ci chiar să-ți stea, topografic, la dispoziție, gata de a-ți îndeplini orice toană. Dacă ar fi fost vorba despre vreo fată mai tînără, de o experiență și o frumusețe mai puțin cutezătoare, aș fi recurs la vreun aranjament preliminar, fie el cît de aproximativ, deși aceasta e departe de a fi o regulă generală. Mecanismul biologic a funcționat bine dar, ca și în lumea insectelor, faptele sînt mult determinate de întîlniri întîmplătoare și de aglomerații umane.

Curată nebunie să trec pe la familia Stewartson fără să fi cercetat în prealabil terenul! Nebunie aproape la fel de mare, gîndeam eu ceva mai tîrziu, stînd în holul hotelului „Palesworth Arms", e și *faptul că am* acceptat invitația lui House, chiar dacă motivul erotic nu s-ar fi dovedit iluzoriu. La ce

plăcere mă puteam oare aștepta? Sau, mai exact, cum ar fi fost posibil să nu mă plictisesc pur și simplu, și să nu mă simt stînjenit? Mi-am amintit apoi de tatăl meu. Îl lăsasem *foarte iritat pentru că nu-l prevenisem din* timp că voi lipsi de acasă la sfîrșitul săptămînii, tocmai cînd el dorea să fiu prezent pentru vizita unchiului meu.

Într-un colț al holului, pe ecranul unui televizor, se vedea o femeie cîntînd. Odată ce eram singurul spectator, ce rost avea să nu întrerup tortura? Apropiindu-mă de aparat, am studiat butoanele nefamiliare.

— Sper că n-ai de gînd să schimbi programul, tinere, sau ai?

Vocea venea dinspre o babă măruntică, de neobservat, într-un fotoliu din fundul încăperii, unde consuma lînă de împletit din sacul de lucru.

— Nu, nicidecum!

Mi-am aplecat cîteva secunde atenția spre tubul televizorului, cu aerul unui pionier în electronică ce-a biruit în fine toate greutățile, și apoi, cu pași gînditori, am părăsit holul hotelului.

— Poetul, spuse House, e într-o constantă simulare.

M-a plasat într-un șezlong, sub un măr, și a dispărut în casă. A reapărut apoi purtînd o tavă cu un serviciu de ceai care zăngănea în mîinile lui ca un prelungit *sostenuto* din sectorul instrumentelor de percuție. Bombănind cîteva scuze în legătură cu soția sa

care se odihnește încă, s-a îndepărtat din nou, clătinîndu-se, pentru ca să revină, după un interval alarmant de lung, cu un ceainic într-o mînă și un tort de ciocolată în cealaltă.

— Ești de acord ? m-a întrebat House.

Mi-a revenit în minte episodul de la televizor din noaptea trecută.

— Da.

— O pun în mare parte pe seama timorării care însoțește talentul poetic.

Turnă ceaiul în cele două cești, cît și pe de lături, în cele două farfurioare.

— Dar cum împăcați această caracteristică cu persoana dumneavoastră ? Ați făcut doar primul război mondial, ați fost ofițer... ?

— Asemenea teste nu sînt niciodată satisfăcătoare. Nu sînt concludente.

— În orice caz, cei mai mulți dintre noi n-au trecut prin ele.

— Încercările constante, cele abia sezisabile, sînt infinit mai importante, spuse House, tăind tortul și împingîndu-l spre mine. În afară de aceasta, n-am ajuns decît rar pînă pe front.

— Adevărat ? *Într-un hambar lîngă Beuguy* dă o puternică impresie de participare la acțiune, deși îmi dau seama că de fapt nu-i nici un amănunt acolo...

— Apă de ploaie. Ca toate versurile pe care le-am scris în timpul războiului purtat de Kaiser. *Cîte vor mai fi fost* ! Nu găsești în ele compasiune pentru oameni, ci doar tristețe pentru om. Din acest motiv nu am fost consi-

derat „un poet al războiului“. Mai ales după ce a trecut. Am pierdut trenul.

— Acum însă sînteți și dumneavoastră inclus în această categorie.

— Acum sînt toți incluși. Am intrat în istorie, chiar și cei care am supraviețuit, oricît ar părea de bizar.

Am gustat din tortul de ciocolată. Era mai bun decît părea.

— Aha, spuse House, i-a mirosit a ceai.

Rascal apăruse la marginea pajiștii. Deși trupul său dădea impresia ciudată că stă de-a curmezișul, înainta, fără îndoială, direct spre noi.

— Aveam douăzeci și șase de ani cînd m-au mobilizat. Am evitat încolonarea pînă în ultimul moment. Mă simțeam bătrîn. Adică prea bătrîn pentru copilării de felul instrucției în pluton.

House bău ceaiul, își șterse mustața și-și mai turnă o ceașcă. Am constatat, surprins, cît e de darnic cu laptele și zahărul, fapt care îmi scăpase prima dată. Reîntoarcerea la „ceaiul“ din copilărie. Dar concordanța dintre sosirea cîinelui și amestecatul atent al însiropatei băuturi dădu pe față intenția lui House. Puse ceașca și farfuria în fața lui Rascal care, făcînd să zăngănească tare lingurița, lipăi lichidul cît ai clipi din ochi.

— Își bea cu plăcere ceaiul, spuse House urmărind îndeaproape operația.

— Ce cîine inteligent! Bea din ceașcă! spusei eu, sorbind dintr-a mea și întrebîndu-mă

dacă Rascal nu a fost cel care a folosit-o în prealabil.

— O să-ți pară poate ciudat, spuse House, dar Thomas Hardy a avut o influență revelatoare asupra mea. Nu atît stilul, nu uimitoarea invenție a formelor sale lirice, ci atitudinea. Drama *Dinastii*[1] a fost reeditată chiar înainte de a mă înrola eu. Nu știu cum de nu am reușit s-o citesc pînă atunci.

Roți nemiloase, ale cîrtiței galerii strivesc,
Ciocîrlia și-a părăsit cuibul cu ouăle sparte
Iar geniștii, bietul cămin al ariciului năruiesc.

La tropotul teribil melcul se retrage speriat,
În zadar ! E zdrobit de uriașele călcîie !
Iar viermele se-ntreabă : „Deasupra ce s-o
fi-ntîmplat ?"

Și de teamă mai în adînc se ghemuiește
Și se crede în siguranță, căci nu știe
Ce spurcat puhoi de sînge îl pîndește.

— N-am fost în stare, în timpul războiului, să fac mai mult decît atît. Să fac măcar atît.

Mă simțeam, nu știu de ce, jenat în timp ce recita. Priveam spre pomii dimprejur, chiar spre Rascal ce stătea gîfîind lîngă ceașca goală de ceai. Și totuși natura versurilor trezea în mine un ecou familiar.

— Aduce puțin cu Auden.

---

[1] Dramă epică, în versuri, de Thomas Hardy, tratînd despre războaiele nepoleoneene.

— Cu cine?

— W. H. Auden.

— Departe de a mă împinge la acţiune, continuă House, războiul m-a ţinut în loc. Şi n-a fost rău. Aş fi putut deveni absolut un georgian închistat. Dar aşa cum au evoluat lucrurile, după război am simţit că fac parte din noua generaţie. Un tînăr mai în vîrstă.

— V-aţi propus vreodată să vă scrieţi amintirile de război?

— Niciodată. La început, toţi doreau să uite războiul. După zece ani, cînd astfel de cărţi erau la modă, a mea n-ar fi făcut senzaţie. Şi, în orice caz, n-am avut această intenţie. N-am ţinut nicicînd un jurnal de însemnări. N-am păstrat nici o fiţuică, nici un ordin de zi care ar fi putut să însemne ceva acum. Totul a pierit.

— Cu excepţia poemelor de război.

— Nu-s bune, nici ele.

— În ultima vreme le-aţi mai dat la iveală.

— Cererea e mai mare. Şi-n afară de asta, devii mai indulgent cu tine însuţi.

Cît timp House intona scandat versurile lui Hardy, am încetat să-mi mănînc prăjitura. Am pus-o să se odihnească pe farfurie, jos, alături de şezlong. Acum, acordînd atenţia cuvenită celor spuse de House, m-am întors să mi-o iau. Dar degetele mele cercetătoare au găsit farfuria inexplicabil de goală. Să fi fost oare altă farfurie, uitată în grădină cu o zi mai înainte, cu prilejul vreunei mese în aer liber şi stropită cu roua nopţii de septembrie? Am pri-

vit în jos. Ascuns de House, lîngă șezlongul meu stătea Rascal lingîndu-și insistent buzele negre.

— Și e trist să-ți dai seama, continuă House, că într-un fel sau altul nici una dintre operele tale nu-i bună, nici chiar ultima. Poate că numai viața are semnificație. Dar viața e singurul lucru pe care nu te-ai obosit să-l înregistrezi, decît doar prin filtrul denaturant al artei. Și ce se va întîmpla dacă tot ce-ai scris e greșit ? E sinistru faptul că adeseori nu contează, în cele din urmă, decît vreun produs secundar. Jurnalul lui Gide...

În timp ce Rascal îmi înconjura scaunul, evident satisfăcut că-mi înfulecase prăjitura pînă la ultima firimitură, mi-am vîrît gleznele dedesubt, cît am putut de departe, dar el își manifestă doar intenția de a linge orice grăunte de zahăr care era puțin probabil să mai fi rămas în ceașcă. Zăngănitul rezultat înecă sfîrșitul comentariilor lui House.

— Mai dorești ceai ? l-am auzit întrebînd cînd încetă zgomotul.

Am încercat să-mi transform gestul de a mă întoarce să-mi iau ceașca într-o mișcare mai ambiguă, dîndu-mi seama că întrebarea fusese adresată lui Rascal. Tortul de ciocolată n-a mai fost oferit nici unuia dintre noi.

— Fragmentul din *Dinastii* poate fi inclus în antologie, am spus eu, *considerînd momentul* nu prea nefavorabil pentru a pomeni despre ceea ce constituia scopul oficial al vizitei mele.

— Mai trebuie încă să mă convingi în legătură cu antologia, răspunse House așezînd ceașca, farfuria și chiar lingurița în fața cîinelui.

În cursul plimbării noastre în Soho, îmi venise ideea să-i propun lui House să întocmească o antologie de versuri englezești, oricît de personală și de subiectivă i-ar fi plăcut lui să o conceapă. Reîntors la birou, m-am gîndit să supun această inițiativă aprecierii lui Cartwright, din moment ce propunerea depășea proporțiile pe care le acordăm noi de obicei poeziei publicate în ediții ieftine.

Cartwright menționă editura care-l publicase totdeauna pe House și unde acesta fusese, de altfel, cîndva director.

— N-ai să-l poți determina niciodată să publice în altă parte.

— Dar antologia nu are legătură cu aranjamentele lui cu editura.

— Cînd or să audă, vor dori s-o publice ei.

— Nu-i nevoie să audă. Îl punem să semneze contractul prin agenții săi. Și afară de asta, edițiile ieftine publicate de Bamberg par un fel de farsă.

— Oricum n-are s-o facă, spuse Cartwright, e prea ramolit.

— Ba nu-i chiar așa de ramolit.

— Cîți ani are ?

— E născut în 1890.

— Nu va trăi destul ca s-o poată termina.

— Îl putem noi scuti de toate corvezile. Nu pare nereceptiv. M-a invitat să-l vizitez la el acasă.

Auzind aceasta, Cartwright lăsă în sfîrșit jos pixul cu cerneală verde și-și ridică privirea, răsucindu-și favoriții lăsați de curînd, în direcția în care dorea el să-i crească.

— Foarte bine, James, du-te să-l vizitezi.

— Care este maximum pe care i-l putem oferi, dacă plătim noi drepturile de autor ? S-ar putea ca banii să constituie cheia.

— Ca întotdeauna, spuse Cartwright.

— Ei bine, cît ? Purta niște haine foarte uzate.

Cartwright indică o sumă.

Chiar în timp ce duceam această convorbire, o aveam în minte pe Amanda, ceea ce îmi insufla optimism în exagerarea bunăvoinței lui House. Iar față de tatăl meu, antologia deveni o mască dură, menită să ascundă complet conturul nesigur al planului meu de a o întîlni.

— Christopher vine la noi duminică. E foarte nerăbdător să te vadă. Sînt vreo cinci ani de cînd n-a mai fost pe aici.

Tatăl meu tăia budinca de carne, rinichi și stridii. Scena se petrecea la clubul său unde prînzeam adeseori cu el, cînd avea ședință cu consiliul companiei sale de televiziune.

— O, Doamne ! Nu pot veni la Henley la sfîrșitul acestei săptămîni.

Îmi trecu prin gînd că prea îmi făcusem un obicei din a-mi petrece weekendul acasă.

— Asta-i rău ! De ce să nu poți veni ?

— Mă duc să-l văd pe Daniel House.

— Pe Daniel House? spuse tatăl meu de parcă și el ar fi asociat numele cu o clădire[1] și încă una nu prea impunătoare.

I-am povestit despre antologie.

— *Amînă-l pe individ.*

— Nu se poate, tată. E prea bătrîn și prea celebru. Ar însemna să acționez în pripă. Mă voi repezi luni să-l văd pe unchiul Christopher.

— Luni pleacă înapoi la Johannesberg.

— Ce păcat!

— În ce zi anume te-ai angajat să-l vezi pe individul acela?

— Spui „individul acela", dar la urma urmei mulți îl consideră cel mai important poet englez în viață.

— Doar n-ai de gînd să rămîi și sîmbătă noaptea?

De fapt, speram că se va putea să plec de la House duminică după prînz și-n drum spre casă să trec din nou pe la familia Stewartson, presupunînd — nici prin cap nu-mi trecea că s-ar fi putut și altfel — că totul mersese bine la întîlnirea cu Amanda, de la începutul călătoriei.

— Nu văd nici o rațiune, continuă tatăl meu, care să te împiedice să cinezi duminică la Henley. Christopher va fi decepționat să nu stea mai mult cu tine, dar îmi dau seama că nu-i nimic de făcut.

— Tată, drumul ar dura cinci ore.

---

[1] În limba engleză *House* înseamnă casă.

I-am explicat unde locuieşte House şi că e foarte probabil ca el să fi aranjat ceva pentru duminică seara.

— În ce zi pleci acolo? întrebă tatăl meu cu aceeaşi încăpăţînare care-l ajuta să încheie contracte pentru programele sale de televiziune.

Cît de obositoare devine iubirea cînd începe să urmărească banalităţi materiale! Căci trebuia să recunosc în incomoda şi exasperanta lui dorinţă de a-mi reorganiza viaţa, acea emoţie suverană, chiar dacă apărea deghizată în deprinderea lui de a fi posesiv. Tata se găsea într-o situaţie oarecum paralelă, cum am constatat mai tîrziu, cu propria mea neputinţă de a determina prezenţa fizică a Amandei în locul unde doream să fie. Cînd tatăl meu s-a recăsătorit, bucuria mea (în teorie ?) de a-l vedea fericit fusese inundată de uşurarea adusă de speranţa că o bună parte din iubirea şi grija pe care mi-o purta va lua altă cale, ca să nu mai vorbim de mulţumirea de a şti că exista altcineva care să poarte povara bătrîneţii sale apropiate. Căci astfel de calcule egoiste coexistă aproape în concordanţă cu o afecţiune şi o solicitudine autentică. Dar schimbarea din starea civilă a tatei n-a avut alt efect decît să-mi micşoreze mie sentimentul de culpabilitate. Cît despre dînsul, emoţia creată de noua sa căsătorie părea să-i fi sporit grija ce mi-o purta, reîntărindu-l în rolul de patriarh pe care şi-l asumase singur, rol contracarat în mod considerabil de munca mea editorială cît şi de camera închiriată în oraş.

— Dacă-mi va fi cît de cît posibil, voi veni acasă duminică seara.

Atît reuși să stoarcă de la mine, în cele din urmă. În cursul convorbirii am fost tentat de mai multe ori să cedez, dar se vede că am moștenit ceva din îndărătnicia lui. Și, afară de asta, într-un schimb de cuvinte de acest gen, poziția ta, fie ea oricît de șovăitoare și de șubredă, se întărește și-ți pare întemeiată și convingătoare.

— Nu ți se pare oarecum ridicolă toată activitatea aceasta de alcătuire a unei antologii ? întrebă House. Decupezi poezii, le lipești laolaltă...

— Da, știu la ce vă referiți.

— Chiar și ceea ce faceți voi, editorii.

— Da, am încuviințat eu, deși acest lucru nu-mi trecuse niciodată prin cap.

Nu știu din ce pricină chipul lui Cartwright mi se contură în minte. Stilul său de muncă devenea cu fiecare săptămînă tot mai asemănător cu cel al unui om de stat din epoca victoriană.

— Dacă-i vorba să existe scrisul, trebuie să existe și editori, urmă House. Dar tot mecanismul ăsta e înțesat de vorbe deșarte. Nu neg că ceea ce spun sună ilogic și ingrat, din moment ce eu însumi numai publicînd am reușit să scap de barou.

— Totdeauna mi-am pus această întrebare. Ați practicat propriu-zis vreodată avocatura ?

— Desigur.

— Înainte de război ?

House chicoti.

— Cronologic, aproape că ar fi fost cu putință, așa cred. Trebuie totuși să-mi mai scazi un an sau doi în ciuda vîrstei mele înaintate. Am fost mobilizat cu puțin timp înainte de a începe să profesez. Cînd m-am eliberat, am intrat în barou la tribunalul din Leeds, orașul din care am pornit. Era începutul erei importante a legii chiriilor. O adevărată mană cerească pentru tinerii avocați. Cîte ore n-am petrecut la judecătoria din ținutul West Riding cu dosare numerotate unu și doi. Era o existență precară. Amintește-ți, mă căsătorisem în timpul războiului. Cu leafa de ofițer o scoteam destul de bine la capăt. Viața de civil a însemnat o adevărată cădere.

House se aplecă cu trudă și-și puse ceașca și farfurioara, care puteau fi și ale lui Rascal, înapoi pe tavă.

— Îmi stătea în gît, urmă cu o curioasă vehemență, faptul că trebuia să fiu de partea proprietarului.

— Pentru a da chiriașul afară ?

— Puricînd legea frază cu frază, cuvînt cu cuvînt, ca să găsești o fisură prin care să-i poți da chiriașului brînci afară. Și-n plus, nu-ți poți imagina cît de contradictorie era strădiunța de a perpetua în mod superficial structura societății burgheze, din care mă trag și eu, din care se trage și soția mea.

Făcu o pauză, contemplînd poate strădiunțele ciudate din urmă cu jumătate de veac. Era greu de găsit o remarcă menită să-l pună din nou în mișcare, presupunînd că doreai să mai

amîni un timp ușurarea de a-ți pune bagajul în cameră, de a face pipi, un duș și a te schimba pentru cină.

— Orașul Leeds nu prea oferea un mediu intelectual care să stimuleze pe un tînăr ? întrebai eu cam prostește.

— Știi, cînd l-am întîlnit pe Sam Bamberg — căci editura sa mi-a publicat prima carte — și cînd mi-a oferit surprinzător de repede postul de director, unicul meu gînd a fost că la Londra, și în această slujbă, puteam trăi ca socialist tot atît de firesc cum se trăia la Leeds ca metodist.

Impresionant, cincizeci de ani de devotament.

— Faptul că urma să aveți mai mult timp pentru scris nu l-ați pus la socoteală ?

— L-a pus Bamberg. Și a avut dreptate. Eu consideram pe atunci doar că mi se oferea un prilej de a-mi folosi mai bine profesiunea. Nu găsești că e cam rece, domnule Ross ?

Pentru o clipă, am văzut în gînd drumul parcurs de istoria Angliei de-a lungul secolului : cuceriri minuscule în domeniul securității sociale, visuri netălmăcite încă despre fraternitate, febrele periodice ale războiului — și House trăindu-le pe toate, negăsind mîngîiere nici măcar în propria sa artă.

— Da, am răspuns, dîndu-mi abia atunci seama că el se referea pur și simplu la răcoarea umbrei lungi pe care mărul o arunca peste peluza smălțuită de frunzele căzute, ce sugerau sfîrșitul anotimpului, și la ceața ușoară, venită dinspre mare.

— E timpul să intrăm.

S-a ridicat de pe scaunul de pai : scîrțîitul ce întovărăși mișcarea putea veni foarte bine de la propriile lui încheieturi. Se aplecă să ridice o carte și un binoclu. Rascal, mai prompt în grija pentru confortul său, dispăruse.

— Nu-mi place să privesc cum se schimbă anotimpurile, spuse House mișcat, fără îndoială, de gînduri similare cu ale mele. Nici măcar părțile unei zile.

Era foarte posibil să nu mai apuce o altă vară. Îți dădeai seama de ce, în toate versurile sale din ultima vreme, dădea atîtea amănunte despre cer, păsări, lumină, floră. Scormoni cu bastonul într-o cavitate de la baza mărului, și reuși să scoată mai multe bucățele pătrate de lemn putred, ca niște dinți stricați, din care ieșeau tîrîndu-se cîteva urechelnițe.

— Crezi că dacă aș pulveriza conservant de lemn ar fi de vreun folos ? Acum cîțiva ani am umplut gaura cu ciment, dar paraziții ăștia afurisiți se pare că l-au mîncat. Foarte trist. Bătrînul pom pare condamnat !

— Ai lăsat serviciul de ceai în grădină ? Doamna House puse întrebarea de îndată ce-i fusesem prezentat.

Deși întrebarea nu-mi era adresată mie, mi-am alungat jena amintindu-mi în tăcere că-mi trecuse prin cap să mă ofer să-l aduc în casă. Atitudinea ei gravă m-a făcut să regret mult că nu-i spusesem nimic lui House, de teamă să nu creadă că fac exces de zel.

El își depunea acum bastonul în cilindrul de ceramică ce se afla într-un colț de lîngă ușa de intrare, acordînd o îndelungă atenție altor cîtorva umbrele și bastoane pe care le scosese pe jumătate.

— Unde mi-o fi bastonul de bambus? se întrebă el. L-am împrumutat cuiva?

Doamna House își repetă întrebarea ei.

— Condu-l tu pe domnul Ross în cameră, răspunse House, iar eu mă duc s-aduc serviciul.

— Lasă, poate să-l aducă și doamna Bell.

Doamna House părea relativ satisfăcută prin simplul fapt că-i fusese acceptată mustrarea.

— Nu am de gînd s-o deranjez tocmai acum pe doamna Bell, stărui House.

— Ar fi mai mare deranjul pentru tine să-ți pui haina și pălăria.

— Nu am nevoie de haină și pălărie.

— Ba e tocmai prilejul și momentul în care ai nevoie de ele.

House se întoarse de la ușă.

— Sper că nu mi-am pierdut bastonul de bambus?

— Pierzi destule lucruri!

— Da, e adevărat. Și doar nu intra în obiceiul meu. Dar, vezi, se adună tot mai multe obiecte!

— Decît să ieși pe umezeala asta în grădină, fără haină și pălărie, spuse doamna House, mai bine ai aranja tava cu băuturi.

Părul ei negru, strălucitor, strîns într-un coc sever, mi-a amintit că citisem într-un anuar, dar aproape și uitasem, că este a doua soție

a lui. Fața ei, deşi palidă, avea o conformaţie aproape negroidă.

— Trebuie să fim atenți să-și păzească sănătatea, îmi spuse ea în timp ce urcam scările. Era robustă și mai degrabă scundă.

— Da.

— Și nu-i totdeauna ușor.

— Pare într-o formă excelentă.

— Iarna sîntem mai îngrijorați. Vezi să nu lovești peretele cu geamantanul, e strîmt pe aici.

Deşi nu putea să mă vadă, eu fiind în spatele ei, am simțit că dacă îi voi urma cu scrupulozitate instrucţiunile s-ar putea să-i intru în grații, ceea ce, evident, nu era ușor.

— Aceste două trepte dau într-o sală de baie.

În camera mea, în dreptul ferestrei boltite, era un scrin cu oglindă. Imaginea mea îndepărtată din oglindă îmi apăru străină, după încîntarea de a fi privit îndelung chipul lui House. Mi se păru bizar că nu văd reflectată și figura doamnei House. Întorcîndu-mă, am constatat că această absență se datora nu cine știe căror calităţi de invizibilitate pe care ea le-ar fi avut, ci pur și simplu faptului că plecase. Apropierea de oglindă, o privire fixă și cîteva strîmbături îmi restabiliră identitatea. Am pășit în spatele scrinului, am ridicat jaluzelele și am văzut marea de un albastru palid, contopindu-se cu cerul. Spre răsărit, se vedea clar începutul a ceea ce House numea estuar. De cealaltă parte, coasta se ridica abruptă, pămîntul palid și gol de pe stînci alcătuind

jumătatea de sus a unui arc ce strălucea în lumina egalizatoare. În punctul cel mai înalt al falezei, era umbra întunecată a unui far sau a unui monument falic. Priveliştea îmi apăru atît de neîndoielnic, dar îndepărtat, familiară, încît m-am întrebat dacă nu-mi voi fi petrecut vacanţa cîndva aici, în vreo perioadă uitată a copilăriei. Apoi îmi veni în gînd că era scena poemelor erotice scrise de House prin anii douăzeci. Acele poeme ciudate, ce se desfăşurau într-o ţară suprarealistă care, în imaginaţia mea, avea totdeauna ceva din Atica.

Estuarul, farul, stîncile labiale. O parte din forţa acelor poeme stătea în simplitatea simbolurilor egalată doar de naturaleţea emoţiilor şi a acţiunilor protagonistului.

Dar acum că vedeam simbolismul tradus într-o realitate densă, m-a cuprins o nelinişte care, la început, mi se părea că încolţeşte din teama de a nu-i fi înţeles niciodată poate opera aşa cum trebuie. Apoi m-a cuprins groaza de a nu fi înţeles bine afirmaţia lui Alec Stewartson că Amanda e plecată pentru weekend. Oare desfăşurarea însăşi a existenţei tale raţionale nu-ţi cere să ştii că fiinţa iubită se află în această ambianţă carnală, în care tinerii îşi irosesc cu atîta dărnicie sămînţa, în care chiar şi cele mai sfioase fete se dezlănţuie, iar satirii reuşesc să-şi satisfacă din plin poftele ? Curînd am realizat ridicolul situaţiei mele, în raport cu punctul de unde am plecat, dar tot a mai rămas un strop de nemulţumire, aproape la fel de chinuitor, în contextul sen-

zației noi pe care o aveam că dorința mea de Amanda era departe de a fi o atracție simplă, așa cum o concepusem la început.

N-am coborît de îndată ce am fost gata, imaginîndu-mi că vîrsta înaintată face din toaleta lui House o operație destul de prelungită. Am privit tablourile, am deschis cîteva sertare. O cameră de oaspeți e un fel de muzeu care ilustrează epoci diferite din viața gazdei. Fără îndoială că House dormise cîndva în acest pat. Tăbliile lui mari, întunecate, curbate la cap și la picioare, au fost probabil aduse din strada Tottenham Court prin anii 1920. Dormise poate în el cu prima sa soție. Lîngă pat era o bibliotecă joasă, conținînd în special romane demodate. Am scos un Nietzsche de buzunar, văzînd un semn de carte îngălbenit ieșindu-i dintre file. Pe el scria, cu aceeași caligrafie, dar mai puțin tremurată decît scrisoarea lui House către mine, o singură frază, cu o referință la o pagină din volum : „Rareori se întîmplă ca degenerarea, infirmitatea, ba chiar un viciu sau oricare altă deficiență fizică sau morală să nu fie întovărășită și de un profit într-o altă direcție."

În hol, un număr deconcertant de uși. Mi-am lipit urechea de cîteva dintre ele, fără să percep vreun zgomot care să indice viață. Gîndindu-mă că House, de cînd se mișca mai greu, dormea poate la parter, n-am vrut să *dau buzna* și să-l găsesc în indispensabili. Cum stăteam așa, întrebîndu-mă dacă o bătaie în ușă n-ar fi prea ridicolă, Rascal apăru

pe neașteptate de sub scări și, împingîndu-mi cu umerii picioarele la o parte, își vîrî botul între ușă și toc, arătîndu-mi clar, printr-o scenă mută, exasperarea pe care i-o produce o inteligență atît de redusă. Cînd a deschis ușa, House ne salută în ordinea în care ne-am făcut apariția. Se îndeletnicea cu încărcarea a ceea ce Shaw numește în titlul uneia dintre piesele sale scurte, un gazogen, modelul aparatului respectiv datînd probabil din epoca în care a fost scrisă piesa.

— Afurisită treabă, spuse el. Lui Colin Dodd îi place sifon în whisky. Dar ți-o fi plăcînd și dumitale ?

Am respins repede ipoteza.

— Vino și te servește. Ai găsit sus tot ce-ți trebuie ?

Am răspuns afirmativ, amintind și peisajul care se vedea pe fereastră.

— M-a surprins faptul că sînteți aici de atîta vreme.

— Atîta vreme ?

— Păi, patruzeci de ani, am spus eu, gîndindu-mă că acest interval poate nu corespunde, în propria lui măsurătoare a timpului, cu termenul întrebuințat de mine.

— Nici gînd să locuim aici de patruzeci de ani.

Mai scutură o dată gazogenul.

— Stai să vedem...

— Dar nu-i acesta cadrul descris în *Insula Pasiunilor ?*

— Te referi la casă ?

— La peisaj.

— A ! Aveam pe vremuri o cabană aici.
— Înţeleg.
— Ne-am stabilit prin părţile acestea abia după ce-am ieşit la pensie.
— Deci insula nu era de fapt o insulă.
— Nu, dar pe vremuri, dacă nu aveai maşină, era mai uşor să traversezi estuarul cu barca, decît să mergi mile întregi în amont, pînă la pod. Mai este şi acum o barcă cu vîsle. Turiştilor le place s-o folosească vara.

Nasul lui House, destul de mare, era cu cîteva nuanţe mai palid decît restul feţei, de parcă ar fi fost într-un stadiu preliminar de necroză. Totuşi, cînd şi-l trăgea sau îl mîngîia, aşa cum făcea adesea, părea destul de elastic. Faptul că persoana virilă din *Insula Pasiunilor* ajunsese într-o asemenea stare m-a alarmat într-atît, încît mi s-a părut bizar că poate continua cu nepăsare să se afle în treabă cu tava de băuturi, turnîndu-şi în cele din urmă, dintr-o cană care îi tremura în mînă, puţină apă în paharul de whisky.

— Hai să ne aşezăm. Mă doare spatele cînd stau în picioare.

Pe rafturile de lîngă scaunul meu erau operele lui House, legate în piele — obstacol inutil împotriva uitării, vanitate de prisos. Alături, cîteva tratate despre operele sale, printre care unul de origine iankee, despre care nu auzisem niciodată.

— Cinează şi Bob Calwell cu noi. Îl cunoşti ?
— Numai opera.

— Locuiește pe coastă. Vine și un prieten al său.

House continuă să se învîrtească cu pași șovăitori prin cameră, în ciuda durerii de spate, jonglînd neîndemînatic cu paharul, cu un trabuc și o cutie de chibrituri.

— V-am luat eu scaunul? l-am întrebat. Vreți să vă așezați aici?

— Nu, nu! spuse el, lăsîndu-se brusc pe marginea divanului.

Își puse într-o poziție nesigură paharul între genunchii ciolănoși, îmbrăcați în pantalonii întunecați pe care și-i asortase cu o vestă maro de catifea și cu papionul.

— Este extraordinar cum te poți simți într-o oră învins, stors, și-n ora următoare optimist, plin de proiecte, cu toate contactele puse în priză.

— Bine, dar...

Îmbrăcămintea pe care mi-o pusesem pentru cină mi se păru dintr-o dată nepotrivită, nelalocul ei, chiar *de trop.*[1] Deși fiecare articol vestimentar purtat de House avea o oarecare ambiguitate, toate la un loc sugerau un fel de uniformă. Pînă și papucii de pîslă, care înlocuiseră cizmele cafenii, afectau un aer rezonabil.

— Nu, zise House, dumneata nu treci încă prin starea asta. Cred că își are originea în menopauză.

---

[1] Prea mult (fr.).

Se cufundă în tăcere. Deschisei gura să pun o întrebare stupidă despre lucrarea americană, dar mi-o luă înainte spunînd :

— Billy. Nu pot să-mi amintesc numele lui de familie.

— Despre cine e vorba ? am întrebat, tratîndu-i lipsa de consecvență la fel ca pe cea a unui nebun, căruia îi intri în voie cînd divaghează. Cu House te urmărea în permanență teama să nu cadă brusc într-o extenuare mintală sau fizică.

— Prietenul lui Bob. Billy și nu mai știu cum. Foarte drăguț. E proprietarul unui bufet expres, poate a două sau trei. Mare noroc pe Bob că l-a găsit. Ai spus că-i cunoști cărțile sau ai auzit doar despre ele ?

— Le cunosc.

— Ce multe lucruri știi ! Am constatat aceasta și la prînzul cu Rupert Cumîizice.

— Am încercat să-i conving pe cei de la editură să reediteze cele două cărți ale lui Calwell.

— Nu poemele ?

— Nu, cărțile în proză.

— După război le-am fi reeditat chiar noi, spuse House, dacă el ar fi continuat să scrie în aceeași manieră. Dar așa cum s-a întîmplat, din punct de vedere editorial n-ar fi avut nici o perspectivă.

— E și părerea celor de la editura noastră.

— Poemele erau foarte diferite.

— Nu erau prea interesante.

— Nu.

— De ce nu a continuat așa cum a început ?

— A simțit că fantezia e cam frivolă, spuse House. A ajuns să piardă încrederea în scrierile imaginative, lipsite de articulație. Apoi a devenit religios. Nu-i vorba doar de faptul că *și-a pierdut tinerețea.* A pierdut Anglia, istoria Angliei. Și nu i s-a întîmplat nimic altceva în afara lipsei de bani. În timpul războiului n-a fost apt pentru serviciul militar. Ba cred chiar că a petrecut un timp într-o casă de nebuni.

— Puteți justifica eșecul unui scriitor dînd vina pe istoria țării sale?

— De la greva generală, sau de la criza economică, dacă vrei, ceva s-a petrecut în Anglia. Ceva vag, poate nu atît de important. Cred că s-a petrecut pe front, în timpul ultimului război. E tocmai ceea ce i-a scăpat lui Bob Calwell. În afară de aceasta, nu s-a mai întîmplat nimic, dacă nu pui la socoteală o serie monotonă de reforme greșite, de-o importanță minoră.

— Deci afirmați că din această pricină artiștii au fost condamnați *ipso facto* [1] la eșec?

— La o poziție nesemnificativă.

— Ar trebui să mai reflectez asupra acestui lucru.

— Imaginează-ți un scriitor, urmă House, preocupat total de unica idee importantă a timpului nostru : că orice acțiune trebuie dedicată unei transformări sociale reale. Imaginează-ți-l petrecîndu-și anii cei mai productivi în Anglia, așa cum se prezintă ea începînd din 1945.

---

[1] Prin însuși acest fapt (lat.).

— Dar nu există și alte idei importante? Moartea, dragostea și așa mai departe?

— E destul să le menționezi ca să sune dogit, spuse House, într-un fel care bănuiai că evocă elanurile sale din perioada Leeds.

— Poate că în felul în care le-am menționat eu. În orice caz, nu există oare întotdeauna o rezervă de creație în care artistul își poate găsi refugiul? De pildă, Blok. Chiar pe timpul revoluției era conștient și de existența altor sfere emoționale.

— Blok n-a înțeles revoluția.

— Dar era obsedat de țara sa, de soarta țării sale.

— Păi, spuse House, îmi dai apă la moară. Gîndește-te ce-ar fi putut scrie un Blok obsedat de Anglia domnilor Attlee sau Macmillan?

— Și apoi mai este propria dumneavoastră operă.

— Evaziune.

Cîinele, evident și pe bună dreptate plictisit de acest schimb de păreri care pe deasupra îi mai și neglija existența, s-a ridicat și și-a pus capul pe pantofii mei. Capul era ca de lup, mult prea mare pentru trupul susținut de picioare scurte. Parcă ar fi fost un transplant, rezultatul vreunei experiențe macabre — o asociație concepută poate într-un fel obscur numai de însuși Rascal. Dincolo de grija pentru pantofi, uscați acum, dar purtînd urmele terenului mlăștinos, am fost mișcat de relaxarea animalului.

— Vrea o alună, spuse House.

— Asta vrea?

— Vezi, în dreptul cotului. Știe că eu nu le mănînc niciodată.

Am luat o alună din farfurie și i-am întins-o în palmă. Rascal, amabil, a cules-o.

La cină am fost așezat în dreapta doamnei House. La stînga ei era prietenul lui Robert Calwell, un bărbat zvelt și politicos, de vreo treizeci de ani, al cărui nume de familie nu ieșise încă la iveală. Fructul *avocado* pe care-l mîncam stîrnise o discuție despre prețurile și posibilitatea de aprovizionare în diferitele magazine din orașul apropiat, care era, se vede, locul unde-și făceau ambii cumpărăturile. Billy desfășura o pricepere care se datora mai degrabă experienței dobîndite în conducerea menajului său decît faptului că era proprietarul unui bufet expres, pentru care părea improbabil că ar avea nevoie de fructe *avocado* sau brînză de Brie. Doamna House se îmbrăcase în negru, dezgolind o carnație palidă, încă destul de fermă. Era oare cu putință să fie ea fata din *Insula Pasiunilor?* Diferența dintre literatură și viață este totdeauna șocantă, ca să nu mai pomenim de efectele rapide și grotești ale timpului. În anuarul personalităților marcante, informația „căsătorie desfăcută“, pusă în paranteză după prima încercare matrimonială a lui House, era, firește, nedatată. Cu actuala doamnă House nu se căsătorise, desigur, decît după cel de al doilea război mondial. Acest fapt nu excludea însă o legătură anterioară mai de durată.

— Nu intru acolo niciodată, urmă ea o discuție începută.

— Nu trebuie să vă descurajeze faptul că la ei se preambalează totul în celofan, zise Billy serios.

— N-am de gînd să calc dincolo de ușa lor de crom.

Nu făcea parte dintre cei care simt nevoia să-și justifice sau măcar să dea vreo explicație a prejudecăților pe care le afirmă. Asemenea trăsături de caracter, ce-și fac supărător apariția la maturitate, sînt puțin compatibile cu triumfătoarea aureolă a tinereții, cu nimfa din *Insula Pasiunilor*, de exemplu. Pe la începutul anilor treizeci, fusese, fără îndoială, zeița locală. Legăturile ei cu aceste locuri au determinat-o să se reîntoarcă, împreună cu House, cînd acesta se retrăsese de la editură. Înainte de sosirea lui Calwell și a lui Billy se contraziseseră puțin în legătură cu deplasările și dorințele unei persoane numite Adrian. Se putea bănui că e vorba de o rudă a ei ce locuia poate în aceeași casă și al cărui caracter și îndeletniciri erau prilej de gravă discordie între soți. Ascultîndu-i, mi-au venit în minte reflecții elementare despre contrastul dintre asperitățile vieții și armonia artei. Pătrunzînd în existența lui House, așa cum făcusem eu, nu te așteptai s-o găsești, vorba lui Billy, preambalată, ci cu legături ramificate pentru care ți-ar fi trebuit o carte de dimensiunile lui *Ulysse* ca să le poți lămuri. Și chiar așa tot ți-ar mai fi scăpat vreun adevăr hotărîtor, vreun fir de mare importanță.

Cine ar putea spune dacă „Adrian“ — nepotul adorat, sau fratele profitor, sau unchiul muribund — putea fi ignorat fără consecinţe ?

— De fapt, am intervenit eu, pentru uşile magazinelor se foloseşte acum oţelul inoxidabil. Efectul poate că e asemănător, dar materialul pare mai indicat. Deşi bănuiesc că nu va trece mult pînă cînd cromul, care va mai dăinui, va ajunge să aibă un farmec de epocă, ca *art nouveau*[1]. Nu că uşile magazinelor ar fi în stare să dureze atîta timp. Colecţionarii pasionaţi vor trebui să-şi caute în altă parte cromul.

Cuvintele pe care le rosteam m-au dus cu gîndul înapoi, la primul meu an la Oxford. „Cîte prostii mai îndrugi, domnule Ross,“ spunea meditatorul meu. „Şi le mai şi scrii“. Comentariul a contribuit mult să mă vindece de acest obicei. Recidiva prezentă era provocată de antipatia pe care mi-o trezea doamna House. Părea nedrept ca un poet să fie împovărat la bătrîneţe cu un specimen feminin atît de apăsător. Pe de altă parte, mă gîndeam eu (privind spre capul mesei unde umerii scunzi şi aplecaţi ai lui House de-abia se ridicau deasupra coajei de *avocado)*, doamna House considera probabil că şi ea are o cruce de purtat. Şi, în afară de asta, cine poate şti ce obiceiuri tainice leagă sau despart o pereche căsătorită !

O farfurie cu friptură rece, purtată desigur de aceeaşi femeie care adusese serviciul

[1] Arta nouă (fr.).

de ceai din grădină, a intervenit, din fericire, între mine și răspunsul pe care-l pregătea doamna House. Alături, Robert Calwell spunea cu vocea sa ușoară pe care părea s-o obțină, precum un flautist notele, printr-o tehnică de respirație ce nu se putea descoperi imediat :

— E a dumitale mașinuța de pe alee ?

— Da.

— Cît e de drăguță !

— Da, sînt destul de reușite.

— Billy a fost foarte invidios văzînd-o. Eu nu am decît un Ford.

Calwell, în fotografia care-l reprezintă de obicei, părea un tînăr cu părul negru și fața îngustă, febril și frumos. Amintindu-mi că se născuse în 1915, mă așteptam la oarecare schimbări, dar ceea ce m-a surprins cînd am intrat în salon înainte de cină au fost proporțiile siluetei sale. Avea peste un metru optzeci și, cu toate că nu era chiar gras, părea formidabil de pieptos. Chipul îi devenise pătrat. Părul, uns cu briantină, era pieptănat pe spate, după moda de prin 1930. Pe cînd se serveau băuturile, în picioare, sufletul de dincolo de această fațadă masivă s-a dezvăluit printr-o tăcere care la început părea că nu va fi întreruptă nicicînd. Fruntea largă de sub părul argintat îi era umedă de transpirație. Paharul de sherry băut înaintea cinei, și unul sau două de vin în timpul mesei, îl ajutaseră să se simtă mai în largul său. Cînd platoul cu mîncare ajunsese în fața mea, House

găsi prilejul să adauge la ceea ce discutase, evident, în prealabil cu Calwell :

— În orice caz, boala este marea ocazie pe care o au cei bătrîni de a-și îmbogăți experiența.

— Dar tu nu ești niciodată bolnav, Dan, spuse Calwell, doar dacă pui la socoteală bronșita.

— Mă gîndeam la operație.

— A, da !

— Hernia este trauma ideală pentru un poet bătrîn, adăugă House. Începe cu perioada mai mult sau mai puțin prelungită de dinaintea operației, cînd te întrebi dacă vei fi în stare să mărturisești medicului că ceva nu-i în regulă cu părțile tale secrete și ești tocmai atît cît trebuie de îngrijorat ca să ți se ascută sensibilitatea față de pericolele existenței. Apoi te întrebi dacă mărturisirea nu va însemna condamnarea de a purta toată viața un bandaj rușinos și incomod sau, ca, alternativă, moartea pe masa de operație. În sfîrșit, te supui. Îți încredințezi trupul și soarta în mîinile uimitor de ferme și de blînde ale altora.

Monologul lui House fu întrerupt de schimbarea platoului cu friptură. Calwell nu părea dornic să continue conversația. Făcu amical din ochi lui Billy, care își mai desfășura încă verva referitor la probleme domestice. Nu-l jena să aducă vorba despre bufetul său expres, în această ambianță literară, dar avea aerul atent și respectuos al unui fost chelner care și-a făcut suma. Calwell mai auzise pro-

babil și altădată reflecțiile chirurgicale ale lui House.

— Te trezești, spunea House, și te întrebi : „Dacă n-am fost încă operat, de unde-mi vine durerea asta arzătoare ?“ Ai uitat tot ce a urmat după injecția preoperatorie. Ca în mecanismul freudian al cenzorului, cînd te întrebi de ce doare atît de rău să-ți cheltuiești banii ?

Văzînd neatenția lui Calwell, m-am simțit obligat să mă aplec și să mă străduiesc să prind cuvintele lui House. Plecarea doamnei Bell îi îngăduise să-și ia din nou avînt.

— Și e o greșeală să-ți imaginezi că procedeele medicale convenționale elimină elementul sexual, continuă el. E greu să nu-ți producă plăcere o tînără infirmieră, chiar dacă plăcerea e în special retroactivă. Și, adăugă privindu-mă mucalit, căci observase și el lipsa de atenție a lui Calwell, plăcere unică, pentru unii.

— Nu doriți cartofi, domnule Ross ? întrebă doamna House.

Întrebarea implica posibilitatea unui refuz.

— Nu, mulțumesc.

— Sînt din grădina noastră de legume.

— Par delicioși.

Ascultase oare anecdota soțului ei acum sau cu alt prilej ? Și-n caz afirmativ, ce gîndea despre dînsa ? Grea întrebare ! Iar Blok, vorbise și el oare despre vreo operație pe care a suferit-o ? Aici răspunsul era cu siguranță afirmativ. Făcea și asta parte din rezerva de creație a artistului.

— Ce fel de grădină aveți acasă, domnule Ross ? întrebă doamna House.

I-am descris apartamentul meu din Londra. Urmară întrebări în legătură cu locuința tatălui meu. După ce i-am răspuns conștiincios, s-a reîntors din nou spre Billy.

— Nu pricep ce înțelegi tu prin „a răbda". Dan ? întrebă Calwell.

— A suferi, a îndura, a suporta. Sfinte Doamne, Bob, găsești cuvîntul și în *Beowulf*.

— Am studiat limbi moderne.

— Nu e studiul cel mai nimerit pentru un scriitor, spuse House.

— Cine, în afară de tine, mai folosește vreodată verbul „a răbda" ?

— E întrebuințat zilnic la Leeds.

— Jumătate dintre oamenii cu care am luptat în Spania vorbeau o engleză pe care nu o puteam pricepe, spuse Calwell.

— Pentru că n-ai fost niciodată la nord de Hampstead.

— Aveam dificultăți cu accentul, nu cu vocabularul.

Îmi veni în minte ceva ce uitasem poate sau nu știusem niciodată. Calwell luase parte la războiul civil din Spania. Faptul că purta cu sine amintirea unor asemenea experiențe era la fel de uimitor ca și gradul de căpitan obținut de House în primul război mondial.

— N-ai înțeles Anglia niciodată pînă atunci, afirmă House.

— Scoțienii erau cei pe care-i înțelegeam mai anevoie.

— Dificultatea era sociologică, nu geografică.

— De ce o faci totdeauna pe proletarul, Dan ? Știi bine că tatăl tău făcea parte din clasa dominantă. Cred că n-a folosit niciodată în viața sa cuvîntul „a răbda“.

— Tot timpul îl avea pe buze.

Odată ce istoria este făcută de oameni, nu e de mirare că nu-i decît un lanț de catastrofe, deși n-ar fi just, gîndeam eu, să pui pe seama lui House vreunul dintre eșecurile clasei muncitoare din Anglia sau să-l faci pe Calwell răspunzător de nereușita cauzei republicane spaniole. Nu prea erau reprezentanți tipici. În cazul lor, sentimentul care i-a însuflețit a fost mai degrabă patosul decît disperarea sau exasperarea. Din cele ce urmară, reieși că House îl cunoscuse pe Calwell încă înainte de războiul civil. Și aceasta te făcea să te gîndești că *Insula Pasiunilor* fusese evident influențată de prima nuvelă precoce a lui Calwell. Pe vremea aceea, Calwell reprezenta poate pentru House figura tînărului ca poet viril. Am fost cuprins de un val de nemulțumire ce putea fi atribuit senzației că atît timpul, cît și talentele mele erau profund nesatisfăcătoare.

— Care este marca cerealelor pe care le consum eu, Ivonne ? strigă House care se lansase într-o discuție cu Billy.

— Weetabix.

— *Aa ! spuse Billy.*

House reacționă defavorabil la această monosilabă.

— Nu ți-ai propus, sper, să deduci caracterul unui om după cerealele pe care le preferă ?

Billy negă orice ambiție de acest fel, ba chiar fu de acord cu preferința lui House.

— Mai este o sticlă cu vin de Bordeaux pe bufet, i se adresă House lui Calwell, fii băiat drăguț și ad-o încoace.

Billy sări pînă dădu Calwell să se miște și ne servi el, cu o dexteritate de chelner. Apăru și sufleul de brînză.

— N-ar fi trebuit să plec din Leeds, remarcă House, ca din senin.

— Mereu repeți acest lucru în ultima vreme, D. H., îl admonestă doamna House. Nici un om în toate mințile nu ți-ar da dreptate.

— Ar fi preferat să fie un poet dialectal : „Realitatea e-un supliciu ; dar visul nu-l putem răbda“ spuse Calwell citînd, cu înlocuirile de rigoare, unul dintre cele mai bine cunoscute poeme ale lui House.

— Ei da, spuse House, așa e fără îndoială mai reușit.

— Zău așa, D. H., interveni doamna House fără să zîmbească.

Deși în comportarea pe care o avea față de soțul ei găseai tocmai opusul solicitudinii, ba chiar și al amabilității, purta totuși o deosebită grijă demnității și poziției sale sociale. Am adăugat și eu :

— Ați devenit mai anglo-saxon pe la începutul anilor treizeci, după acele scrieri meta-

fizice din perioada de după război, care au fost o reîntoarcere spirituală la Yorkshire.

L-am auzit parcă pe meditatorul meu șoptindu-mi : „Notă proastă, domnule Ross !"

House se trase de nas și se răsuci în scaun. Era evident că nu-i făcea plăcere să vorbească despre operele sale cînd nu eram între patru ochi.

— Viața e plină de dezamăgiri, spuse el, adăugînd în dialectul din Yorkshire : „Geaba vii, geaba te duci, geaba strici niște papuci."

— Mi-ar plăcea să nu mai folosești acest dialect, D. H.

— E ceea ce mi-a scris într-un album una dintre bunicile mele, pe cînd eram copil. Natural, Bob nu înțelege nici o iotă.

— Înțeleg ideea, protestă Calwell.

— Bunica nu făcea parte din clasa dominantă, spuse House.

— D. H. are tendința de a-și denigra rudele, interveni doamna House care nu înțelesese corect. Ba chiar și pe alții.

— Pe bunica mea Briggs o ridic în slăvi.

Adulții sau oamenii vîrstnici au adeseori nevoie de alcool ca să se dezvăluie, dar ceea ce iese la iveală în acele momente nu este, de obicei, din cale-afară de atrăgător.

— Sufleul a fost delicios, interveni Billy, luîndu-mi-o înainte.

Doamna House surîse. Dinții nu-i erau albi, dar erau ai ei. Se ridică.

— Nu întîrzia prea mult D. H., porunci ea. În curînd sosește și familia Dodd.

Cînd m-am îndepărtat de strălucirea lumînărilor, am văzut că deasupra scaunului lui House era un portret pe care, pentru o clipă, l-am luat drept al lui Nietzsche. Apoi mi-am dat seama că era chiar House, pe la vreo treizeci și cinci de ani. Mustața castanie se proiecta îndrăzneață din profil. Părul, mai închis, era pieptănat lins într-o parte, ca și în fotografia ovală, ștearsă, în uniformă, fotografie care părea unica lui relicvă picturală din perioada petrecută în armată. Nu fusese niciodată bărbat frumos, dar tinerețea și vigoarea portretului, cu tot aerul ciudat, de epocă, sugerat de favoriți, de guler și cravată, erau extrem de vii ; aproape nu-ți venea să crezi că e una și aceeași persoană cu făptura scundă ce se îndrepta cu pași tîrșiți spre scaunul pe care șezuse soția sa.

Mă gîndeam la o povestire a lui Calwell publicată în cea de a doua carte a sa. Un actor de vodevil a interpretat toată viața rolul unui bătrîn. Pe măsură ce înainta în vîrstă, folosea tot mai puțin machiaj, pînă cînd vanitatea și teama de a nu părea celor din direcția teatrului prea ramolit pentru a mai putea să-și joace rolul, l-au obligat să-și facă un machiaj care să-l întinerească. Mult înainte de sfîrșitul carierei, a trebuit să renunțe la deznodămîntul scenetei, care consta în a-și arunca peruca cu chelie și nasul de ceară, puțin înainte de căderea finală a cortinei. În același timp, poanta scenetei, fenomenala agilitate acrobatică a „bătrînului", îi cerea un efort tot mai penibil.

— E momentul în care simt nevoia să-mi schimb locul, spuse House.

Pe parcurs, culesese o sticlă de vin.

Plecarea doamnei House părea să ofere prilej de intimitate și confesiuni, cum se întîmplă adesea cînd numărul unui grup se reduce prin dispariția chiar și a unora mai puțin cicălitori. Simțeam că eu, sau altcineva, sîntem gata să spunem un lucru de un interes captivant. L-am întrebat pe House cine e pictorul portretului.

— N-a ajuns niciodată „cineva". A fost elevul lui Gertler. De fapt a murit înainte de treizeci de ani. Oamenii mureu adesea tineri pe vremea aceea — tuberculoza, pneumonia.

— Parcă ai vorbi de evul mediu, observă Calwell.

Am constatat că tendința lui de a se bîlbîi era întotdeauna provocată de litera „M".

— În ce mă privește, invenția antibioticelor a venit tocmai la timp, spuse House. Fără ele și pe mine m-ar fi doborît pneumonia. În 1947, dacă nu mă înșel, pe iarna aceea îngrozitoare. Gîndiți-vă ce ar fi însemnat atunci opera mea. Minusculă este ea oricum.

— Dar sînteți considerat drept un poet prolific, am spus eu.

— Asta înseamnă să reduci valoarea noțiunii de „prolific".

Te surprindea, te înspăimînta calea pe care trebuia să o parcurgi tu însuți — în timp, în *creație*.

— În zilele noastre a fi prolific e considerat doar un surplus accidental de care istoria, cu

capriciile ei, va decide dacă trebuie să se țină sau nu cont.

— De cînd mă știu, din 1914 încoace, spuse Bob din spatele perdelei, în mod subiectiv, nu a fost niciodată timp. Într-o astfel de perioadă prima dificultate a artistului este să-și facă timp, să reziste istoriei.

— Deși sînt de acord cu dumneavoastră, m-am amestecat eu totuși șansa de a ți se da timp n-a fost niciodată mai redusă decît astăzi. Trăim epoca cea mai dificilă de după 1914 încoace.

Calwell replică :

— Dar senzația damnării era mult mai acută, mult mai paralizantă înainte de ultimul război mondial. Nu-i așa, Dan ?

M-am înroșit aproape, dîndu-mi deodată seama cît de penibilă era probabil această conversație pentru Calwell, care renunțase la lupta împotriva timpului încă în urmă cu treizeci de ani. Dar, privindu-l, n-am văzut nici o urmă de jenă, ci doar o față ca de prelat din care ieșea, în mod absurd, o țigară înfiptă într-un portțigaret. O față nicidecum mai agitată decît în cursul cinei. În fond, ceea ce noi considerăm drept cale greșită sau continuare ratată, apare cu totul altfel în ochii artistului respectiv.

House părea pierdut într-o reverie solitară. În cele din urmă, spuse :

— Lui Ras or să-i placă resturile de sufleu.

— Unde s-a dus ? întrebă Billy. Nu l-am văzut dinainte de cină.

— Ce-ai făcut cu Căpitan în seara asta? întrebă House.

— L-am închis în bucătărie.

— Bietul băiat! Trebuia să-l aduci cu tine.

— Nu prea se împacă cu Ras, spuse Billy.

— Ai dreptate. Ciudat. Îi place brînza?

— Nu.

— Dacă aș deschide ușa, spuse Billy, poate ar veni înăuntru.

— Fii drăguț și deschide-o, îl îndemnă House. Sufleul se aruncă în orice caz.

În realitate, elementul semnificativ trebuie să fie personificat și susținut de grotesc. Chiar cînd era singur, cînd distila în versuri, în ultimă analiză misterioasă, sugestiile primite de la lumea materială, House nu putea fi separat de lanțurile sale, de obiceiurile sal^

— Ai văzut anim-m-malul acela? mă în trebă Calwell.

— Da, nu ne-am împăcat prea bine. E o ușurare să aud că nu sînt singurul în această situație.

— Dai dovadă de mult tact în felul cum pui problema.

— Nu aud nici un cuvînt din ce vorbiți, zise House ducînd paharul cu porto sub mustață și sorbind.

— Nici nu trebuie să auzi, Dan, îl asigură Calwell.

House își șterse mustața.

— Am avut o viață prea ușoară, spuse el. *Și tocmai din acest motiv* la fiecare etapă simțeam că-i prea tîrziu să-mi adun gîndurile și să le găsesc forma potrivită. De pildă, des-

pre succesiunea dintre generaţiile de protest şi cele de acceptare. Treptat, generaţiile de protest devin generaţii de acceptare.

Nimeni nu a dat un răspuns imediat acestor reflecţii, ce-i drept nu prea coerente. Peste cîteva momente, atenţia ne-a fost atrasă de intrarea lui Rascal, parcă voit gravă, ca a unui personaj a cărui importanţă a fost în mod nejustificat neglijată.

— Băiat bun, spuse Billy.

— Are un puternic simţ al mirosului, adăugă House, ocupat cu farfuria de sufleu.

— Haida-de ! făcu Calwell către mine.

— Iar acum trebuie să ne ducem la Ivonne, hotărî House ridicîndu-se, şi să-l lăsăm pe Ras să-şi savureze în linişte sufleul.

Colonelul Dodd scrisese, pare-se, o carte despre tribul Sherpas şi-şi ţinea sus stindardul literar şi prin cunoştinţe de sanscrită. Era mic şi negricios şi, în ciuda vîrstei, îşi purta părul negru destul de lung şi bine uns, modă adaptată probabil de la tribul pe care-l studiase. Un timp, am conversat în trei despre dentistică, eu, doamna House şi doamna Dodd, o femeie prietenoasă, îmbrăcată îndrăzneţ, mai tînără decît soţul ei. Colonelul Dodd a continuat să bea coniac şi după ce şi-a terminat cafeaua. Vocea sa de bas, cu gravitatea cîştigată pe terenul de paradă, a forţat treptat conversaţia să devină generală. După părerea sa nu exista decît o singură mare problemă, aceea de a reduce cantitatea de ură dintre oameni. Calwell, care în prezenţa noilor veniţi se re-

trăsese în carapacea sa pătată de sudoare, a părăsit-o pentru o clipă ca să se alăture acestei opinii. Cum era de așteptat, House declară că, dimpotrivă, ar fi necesară și mai multă ură, dar o ură dirijată așa cum trebuie. Perdelele salonului nu erau trase. Nori negri se întindeau ca un fum pe cerul mai deschis. Cum toate spiritele erau încă aprinse de alcool, te așteptai, sperai, ca cineva să facă o destăinuire capitală, să reveleze modul de a te ghida corect în viață. Ușa se întredeschise, destul pentru a lăsa să treacă un oaspete neașteptat, dar de o importanță vitală. Totuși nimeni nu-și făcu apariția. Fusese poate emanația forțelor spirituale cărora Dodd și Calwell le dădeau atîta emfază. Apoi, brusc, ușa se dădu în lături. Am privit atunci în jos ca să constat că era Rascal care reușise să intre. Se așeză cît mai la vedere, pe covorul din fața căminului, dezvăluind cu mîndrie și rîvnă ceea ce Joyce a numit o erectie iminentă. Mi-am îndreptat privirea spre cerul dramatic, sperînd că în curînd o schimbare de poziție va pune capăt acestei penibile situații. Cincisprezece ani și încă pradă pasiunii !

O altă situație jenantă, poate mai puțin acută dar mai profundă, s-a creat ceva mai tîrziu. Profitînd de pregătirile pentru plecare ale lui Calwell și Billy, m-am furișat în toaleta de sub scările din hol. În acest timp, i-am auzit plecînd pe Calwell și pe Billy. Apoi colonelul Dodd ieși în hol după House, sau poate că fusese acolo de la început. Se auziră întîi cîteva crîmpeie de conversație și apoi, atît

de deslușit de parcă cronicarul tribului Sherpas s-ar fi aflat chiar lîngă ușa toaletei, răsună remarca :

— Aș dori să fii mai discret cînd folosești binoclul.

Răspunsul lui House nu se putu distinge.

— Angie, urmă colonelul Dodd, are impresia că binoclul este mereu îndreptat spre dînsa.

Tonul nu era departe de mînie. Discuția a continuat, dar protagoniștii se îndepărtaseră prea mult ca să le mai pot auzi clar cuvintele. O simplă nevoie naturală era greu să justifice timpul ce s-a scurs pînă cînd am considerat că în sfîrșit pot ieși din toaletă. Între timp, holul se golise. Ce neplăcută tensiune mă aștepta probabil în salon ! Am luat aerul nepăsător și stupid caracteristic celui ce se simte vinovat că a tras cu urechea. Dar totul era normal. Pînă și Rascal luase o poziție mai decentă, de parcă și pe el îl muștruluise colonelul. Doamna Dodd își etala cu generozitate picioarele frumos modelate, deși cam grase. Era totuși greu să ți-o imaginezi drept țintă demnă de binoclul lui House. Am constatat că familia House obișnuia să joace bridge cu familia Dodd. Colonelul Dodd adusese vorba despre aceasta, ispitit poate de o partidă, deși numărul celor încă prezenți pleda împotrivă. Acest fel de a-și petrece timpul părea să arunce o lumină nouă și neașteptată asupra poetului.

— Nu înțeleg de ce continuă D. H. să joace, spuse doamna House, probabil către mine, deoarece toți ceilalți cărora li se adresa nu aveau nevoie de o asemenea lămurire. Nu înțeleg de

ce a jucat vreodată, adăugă ea. Întotdeauna se înfurie.

— Da de unde, protestă blînd House. Mă înfurii doar împotriva mea. Nu mai reuşesc ca pe vremuri, să-mi aduc aminte care cărţi au fost jucate.

— Aceasta n-a fost niciodată gloria ta, spuse doamna House.

— O, Doamne, nu! recunoscu el.

Te minunai cum reuşea să preschimbe cicăleala soţiei sale în ceva firesc, ba chiar de haz.

— N-am reuşit să aflu dacă e de preferat să joace bărbatul mai bine decît soţia, sau viceversa, spuse doamna Dodd.

— Femeile nu se pricep să numere, afirmă colonelul Dodd. Sistemul pe puncte care cere să ţii seama de valoarea cărţilor pe care le ai în mînă a fost ruina lor. Le venea mult mai uşor înainte, cînd totul se baza pe instinct.

— Eu şi acum mai las puţin instinctul să mă călăuzească, afirmă doamna Dodd.

— Nu m-am îndoit nicicînd de aceasta, Barbara, răspunse colonelul, cu rîsul său de bas.

Nu vedeam nici o posibilitate ca numele de Barbara să fie prescurtat în Angie. Şi, în acest caz, pe cine spiona House? Imaginaţia mea lascivă invocă vreo fiică sau nepoată nubilă, adeptă a băilor de soare fără costum. Ar fi trebuit să presupun, dealtfel, că gustul lui House se îndrepta, în mod poetic, spre inaccesibila tinereţe.

— Jucaţi, domnule Ross? întrebă colonelul Dodd, imaginîndu-şi poate, ca şi Alec Stewart-

son, că la sfîrşitul unei partide voi intra în joc şi eu, cel rămas stingher.

— Nu, am minţit eu. După părerea mea, bridge-ul ca şi golful cer sau să le închini întreaga ta viaţă sau să le eviţi.

— Colin joacă şi bridge şi golf, remarcă doamna Dodd, deci viaţa lui e o cantitate în minus.

— La golf sînt ageamiu ca un iepure, se apără colonelul.

— În schimb la bridge eşti vulpe, spuse House.

Era absurd, de bună seamă, să-ţi imaginezi că un poet celebru rămîne, în virtutea prestigiului său, în afara trivialităţilor vieţii cît şi a poftelor nesatisfăcute. Mi-a fulgerat deodată prin minte cît de tristă îi era existenţa. Nu numai prin exacerbarea fricţiunilor cotidiene, dar prin lipsa de perspectivă, de speranţă într-o schimbare : viitorul nu-i promitea nimic diferit — deşi, fără îndoială, creaţia răscumpăra totul ; perspectiva şi împlinirea creaţiei.

După plecarea soţilor Dodd, House se întoarse singur în salon.

— Colin Dodd, spuse el, poate fi uneori imposibil, mai ales după cîteva păhărele de coniac.

Alarmat că are de gînd să-mi facă confidenţe referitoare la întîmplarea penibilă cu binoclul, am încercat să deviez conversaţia, lansîndu-mă în laude la adresa filozofiei colonelului şi a conversaţiei lui strălucite. Dar am putut constata că House se referea doar la dis-

puta care tocmai se iscase în privința staturii lui Sir John French. Neînțelegerea s-a potolit numai cînd House și-a dat seama că el se gîndea la un cu totul alt comandant militar, întîlnit cu prilejul unei ceremonii în timpul primului război mondial și de al cărui nume nu a reușit să-și aducă aminte, în ciuda faptului că s-a gîndit, cu glas tare, o bună bucată de vreme.

— Noaptea e încă tînără, spuse House, hai să mai luăm un păhărel. Mergem la mine în birou, căci s-ar putea să se deretice pe aici. Adu cana cu apă.

Luă sticla cu whisky și două pahare, provocînd un zăngănit caracteristic unui grup de [illegible]anzei invitați la ceai. Am traversat holul în urma lui.

De îndată ce-și lumină calea, stinse lampa principală și aprinse lămpița care era pe masa mare ce-i servea de birou. La oarecare distanță, în fața mesei se afla ușa de la terasă. Aerul era închis. Simțeai miros de cărți prăfuite și de raze de soare care, prinse în capcană, au rîncezit. Chiar și House constată aceasta și mă rugă să deschid ușa. Am avut astfel prilejul să descopăr existența unui balcon, construit probabil deasupra unei camere de subsol, de partea aceasta a casei terenul fiind povîrnit. Am ieșit afară. Răsăritul lunii se anunța luminînd în galben un pîlc de nori. Dincolo de întinderea pajiștii, era faimosul estuar. Mi se părea că aud vag cum pulsează marea, deși s-ar fi putut să fie alcoolul care-mi bătea toba în urechi. Cînd am revenit în cameră, l-am

găsit pe House șezînd pe sofaua din fața căminului. Pe o măsuță de lîngă fotoliul alăturat era un whisky uriaș, turnat pentru mine. M-am așezat și, anticipînd poate libertatea pe care ți-o dă beția, am spus fără să premeditez :

— Există mistere în legătură cu viața dumneavoastră.

— Ți se spune James ? întrebă House, urmînd cursul propriilor sale gînduri. Sau ai vreun diminutiv ?

— James.

— Acasă mi se spunea John. Cînd am început să public, mi-am folosit cel de al doilea nume. Acum lumea își închipuie că mă cheamă Daniel. Toți cei care mă știau drept John sînt morți.

— Calwell v-a numit Dan. Aveți ceva împotrivă ?

— Nicidecum.

— Lumea literelor vă știe drept Dan. „Trebuie să punem mîna pe Dan !“ a fost unul dintre primele lucruri spuse de Comitetul Festivalului.

— N-aveam de gînd să apar în public alături de fascistul acela blestemat.

— Nu ?

— John House ar fi un nume mai verosimil pentru un poet englez decît Daniel House. Dar se vede că nu eram de această părere prin 1917, sau cînd o fi fost. Sau poate îmi era teamă că reputația de poet ar dăuna renumelui meu de avocat. La intrarea în barou, cînd m-au întrebat sub ce nume să mă înregistrez, am spus „Puneți J. D. House“. Nu mi-a trecut

însă prin minte că aş putea publica sub acest nume. Dar mai tîrziu, două iniţiale au devenit foarte la modă. Erau poate considerate practice. Acum, poeţii îşi zic Chris şi Sid Nerozie. Poţi să-ţi închipui un poet de vîrsta mea care să se numească Chris ? Dar n-ar trebui să vorbesc astfel. Poate îţi place, ca poet, să te iscăleşti „Jim Ross".

— Hotărît, nu !

— Foarte înţelept.

Acum că ochii mei se obişnuiseră cu întunericul, am văzut că în rafturile zidite în cămin şi în cele de pe peretele opus erau cărţi îngrămădite orizontal, peste cele aşezate în mod convenţional. Pe rafturile de sus, vrafurile de cărţi atingeau tavanul, iar în jurul mesei de lucru erau răspîndite teancuri de reviste şi volume. Deasupra căminului se vedeau cîteva fosile şi o uriaşă ceaşcă victoriană cu farfurioara ei. Camera avea aerul unui decor de teatru sau de muzeu.

— Vrei să ascultăm puţină muzică ? întrebă House, ridicîndu-se anevoie.

Deoarece nu văzusem nici un pian, m-am întrebat dacă va scoate de pe undeva vreo vioară sau vreun magnetofon. Dar un raft mai îndepărtat se dovedi că ascunde un picup.

— Îţi place jazul ?

Mintea mea analiză rapid acest subiect în toată complexitatea sa, cît şi propria mea atitudine.

— Da.

Ce avea de gînd bătrînul să aleagă ? Paul Whiteman ?

— Acesta-i Jimmy Guiffre, spuse el, pronunțînd surprinzător de corect numele și introducîndu-l printr-o frază sau două.

Am fost emoționat și surprins văzînd că demodarea lui House era atît de aproape de contemporaneitate. Dar dacă te gîndeai mai bine, de ce să ți-l fi închipuit închistat într-o anumită perioadă din cele multe pe care le-a străbătut în cursul vieții ? Chiar dacă ar fi fost vorba de o perioadă din tinerețe ? Stilul mustății, al hainelor — ca să nu mai amintim de vîrsta lui trupească — nu erau un indiciu real pentru reacțiile minții sale. A pus muzica încet : clarinetul abia dacă se auzea mai tare decît propria sa respirație agitată, în timp ce-și relua locul.

— Îmi place așa ceva ca muzică de fond.

— Cînd lucrați ?

— Da. Cine a spus oare că muzica e totdeauna tristă ?

— „Eu nicicînd vesel nu sînt, atunci cînd ascult un dulce cînt".

— A, spuse el, oare la asta mă refeream ?

— În timpul lui Shakespeare toată muzica era tristă. Așa cerea probabil moda.

— Curios. Și ceea ce ascultăm acum e la fel.

— Da.

— De ce oare vrei să fii înconjurat de tristețe ca să poți crea ? De fapt, ăsta e momentul cînd te simți fericit.

— Tristețea este emoția specifică comprehensiunii. Zeii erau totdeauna triști cînd se gîndeau la oameni.

Tăcerea lui House avea același efect ca și cea folosită uneori de meditatorul meu. Aprinse un trabuc. Fumul se risipea spre lampă și era absorbit de abajur.

— Ce înțelegi prin „misterele vieții mele" ? îmi reluă el în cele din urmă întrebarea.

— E doar o remarcă ce mi-a scăpat.

— Haida-de, James !

— Sincer. A fost o simplă curiozitate, fără nici o legătură. Nu are rost să suplimentezi prin date biografice o operă perfect clară.

— În ultimul timp, m-am întrebat de multe ori dacă plăsmuindu-se un mit din viața cuiva s-ar reuși să i se atenueze și deficiențele operei.

— Păi...

— Mai toarnă-ți de băut, mă îndemnă House. Eu trebuie să mă duc pînă undeva. Te simți bine ?

— Perfect !

— Slăbiciune de om bătrîn.

Papucii se tîrșeau pe parchet. Rămas singur, în semiobscuritate, simțeam paharul de whisky ciudat de rigid între degete. Prin ușa întredeschisă se cernea o adiere de aer proaspăt. Aveam senzația că aș fi în stare să aștern pe hîrtie cuvinte care nu s-au mai spus, dar că ar fi fost inutil s-o fac, deoarece puterea de pătrundere de care ele ar fi dat dovadă va rămîne mereu a mea și o voi putea transmite oricînd voi dori.

Discul se termină. M-am ridicat și am oprit picupul. Lampa lumina masa pe care House își scria operele. M-am apropiat și am obser-

vat un vraf de scrisori, și cîteva cecuri strînse într-o clamă de prins hîrtii, în formă de mînă, un suport de mucava pentru plicuri, un mănunchi de tocuri și de creioane într-o cupă de email, pe care era gravată data de 1856, cîteva foi de hîrtie fixate sub un mic bronz, reprezentînd un scrib japonez culcat, cu un braț întins în lungul pernei și în cealaltă mînă ținînd o pană de scris. Pe foaia de deasupra se putea citi scrisul subțire al lui House : „Îngîmfarea omului de a fi transportat și eliberat o molie.“ Cu un sentiment de vinovăție, am înconjurat masa ca să mă uit la adevăratul obiect al curiozității mele : agenda deschisă peste o sugativă verde. În partea de sus a paginii din stînga, House scrisese data curentă. Restul celor două pagini erau goale. Sub un impuls la fel de irezistibil ca acela de a te uita într-o oglindă pe lîngă care treci, am întors mai multe pagini deodată pentru a găsi ziua de 10, data prînzului oferit de Comitetul Festivalului, unde putea fi ceva referitor și la mine. Ca printr-un miracol, agenda s-a deschis tocmai acolo. „N. îmi întinde un volum de *Poezii Alese* într-o ediție de buzunar, rugîndu-mă să i-l semnez. Mă privește uluită cînd îi spun că i-aș fi putut trimite semnătura prin poștă, căci coperta interioară — unicul spațiu pentru dedicație — fiind desprinsă, acțiunea are în mod semnificativ un caracter nedurabil. Cu degetul arătător desenează o linie ideală a părului de-a lungul frunții și al obrazului, dar după cîteva secunde părul îi cade din nou peste ochi. Café-barul unde m-a invitat pare tot atît

de plin de coapse de fete ca o cabină în care se schimbă corpul de balet, iar așa numita muzică de fond e atît de zgomotoasă încît mult din ceea ce-mi spune nu se poate auzi..."

Am parcurs în fugă restul paginii. Nici o aluzie la Stephanos, la Rupert, „L'Escargot" sau la mine. M-am simțit plin de virtute, deoarece mi-a rămas timp suficient să pornesc a doua față a discului cu Jimmy Guiffre, înainte de reîntoarcerea lui House.

— A, spuse el cînd reveni, te-ai priceput să mînuiești aparatul ? Îmi place partea asta.

— Nu ne dăm destul de bine seama în ce măsură măiestria variațiilor depinde de calitatea temei. La fel ca și în muzica barocă.

— Adevărat, o, Rege !

Căzu pe sofa de parcă i s-ar fi tăiat sforile.

— Iar acum să vorbim despre „mistere".

La ce se gîndise oare stînd în cămăruța cu tavan înclinat, din care auzisem straniile acuzații ale colonelului.

— Aș dori să știu dacă copilul din *Pastorale* există în realitate.

Acum că întrebarea fusese formulată părea inofensivă.

— Continuă.

— Nu știu dacă pot continua. În anuarul personalităților marcante, la biografia dumneavoastră nu e menționat nici un copil.

— Nu, nu este.

A vorbi despre viața sa (așa cum ședea pe colțul sofalei ca un manechin ventriloc aranjat cu grijă într-o poziție în care să reziste gravității), de parcă ar fi ajuns la sfîrșitul ei,

mi s-a părut un lucru atît de monstruos, încît n-am putut decît să adaug vag :

— Și intervalul dintre datele căsătoriilor dumneavoastră ?

— Vrei să spui dintre divorț și a doua căsătorie ?

Da, asta voiam să spun, deși nu mai știu dacă din zvonuri, din opera sa, sau dintr-o carte de referințe, dețineam informația că divorțul a precedat cu un număr important de ani a doua căsătorie.

— Nu v-ați gîndit niciodată să vă scrieți autobiografia, am întrebat pe neașteptate, dorind brusc să-i dau prilejul să scape din capcană.

— Am socotit că ar fi de prisos. Și, în afară de asta, cum poți să spui adevărul ? Acum, cînd sînt prea bătrîn pentru a mă mai apuca să scriu așa ceva, nu-mi mai pasă dacă dau în vileag adevărul. Sau o bună parte din el. Dar, bineînțeles, chiar în proză ar fi falsificat, așa cum a fost și cînd l-am pus în versuri.

— Credeți, prin urmare, că adevărul nu poate fi spus niciodată ?

— Nu, răspunse el, dar oricum, se poate ajunge la o versiune mai veridică. Tu nu-ți închipui, dragă James, cît e de agasant să te tot vezi etichetat cu aceeași grosolană etichetă învechită. O compensație pentru faptul că îmbătrînești o constituie apariția unei noi generații... și a generațiilor care îi vor urma. Oare acestea, eliberate de prejudecățile ridicole ale celor printre care ai trăit, nu-și vor face des-

pre tine o imagine mai apropiată de ceea ce tu însuți consideri că ești ?

Sunetul muzicii lui Jimmy Guiffre se schimbă în hîrîitul acului pe rila de la sfîrșitul discului. House nu făcu nici o mișcare, luînd poate noul zgomot drept un prelungit solo de tobe.

— Poate, continuă el, îți vei aduce aminte, sau chiar vei scrie ceva despre acest moment de adevăr.

Înainte de a coborî la cină, pusesem carnetul meu de note pe noptiera de lîngă pat. Ce curios mi se părea faptul că cel al lui House fusese lăsat în camera de dedesubt. Și cît de imposibil și de străin îmi apărea, în timp ce mă dezbrăcam, actul de a scrie. Lumea obiectelor era estompată, dar covîrșitor de prezentă din cauza băuturii și a oboselii, iar amintirea conversației cu House era de pe acum deformată.

„N-am avut copii în nici una dintre căsătoriile mele“, începuse House. Faptele erau simple, necesitau, relativ, puțin timp pentru a fi istorisite. Erau probabil cunoscute de cîțiva dintre prietenii săi, deși scurgerea timpului trebuie să fi redus numărul celor în stare să ți le povestească direct. În lumina întîmplărilor, supraviețuirea lui House părea și mai anacronică.

Acum, că nu mai eram în prezența autorității incontestabile a confesiunii sale, mă năpădeau tot felul de întrebări. De pildă, de ce nu se căsătorise cu fata, cînd i se pronunțase di-

vorțul ? Am dat perdeaua la o parte, ca aerul să intre prin fereastra deschisă. Cîteva lumini sclipeau încă de cealaltă parte a estuarului.

Copilul din *Pastorale* era un copil real, propriul său bastard, a cărui mamă era o fată din împrejurimi întîlnită cu mult în urmă, pe cînd House venea aici, la casa lui de țară. Faptul se petrecuse probabil pe la începutul anilor douăzeci, cam pe cînd își începuse activitatea la editură. Nu eram încă lămurit dacă legătura aceasta a determinat-o pe prima sa soție să divorțeze, sau dacă relațiile se răciseră în ciuda timpului scurt care trecuse de la căsătorie. Și era oare vorba de aceeași fată care apărea în *Insula Pasiunilor ?* Păcat că nu i-am pus această întrebare ; poate o să i-o pun mîine, dacă nu voi constata că uimitoarea noastră intimitate s-a evaporat o dată cu beția. Fata nu era doamna House care, de fapt, lucrase pentru Bamberg în timpul celui de al doilea război mondial. Dealtfel fata era moartă.

M-am așezat pe marginea patului ca să nu cad în timp ce-mi scoteam pantalonii. Ceea ce te uluia, după ce reușeai să stabilești datele, era viteza cu care gonea timpul. Copilul se născuse în 1924. Să ne închipuim că fata avea pe atunci șaptesprezece ani — House spusese că era foarte tînără. Dacă ar fi trăit, ar avea acum vreo șaizeci și cinci. Senzualitatea din *Insula Pasiunilor* căpăta un aspect macabru. Ce harababură mai era și viața aceasta a bătrînilor ! De fapt, gîndindu-mă la căsătoria eșuată a Amandei Wilson și la intenția mea de a intra

pe fir, am constatat că harababura începe foarte devreme.

— Și, întrebasem eu bîjbîind după verbul potrivit, ce s-a întîmplat cu copilul ?

— E o fată, și mai locuiește încă aici, mi-a dat House foarte liniștit răspunsul. Adică de partea cealaltă a estuarului. Îmi petrec adeseori duminicile acolo. Dacă nu te grăbești să pleci, de ce n-ai veni și tu mîine dimineață cu mine pînă acolo ?

Mi s-a părut că n-a trecut nici o clipă de cînd am stins lumina pînă ce m-am trezit din cauza metehnei de care se plînsese și House. Mi-a venit, nu pentru prima dată, ideea cît de comod ar fi un sistem de tuburi cu un rezervor în saltea, deși îmi dădeam seama de dificultățile legate de higienă și așa mai departe. În cele din urmă devenise limpede că pînă nu rezolv problema nu voi mai putea dormi. Pașii mei, șovăitori din cauza băuturii, se tîrau pe dușumeaua dormitorului. Ce treabă afurisită ! Simțind că într-o casă străină orice activitate nocturnă are iz de hoție, am deschis ușa cu precauții de spărgător. Culoarul din exterior se lărgea la capăt într-un vestibul mărișor, care avea în punctul cel mai îndepărtat o fereastră prin care intra suficientă lumină metalică lunară, ca să pot desluși silueta subțire a lui House, în pijama cu dungi, stînd în fața unei uși închise. Apariția mea nu fusese remarcată, datorită în parte discreției cu care mă mișcasem, dar mai ales faptului că el însuși zgîria ușurel tăblia ușii. L-am auzit șop-

tind de două ori : „Lasă-mă înăuntru, scumpo !“ înainte de a mă retrage, și mai pe furiș, în cameră.

— Nu-i nimic de citit în ziare, spuse House lăsînd să cadă o pagină pe podea.

— Nu prea !

— Vei observa că sînt înclinat să remarc acest lucru ori de cîte ori nu mi se menționează mie numele.

Ne aflam în sera ce se întindea de-a lungul unei laturi a casei. Scaune împletite, cîteva plante în glastre, o alcătuire de pietre din care se ridicau pînă în tavan ferigi creau o ambianță de hotel particular de tip anacronic. House purta pălăria de pai din ziua precedentă, ca și cum sticla care-l înconjura nu i-ar fi protejat îndeajuns tigva.

Doamna House apăruse lîngă patul meu, trezindu-mă din somnul care mă țintuise după episodul foarte matinal. Revenindu-mi în gînd imaginea lui House rugîndu-se la ușă, mi-am închipuit că venise să-mi ceară ajutorul care ar fi putut să fie necesar într-o situație atît de enigmatică, și m-am alarmat la perspectiva de a fi silit să asist la o criză sentimentală. Ce drept mai aveau oare aceste personaje depășite să-și reverse sentimentele ?! Dar am văzut că ținea în mîini o tavă pe care o așeză pe pat cînd, cu un efort, m-am ridicat în capul oaselor. Un pahar cu suc de portocale, o farfurie de orez cu ouă, o ceașcă cu cafea păreau să arunce altă lumină asupra caracterului ei.

Am măcăit mulțumirile cu gura ca de gumă. Trase perdelele.

— Te-a ținut treaz pînă tîrziu D. H. ?

— Nu mi s-a părut. Mi-a făcut plăcere.

— Cum el nu poate dormi, obișnuiește să-și închipuie că nici alții nu pot.

Cea mai banală conversație este plină de înțelesuri duble cînd știi ce se ascunde în spatele ei — așa cum freudienii consideră că nu există accidente veritabile sau cuvinte care-ți scapă fără voie.

— Am compensat durata prin profunzimea somnului, așa cum ați văzut.

Părea necesar să pun bazele unui alibi pentru momentul critic.

Altă zi frumoasă ! exclamă ea. Ce minunată vară am avut !

Se îndreptă spre ușă. Părea mai tînără în bluza și pantalonii care-i imprimau o personalitate mai complexă decît cea de gazdă eficientă dar intimidantă.

— Vino jos cînd ești gata. Probabil îl vei găsi pe D. H. în seră.

O puteam vedea lucrînd la editura Bamberg în urmă cu douăzeci și cinci de ani : competentă, provocatoare, ambițioasă. Sau poate că nu ? Ar fi interesant de știut dacă odată cu timpul se schimbă și caracterul, sau dacă dintr-un mănunchi de rădăcini încîlcite ia naștere o singură tulpină subțire și rezistentă. Dacă e așa, ce plictiseală pentru House să *suporte conflictul banal dintre personalitățile* lor îngemănate, deși îți dădeai seama că nimicurile materiale din viața lor — casa, cîi-

nele, partidele de bridge — contribuiau cu ceva care-i împiedica să realizeze sărăcia relației lor.

Oare existența fiicei nelegitime a lui House în apropierea lor era acceptată de Ivonne, așa cum sfîrșești prin a accepta un război sau o infirmitate, revolta inițială fiind transformată de timp într-o banalitate cotidiană? Imaginația spectatorului se găsea într-o reală imposibilitate de a răspunde la astfel de întrebări.

Mi-am amintit de jurnalul lui House lăsat deschis pe birou, perfect accesibil soției sale atunci cînd aceasta ar fi dorit să-l citească. Dar oare un astfel de prilej reprezenta încă vreo tentație? Mai puteau cuvintele exercita vreo influență asupra legăturilor dintre ei — acele însemnări despre N., poate și despre alte N.-uri mai puțin inocente și nerealizate.

— Vrei să parcurgi toate ziarele, sau putem pleca? întrebă House nerăbdător ca un copil.

Am ales a doua alternativă și am ieșit în grădină, pe ușa serei.

— Cred că e mai bine să mergem cu mașina pînă la bac.

— S-o luăm pe a mea? am întrebat văzînd-o în fața noastră pe alee.

House se opri s-o examineze.

— Crezi că pot intra înăuntru? Și n-o să-mi fie frig?

— Pot să ridic capota.

— Nu te mai deranja, James dragă.

Am ocolit casa pentru a ajunge la garajul ale cărui uși erau gata deschise. House intră și,

după cîteva încercări de pornire, scoase cu spatele un mic Austin mai vechi. M-am așezat pe scaunul de lîngă el.

— Trecem prin oraș, spuse, el și ieșim pe cealaltă parte.

Pe povîrnișul nepietruit de dincolo de poartă, folosea pe bună dreptate viteza a doua. Părea însă un exces de prudență să conduci în aceeași viteză și mai departe, pe o porțiune de șosea asfaltată și mult mai puțin înclinată. Și cum accelerația nu era deloc modestă, motorul ajunsese la o turație foarte mare. Adevărată ușurare să-l vezi că trece în viteza a treia, ușurare moderată de faptul că șocul era încă tras complet.

— Acum zece ani, spuse el, m-am răsturnat cu mașina aceasta într-un șanț.

— Doamne, Dumnezeule! am exclamat, cîtuși de puțin surprins.

— Nu m-am rănit. Era ca într-un vis în care nu te poți mișca. În cele din urmă, s-au apropiat niște oameni și am auzit pe unul spunînd: „E un bătrîn înăuntru." Mă întrebam despre cine poate fi vorba, din moment ce eram singur. Știi, a fost prima oară cînd mi-am dat seama că sînt bătrîn.

— Nimeni nu te consideră bătrîn nici chiar acum.

— Era mîzgă pe jos! N-am făcut nimic riscant, am luat doar o curbă.

— Lumea te admiră pentru că niciodată nu *ți-ai trădat convingerile.*

— Dar convingerile mele au fost de așa natură încît nu mi-au produs nici un neajuns.

— Asta nu poate fi adevărat.

— Unica mea nemulțumire este aceea pe care o au toți scriitorii, și dealtfel, toți îndrăgostiții. N-am fost niciodată înțeles.

— Nici acum ?

— Nu, nici acum, spuse el. Te absolv pe tine de la condamnarea generală, James.

— De ce ai face asta ?

— Știu eu ce știu. Ai fler.

— Ba eu am impresia că nu înțeleg nimic : nici poezia, nici oamenii, nici vîrstele.

— Fleacuri !

Ne-am oprit la semaforul de pe strada principală. Pînă și auzul redus al lui House a sesizat zgomotul prea accelerat al motorului. Împinse șocul și spuse :

— La prînzul acela cu Rupert Ziipenume, la început m-au surprins părul și hainele tale. Dar foarte curînd mi-am dat seama că spiritul vremii n-a fluturat pe lîngă tine decît la suprafață.

Eram mișcat.

— Am impresia că încerci să mă flatezi într-un mod cam stîngaci și demodat. Ce urmărești ?

— Ceea ce am și obținut, spuse el. Știi că la „L'Escargot" stăteam ca pe ghimpi de teamă că pînă la urmă vei spune vreo prostie. Adică mai degrabă ceva care să indice că totuși nu sîntem pe aceeași lungime de undă. Nu afirm că am fost de acord cu tot ce-ai spus. Nicidecum. Dar dezvăluindu-te n-ai dat la iveală nimic care să nu aibă consistență. Ce

rar e acest lucru ! Gîndește-te la măgarul acela de Rupert Pisălogul.

Traficul destul de încărcat în punctul acela era un motiv în plus de a menține conversația la un nivel mai puțin incomod. Dar el nu luă în seamă întrebarea pe care i-am pus-o în legătură cu biserica ce fulgerase pe lîngă noi la schimbarea luminii și continuă :

— Tinerii, de obicei, nu sînt conștienți de faptul că lipsa de înțelegere îți poate măcina întreaga viață. Lipsa de înțelegere în sensul că nu poți realiza o apropiere spirituală care să te satisfacă. Ba chiar și o apropiere fizică, dacă mă gîndesc mai bine.

— Apropiere prin agent sau prin obiect ?

— Prin agent.

— Atunci e vorba de un agent incomplet.

— Așa cum sînt toți poeții, spuse el.

— Dar nu e același lucru ca atunci cînd opera îți este înțeleasă greșit.

— Să zicem că în mod subiectiv știi că opera ta este eronată, ba chiar știi în ce constă eroarea. Ceea ce nu poți însă îndura, ce nu poți admite, este să fie considerată și obiectiv astfel.

— Păi e același lucru ca atunci cînd opera este înțeleasă greșit.

Dădu din cap afirmativ. Pe obraz avea cîteva pete de culoarea ficatului. Prevesteau lividitatea mormîntului, mi-am închipuit eu. Pete asemănătoare marcau și mîinile care țineau volanul de sus, de parcă voiau să-l rupă *în două.*

— Eu cunosc, pe cînd tu nu, urmă el, sentimentul că e prea tîrziu ca să găsești forma

potrivită ideilor tale adevărate. Că de fapt niciodată n-ai fost în stare să găsești această formă.

— Tocmai dumneata, Dan, dintre toți oamenii, spui aceasta ?

— E ceea ce am spus noaptea trecută cînd am vorbit despre generații. Ajungi la un punct cînd vezi că tinerii trebuie să se reconcilieze cu generația cu care s-au certat. Arta și viața reclamă acest lucru. Dar apoi îți dai seama că reconcilierea poate fi realizată numai dacă părinții înșiși reînnoiesc disputa pe care au pornit-o copiii. Şi astfel arta îți este întotdeauna depășită.

Aş fi dorit să înțeleg mai exact despre ce vorbea. Probabil că totul putea fi spus mai bine în versuri, cu ajutorul cîtorva tropi.

— Eu am impresia că în ceea ce privește interesul artei, disputa este prea restrînsă. Nu de dezastrul următor are nevoie poezia drept subiect, ci de acel care-i va urma acestuia.

Eram foarte conștient că de data aceasta nu ne mai găseam pe aceeași lungime de undă.

— Vezi tu consideri că n-am privit destul de departe în viitor.

— Nicidecum. Dar e drept, ai reușit să eviți capcana. Vreau să spun printr-o formă impersonală, concentrîndu-te asupra caracterelor și a lumii materiale.

— Capcana nu-i capcană decît dacă ai căzut tu în ea, spuse el. Să presupunem că ai căzut în ea și, prin delimitarea constrîngerilor, prin covîrșitoarea ei prezență, posibilitatea evadării universale — necesitatea evadării universale...

Aveam oribila senzaţie că discuţia nu numai că depăşea limita inteligibilului dar chiar capacitatea mea de a găsi o replică.

— Dar orice am face, am bîlbîit eu, poezia, în ultimă analiză, trebuie să îmbrăţişeze tot vechile, bătătoritele noţiuni. Aminteşte-ţi de volumul dumitale *Mările,* animale cu picioare ce tind mereu să se reîntoarcă în hidrosferă. Peste cincizeci de ani, cititorii nu-şi vor mai da seama că e vorba de o poezie ocazională.

Drumul pe care o pornisem cobora uşor şi se pierdea într-un chei pietruit. Dincolo se vedeau apele estuarului, albastre, deşi ceaţa nu se retrăsese încă, şi mărginite de cealaltă parte de case şi coline verzi. Pe chei erau parcate maşini, iar pe apă ieşiseră bărci cu pînze albe şi roşii, ce păreau jetoanele unui joc de table.

— Anglia e înconjurată de hidrosferă, observă House, ignorînd prilejul, pe cînd coboram povîrnişul, de a trece într-o viteză mai mică, deşi pînă atunci se arătase net în favoarea acesteia.

— Şi totuşi eu n-am simţit niciodată că aş avea marea în sînge. O călătorie pe apă mă indispune cu regularitate.

— Ca şi pe Nelson. Englezii au fost siliţi să se tot învîrtească pe mare, deşi celor mai mulţi dintre ei nu le face nici o plăcere. Sîntem siguri că nu vom scăpa de rău de mare în lunga şi periculoasa noastră călătorie.

Trase maşina lîngă un Mercedes cupeu, reuşind să nu-l zgîrie. Ne oprisem în apropiere de un birt, un chioşc cu îngheţată şi răcoritoare şi o gheretă unde se închiriau bărci cu

vîsle și se vindeau bilete pentru bac. Bacul se dovedi a fi traversat de cealaltă parte. House intră în birt și aduse două pahare cu băutură ca să le bem la o masă din exterior. Îi fuseseră puse pe un platou de tablă, precauție bine-venită, deoarece, pînă să ajungă la masă, paharele începuseră să înoate. Mă gîndeam cît de extraordinar este faptul că persoana sa fizică, în ciuda extravaganțelor și a absurdităților ei, servea celui mai nobil scop : de a explica lumea din care făcea parte. Mă mai gîndeam cît de neliniștitoare trebuie să fie în esență o astfel de lume, dacă perceperea sensului ei depindea de asemenea agenți.

— Nu-l aduci și pe Prinț în astfel de ocazii ?

— L-am mai adus, spuse House, dar ca și Nelson nici el nu este un navigator pasionat.

— Mi s-a părut că-l cunoști bine pe omul care conduce bacul.

— Pe hoțomanul ăsta bătrîn ? Îl cunosc de ani de zile. Pe vremuri avea bărci de închiriat, apoi le-a vîndut și și-a cumpărat bacul acesta pe un preț de nimic și, cum nu avea motor, a făcut rost de unul pe care marina intenționa să-l arunce.

— Mă tem că nu-l putem numi navă rapidă.

— Blestemăția asta are ruliu pînă și în estuar. Turiștilor le place : le dă iluzia că fac o călătorie pe mare.

De partea opusă, bacul acostă lîngă un chei de piatră care se transforma în drum și se îndrepta spre sat. Puținii pasageri se împrăștiaseră de îndată ce am coborît, purtînd

coșuri de picnic, găleți sau hîrlețe. M-am simțit, pentru prima dată, stingherit, ca omul antrenat fără voie în chestiunile intime din viața altcuiva. Era greu să realizezi că pentru House această escapadă nu însemna decît încă o duminică dintr-un șir întreg de duminici, de-a lungul poate a unei jumătăți de viață. Orice urmă de rușine sau de jenă în legătură cu această situație dispăruse de multă vreme. Am încercat zadarnic să-mi imaginez ambianța socială în care trăia fiica sa, atitudinea ei față de dînsul, prezența ei fizică.

— Acum cîțiva ani au pus la punct șoseaua ce duce în lungul coastei și trece peste pod, spuse House. Satul a rămas în fond izolat, legat printr-un drum pe care abia poate să treacă un cal.

În fața noastră, la o răscruce de drumuri, se vedea o cîrciumă, un triunghi de verdeață și doi bătrîni pe o bancă. Înainte de a ajunge la acest centru cultural, ne-am angajat pe o potecă ce cotea pe lîngă un chioșc de ziare, lîngă care, cîțiva copii rezemați de biciclete lingeau înghețată. Să fi fost oare acesta locul unde eroul nostru venea să-și viziteze iubita inocentă dar seducătoare, lăsînd în urmă viața de oraș pradă nebuniei de a trăi fără iubire, și elanul politic nerealizat ?

Pe potecă se apropia o fată zveltă, îmbrăcată în blugi. Încă înainte ca House să rostească vreun cuvînt, ochiul meu, expert în biologie, a selectat-o ca pe o candidată demnă de propagarea speciei.

— Iat-o pe Jan, spuse el. Apoi către fată : Încotro ai pornit-o ?

— Mă duc s-o chem pe Linda.

Cît timp a durat scurta conversaţie am fost intrigat, uluit, nu pentru faptul că fiica lui House era atît de tînără — asta ar fi fost ceva mai puţin tulburător — dar pentru că era atît de încîntătoare.

— Jan, acesta este domnul Ross, care va lua prînzul cu noi. James, ţi-o prezint pe Janet.

Pentru o clipă îşi puse mîna fină dar osoasă într-a mea. Spuse :

— Ne vedem mai tîrziu, şi plecă.

„Tot e ceva, gîndeam eu, ca în existenţa misterioasă pe care House o crea în jurul său, să fie lucru stabilit unde şi cu cine urma să mîncăm.“ Iar decepţia de a vedea fata plecînd atît de repede era compensată din plin de perspectiva că va fi negreşit cu noi, foarte curînd.

— Ar fi trebuit să cumpăr chibrituri la prăvălie, mormăi House, luînd-o iar din loc.

— Cine era fata ?

— Nepoata mea.

— Nepoata dumitale ?

— Fiica fiicei mele. Nu ţi-am vorbit despre ea noaptea trecută ?

— Nu !

— E o fetiţă interesantă ca înfăţişare, nu găseşti ?

— O, da !

— E o poveste ciudată. Margaret, deşi nu mai era relativ atît de tînără, s-a îndrăgostit de un bărbat care lucra pe aici, pe o navă.

Mai tînăr decît dînsa, și căsătorit. Se părea că Margaret se va mărita cu el, îndată ce divorțul va fi pronunțat. Dar tipul s-a evaporat. Și așa, micuța Janet a rămas, biata, fără tată.

— Și fiica dumitale nu s-a mai căsătorit niciodată ?

— Nu.

Pînă și el a socotit această relatare cam seacă. După ce a meditat puțin, a mai adăugat :

— Eu unul am fost mulțumit că nu s-a căsătorit cu marinarul acela, sau ce-o mai fi fost. Se numea parcă Peter, nume potrivit ca nuca-n perete. Dar poți să-ți dai seama că, de atunci, poziția ei într-un mediu ca acesta, n-a fost prea onorabilă. Cînd s-a născut copilul aș fi vrut să plece, să trăiască în altă parte, dar n-a fost chip s-o clintesc din loc, așa că i-am cumpărat casa. Locuise în ea toată viața, ca și mama ei. Bunicul ei fusese cel care o închiriase, așa că am reușit s-o cumpăr pe nimica toată.

— Deci ai cunoscut această casă toată viața ?

— Da.

— Extraordinar !

— Crîmpeiul acesta de existență măruntă te surprinde, James ?

— Nu, dar privite retrospectiv, toate aceste întîmplări par să aibă complicațiile neverosimile ale unui subiect literar.

— Toate viețile privite retrospectiv par subiecte de literatură.

— A mea nu dă această impresie.

— Retrospectiva ta e prea apropiată. Nici o viață rezonabil de lungă nu poate evita răspîndirea anumitor semințe.

Am ajuns la o casă mică de cărămidă roșie, acoperită cu țiglă pe care creștea mușchi. Pe cînd treceam printr-o grădiniță, se auzi din stînga, de dincolo de bariera formată de hambare și pomi, un strigăt sfîșietor. Inima mi se opri în loc. Cum acțiunea, pînă în acest punct, fusese atît de melodramatică, părea foarte probabil să se desfășoare și acum vreo tragedie violentă.

— Măgarii ăștia afurisiți! exclamă House.

— Măgarii ?!

— Margaret i-a luat de la o bătrînă care-i creștea pentru plaja de pe partea cealaltă, sau pentru altă plajă.

Ușa pe care am intrat se deschidea direct în bucătărie. La o masă, în mijlocul încăperii. stătea o femeie de vreo patruzeci și cinci de ani, care curăța mere. Faptul că moștenise nasul lui House nu-i îngăduia să aibă o înfățișare atrăgătoare. Părul îi era cărunt, dar fusese brun, părul fetei din *Insula Pasiunilor*. Era tunsă scurt, demodat, și cînd s-a ridicat în picioare, am constatat că și fusta îi era demodat de lungă și ajungea pînă la o pereche de cizme de cauciuc. A acceptat perspectiva unui nou invitat la masă cu calm, dar fără efuziune. Comportarea ei nu s-ar fi putut numi flegmatică, deoarece dădea pregnant impresia că-i vorba de un caracter hotărît, care-și stăpînește, sau mai degrabă nu-și dă osteneala să-și exprime sentimentele și opiniile.

— Vă duceți la „Bull“ sau vreți să beți ceva aici ? întrebă ea.

Vocea avea o ușoară intonație rustică.

— Eu zic să bem ceva în grădină, spuse House, deschizînd frigiderul de parcă ar fi fost propria sa bucătărie.

— Continuăm cu bere, James ?

— Vom lua prînzul devreme, spuse ea. Fetele vor să meargă la scăldat.

Luă sticlele de bere din mîna lui House, ca din mîna unui copil care se vîră nepoftit în treabă.

— Vă aduc eu băutura afară.

House, lăsat fără îndeletnicire, se învîrtea clătinîndu-se prin mijlocul bucătăriei.

— Afurisiții ăia de măgari, Margaret ! Fac un tărăboi nemaipomenit.

— Am început să țin un registru genealogic.

— Registru genealogic pentru măgari ?

— Intenționez să-i vînd ca animale pentru amuzamentul copiilor. Persoanele care doresc să cumpere un poney, pot fi convinse să ia un măgar. Și în afacerile de acest fel, snobismul joacă un rol important. „Dacă cumperi unul din măgarii mei, ți-l dau cu pedigri.“

În spatele casei se afla o masă și o bancă de lemn. Din iarba cam înaltă răsăreau cîțiva meri. Am ridicat un măr roșiatic, căzut din pom, gîndindu-mă să-l mănînc, cînd dintr-o gaură de sub el au țîșnit, ca bomboanele dintr-o pungă plesnită, o mare cantitate de viespi amețite. Am aruncat mărul de parcă ar fi fost o grenadă.

— Dealtfel îmi pare bine că a luat măgarii, spuse House, îi dau un scop în viață, acum cînd Jan a crescut.

Berea a fost adusă pe o tavă împreună cu o farfurie cu saleuri. Farfuria însăși părea un simbol a specificului vieții materiale din împrejurimi, fiind dintr-o sticlă ce imita cristalul și cîștigată probabil la vreun bîlci.

— Nu poți sta și tu cu noi, Margaret? întrebă House.

— Și ce-o să se întîmple cu prînzul?

— Adu-ți afară băutura, cînd faci o pauză.

— Am să văd.

Oare asemenea întîlniri și discuții avuseseră loc și în urmă cu aproape jumătate de veac, cînd House venea în vizită aici? Fără îndoială. Răscolind prin viața obișnuită, arta trebuie să înregistreze permanentul și esențialul, și cum nu e nevoie decît de sentiment uman pentru a transforma banalul, ceea ce arta face să rămînă nu e de fapt minciună.

Chiar acest weekend, compus din mîncare și băutură, cîteva frînturi de conversație, cîteva observații despre anotimp, ar fi putut să fie preludiul vreunui eveniment crucial pe care, privindu-l retrospectiv, arta l-ar putea singulariza și înfrumuseța.

Această idee îmi reveni în timpul prînzului, pe care l-am luat la masa din bucătărie, cînd priveam la cele două fete, abia ieșite din lumea intimă și veselă a prieteniei preadolescente. Vreo asemenea întîlnire cu mama lui Margaret, la început poate de o natură tot atît de

puţin corporală ca şi întîlnirea mea de acum cu fiica ei, a dus nu numai la complicaţiile vieţii extraconjugale a lui House dar, totodată, abătîndu-l de la raţionalitatea luptei existenţiale şi a altora de acest fel, l-a dus la înregistrarea creatoare ce transcendează astfel de raţionalităţi.

Margaret veni în cele din urmă la noi în grădină, aducîndu-şi un pahar de bere.

— Arată-i lui James măgarii, spuse House fără să ne lase posibilitatea de a-i respinge propunerea.

Mă simţeam puţin jenat să merg alături de ea la păşunea de dincolo de pomi. Mi-am dat seama că nu-i cunosc numele de familie şi, în orice caz, n-aş fi ştiut dacă să adaug înaintea acestui nume titlul onorific de „doamnă".

— Petreci aici weekend-ul ? întrebă ea tocmai cînd voiam să debitez o părere stupidă despre felul cum ar putea regiza reclama pentru pedigriul măgarilor.

— Am petrecut aici noaptea trecută. Astăzi după-amiază, sau diseară, trebuie să mă reîntorc la Londra.

Am constat că graba mea de a pleca se potolise în faţa perspectivei de a fi în tovărăşia fetelor.

— Îl cunoşti de mult pe tata ?

Auzind-o folosind substantivul, am avut o senzaţie curioasă, de parcă ea ar fi fost cea bătrînă, pe punctul de a părăsi viaţa fără să dea la iveală tainele trecutului. I-am explicat situaţia, adăugînd :

— Dar am discutat mult cu el în zilele acestea. Poate că îl cunosc mai bine decît s-ar crede.

— E ciudat că te-a adus aici.

— Mi-am dat seama că nu prea se cuvine să picăm chiar la ora prînzului, fără să fim anunțați.

— Nu, nu ! Am vrut să spun că de obicei nu aduce pe nimeni. Și de ce-ar aduce ? adăugă ea, deschizînd portița.

— Am observat că-i place să vină aici.

— Știi, sînt mîndră de el. El nu-și dă seama că nu mi se oferă niciodată prilejul să afirm acest lucru.

— Vreți să spuneți...

— Rudenia cu mine nu e ceva care să-i facă cinste. E o bucurie deosebită să pot vorbi cu dumneata, cu cineva din lumea lui.

Un măgar corpolent se apropie de noi.

— Aceasta-i Betty, spuse ea. Cu adevărat nobilă. Ea e cea care va fi baza principală a crescătoriei.

— Ar trebui să-i dați un nume mai aristocratic, pentru rezonanța registrului genealogic.

Am mîngîiat spatele cenușiu. Dacă n-ai fi simțit căldura de dedesubt, ai fi considerat pielea prea tăbăcită ca să poată aparține unei viețuitoare. Capul și-l ținea cu umilință în jos. Cît de bine părea să se potrivească animalul cu preocuparea lui Margaret ! Tot astfel, dar într-un mod mai obscur, și intențiile ei de a forma o dinastie. Un animal mai mic și mai întunecat stătea puțin mai la o parte.

— Ăsta cine e ?

— Jerry.

— Vrea să dea impresia că nu-l interesează prezența noastră ?

— Vedeți, nu pot fi asemuiți cu cîinii. Nu sînt expansivi. Totuși au și ei caracterul lor.

— Niciodată n-am avut de-a face cu măgarii.

— Tocmai pe aceasta mă bazez cînd cred că ar putea fi vînduți foarte bine ca animale de amuzament.

— Da, îmi dau seama. E poate tocmai ceva ce mi-a lipsit pe cînd eram copil.

— Ceilalți sînt în spatele grajdului. Dar e timpul să mă întorc la bucătărie.

Ne-am reîntors.

— Vi-l mai amintiți pe tatăl dumneavoastră cînd era tînăr ?

— Nu prea. Am început să-l văd mai des cînd s-a mutat de cealaltă parte, după sfîrșitul războiului. Dacă ar fi locuit cu noi, mi s-ar fi părut cu totul altfel.

— Nu înseamnă neapărat că ați fi fost mai apropiați.

— Bănuiesc că ceea ce vreau să spun este că și eu aș fi fost altfel.

— Ați fi avut o viață diferită.

Lovi portița cu cizma de cauciuc.

— De fapt abia dacă mi-o amintesc pe mama.

— Nu mi-aș fi dat seama.

— A murit pe cînd aveam șase ani.

Îmi veni în minte dintr-o dată un poem al *lui House, formal, enigmatic, în catrene goe*theene, despre o fată care pornește să-și caute iubitul și întîlnește moartea în locul lui.

Aproape că știam ceea ce va adăuga Margaret.

— Moartea ei a fost un mister. Avea obiceiul să împrumute calul care trăgea bărcile în susul rîului și să călărească pe nisip. Era o zi cu ceață, în flux de toamnă. Calul s-a reîntors frînt, a făcut pneumonie, a trebuit ucis.

— Un mister? am repetat eu ca un ecou al cuvintelor rostite de House cu o noapte în urmă.

— Cunoștea fără îndoială foarte bine pericolul de a se afla pe plajă cînd vine fluxul.

— Groaznic!

Chiar fără ajutorul versului, m-am gîndit eu, trecutul devine romantizat. Dar aș fi dorit să știu dacă fata plecase în căutarea lui House, a morții, sau așa cum poemul lăsa să se înțeleagă, a unui amant tainic; fără îndoială, ca și în cazul lui Margaret, vreun marinar senzual și iresponsabil.

În fața noastră, de partea cealaltă a livezii, se vedea bătrînul cu pălăria împinsă pe ceafă, luîndu-și nepoata de mînă și trăgînd-o spre banca pe care era așezat. De cealaltă parte, stătea prietena lui Janet, ținîndu-și întinse picioarele lungi și încă neformate. Datorită lui House, care-și ținea paharul de bere în mînă, scena părea o întîmplare din viața lui Silenus, pictată de un artist germanic, pentru că zeul era puțintel la trup și palid, nicidecum conform tradiției, iar inițiatele nu erau nici pe departe durdulii și lascive.

— Mă întreb adesea dacă Janet a moștenit ceva de la el, spuse Margaret.

— Nu-i seamănă la înfățișare, am răspuns automat, scăpîndu-mi din vedere chipul lui Margaret.

— Nu. Mă gîndeam la ceva care s-o scoată de aici.

— Ar vrea să plece ?

Îmi fulgeră prin minte posibilitatea unei răpiri cu consimțămîntul ei.

— Tata a fost totdeauna generos cu banii, dar o fată are nevoie mai mult decît de bani ca să...

Ajunsesem destul de aproape ca House și nimfele sale să ne audă.

— Ei, ai văzut cîștigătorul Derby-ului ?

Ciudat, mă gîndeam în timpul prînzului, cum specificul unui caracter se dezvăluie instantaneu, fără să fie nevoie de cuvinte. E trădat de însăși aparența fizică. Urmează apoi o duzină de gesturi mici, de deprinderi, adăugînd fiecare cîte o tușă la portretul deja schițat. Gingășia pielii și a sprîncenelor lui Janet, părul lung, drept și întunecat, trecut cu grijă pe după urechi și prins pe ceafă, delicatețea cu care mînuia cuțitul și furculița, degetele ei lungi jucîndu-se cu ele de parcă ar fi fost niște instrumente muzicale, coatele lipite cu modestie de trup, toate acestea păreau incompatibile cu porțiile uriașe de mîncare pe care le biruia printr-un atac susținut. O dată m-a surprins privind-o aproape cu lăcomie, dar privirea mea — mi-ar fi plăcut s-o știe și ea — pornea *dintr-o pură curiozitate* și nu din senzualitate : nevoia bruscă de a confirma faptul că ochii ei, ca ochii eroinelor din povestirile publicate

în magazinele pentru femei, erau verzi. În realitate, erau cenușii. Prietena ei părea mult mai expansivă și mai banală. Dealtfel, atracția pe care House o simțea pentru ea nu avea nici o legătură cu inteligența și spiritualitatea.

— Unde mergeți să înotați ?

— Turtle Rock.

— James și cu mine venim să vă privim.

Recunoșteai aceeași dezinvoltură în felul de a trata chestiunile erotice care marca atît de multe dintre versurile sale. Eu însumi aș fi plecat de la premiza că fetele aveau o întîlnire cu cineva.

Propunerea lui nu a întîmpinat opoziție.

Cum era de așteptat, de îndată ce negasem, mi-am dat seama că și viața mea putea deveni un subiect de roman, sau mai degrabă un prolog incomplet, dar semnificativ.

M-am întors acasă după ultimul semestru de școală, ca s-o găsesc pe mama în spital. Evenimentele care se precipitaseră îmi fuseseră ascunse, dar anumite semne din vacanța anterioară au început acum să capete sens. În mașină, ducîndu-ne s-o vedem, tata n-a încercat să diminueze seriozitatea bolii, dar optimismul său părea sincer. În camera de spital, lumina soarelui bătea puternic spre mine. Tata ședea pe marginea patului. Cînd a venit vorba despre operația ce urma să aibă loc, cei doi și-au strîns mîinile într-o încleștare care sugera inevitabila cădere a unuia dintre ei. Ochii le erau plini de lacrimi. Dincolo de îngrijorarea mea

și de teamă, am avut senzația că nu se cuvine să-și dezvăluie astfel, brusc, sentimentele. Nu-mi aduceam aminte ca această relație de vechi căsătoriți să fi dat la iveală vreodată sentimente, cu excepția celor legate de chestiunile triviale ale vieții casnice. Mai mult chiar, dreptul meu de a rămîne în afara evenimentelor părea confirmat de faptul că aranjasem să plec în Grecia pentru o lună sau două, cît timp îmi vor fi ajuns banii. Încă de cînd începusem să stărui, în drum spre casă, să renunț la planurile mele, am știut că propunerea îmi va fi respinsă. Tata și-a motivat refuzul spunînd că nu face decît să întărească dorința mamei mele. Așa încît, abia am avut timp să aflu că n-a murit sub cuțit, că am și plecat.

Ce ușor îți vine să înduri neliniștea cînd sursa ei este departe! Și cît de nereală pare această sursă, dacă o compari cu peregrinările solitare, aproape nebunești, cu exaltarea adolescenței, resimțită mai puternic într-o țară necunoscută. Numai o frază moderată, într-o scrisoare a tatei, găsită cu întîrziere la un *poste restante*, „mama nu se simte bine“, m-a readus acasă. Cu fiecare milă a călătoriei mele, groaza creștea, dar cînd am văzut-o — se întorsese de la spital — realitatea a depășit orice imaginație. Și cu toate acestea, punînd mîna pe brațul tatălui meu, eram contișent de neobișnuita intimitate a gestului.

— Cum ai putut îndura toate... ? am spus eu, referindu-mă la toate săptămînile, la toate orele.

Eu n-am avut de pătimit decît două zile, pînă cînd dorința mea de a o vedea moartă mi-a fost îndeplinită.

Cu o ridicolă dorință de sacrificiu, acum cînd era prea tîrziu, am spus tatei că n-ar fi trebuit să plec deloc. Mi-a răspuns că mama îi povestise cît fusese de afectată văzînd, în cursul vizitei preoperatorii, durerea înscrisă „pe chipul lui frumos". Eram alarmat constatînd că o asemenea iubire era mai presus de mine și aproape tot atît de alarmat mi-am dat seama că dacă în relațiile cu propriii părinți cineva poate ajunge la asemenea sumbru impas, cît de inapt se va dovedi acel cineva în relațiile viitoare, pe care viața i le va scoate în cale. Eram oare sortit — oricît mi s-ar fi părut de necrezut în contextul viselor mele ambițioase să fac parte din tagma artiștilor mutilați? Dealtfel, începusem să înțeleg că însăși dorința de a crea provine dintr-o deformație a eului, sau mai bine zis că ambiția a ales această formă, deoarece deformația nu-i îngăduia alta. Ne motivăm atît de des slăbiciunea afirmînd că suferim mai mult decît alții, cînd. de fapt, ar trebui să proslăvim suferința mai nobilă a altora, să încercăm, deși în zadar, să ne asumăm o suferință oarecum asemănătoare. Căci, așa cum spunea House în timpul acelei curioase plimbări prin Soho, nu scrii poezii pentru tine însuți și nici chiar pentru alți poeți. Vorbeam tocmai despre transfigurarea realității în ultima sa operă și-mi dădeam seama că, pe bună dreptate, subliniase faptul

că realitatea rămîne ea însăși, în ciuda mijloacelor de expresie folosite spre a o defini și a o rafina și, anume, e o realitate ce se referă la existența celor care nu sînt poeți. Și dacă, totuși, realitatea ar rămîne neschimbată, în ciuda operelor poetice ? Mi-a răspuns că versurile sale, chiar cele din ultima vreme, n-au avut niciodată pretenția să creeze un sistem. La baza operei lui era convingerea că schimbările necesare societății trebuie să vină pe alte căi. Am răspuns :

— Nu văd nici o schimbare posibilă pe care ar putea-o realiza societatea. Sau, cu alte cuvinte, nu văd nici o schimbare care să elibereze poezia de responsabilitatea de a-și alege drept subiect o realitate ostilă.

— Și nu ești religios ?

— Sînt complet deficitar din acest punct de vedere.

— Deci, spuse House, propui să considerăm în continuare omenirea drept un fenomen patologic și să nu avem nici o încredere în capacitatea ei de a se ameliora.

— Și aceasta ți se pare atît de îngrozitor ?

— Da.

— Poate că sînt eu insensibil.

— Nu poți fi serios cînd afirmi așa ceva.

— Atunci egocentric.

— Vei avea de suferit, spuse House. Imaginează-ți o călătorie fără țel, de durată necunoscută, în timpul căreia ești închis împreună cu niște parteneri neomenoși.

Chiar și atunci, atît de timpuriu, n-am ținut seama de o asemenea prevestire, considerînd-o melodramatică și, în orice caz, nepotrivită cu persoana mea aparent robustă și excelent adaptată. Visul de a deveni poet nu se eliberase încă de forma sa puerilă. Dealtfel, puteam chiar repera începutul acestui vis : momentul în care, sprijinindu-mă de spătarul unei bănci din clasa a cincea, după ce găsisem rimele unui sextet, i-am împărtășit satisfăcut noua mea vocație lui Braithwaite major, și am renunțat la veleitatea de a deveni un demon matematic.

Ca poet ai deci misiunea să-ți celebrezi propria durere cît și pe a celorlalți și, în consecință, cu cît ai evitat mai mult durerea, cu atît îți este arta mai nerealizată ? Sau poate descurajarea de a rămîne mereu același e suficientă unui destin poetic ? Simți că așa se întîmplă poate și cu tine, dar te roade îndoiala că aceasta te condamnă să rămîi un poet de mîna a doua.

Deși n-aș fi recunoscut-o pe mama dacă n-ar fi zăcut în patul care-i aparținuse atîta vreme, ea m-a recunoscut pe dată și, brusc, a ieșit din lumea de suferință și dezordine în care se mutase, inconștientă că surîsul nu-i era decît un simulacru și strîngerea de mînă înfricoșător de descărnată.

— Mamă, ce bine-mi pare că te văd !

Mințeam chiar în acel moment și, dintr-o lungă tradiție de inhibiții, nu reușeam să găsesc cuvinte potrivite, nu reușeam, de fapt, să

găsesc dragostea potrivită. Dacă ar fi fost în stare să răspundă, tot nu m-ar fi întrebat: „Atunci de ce n-ai venit mai repede?“ Dar mila și teroarea pot fi simțite din plin. Da, atît de mult, încît în noaptea aceea, în propriul meu pat, îmi era groază că mama s-ar putea cumva scula pentru a veni să mă vadă; vechea spaimă a copilăriei că, în întuneric, dușmani imaginari pot să-ți invadeze singurătatea.

Și totuși House dădea impresia că, în ceea ce-l privește, a se da îndărăt de la experiență era în favoarea artei lui și nu în opoziție cu ea.

După prînz, ne-am întors pe banca din grădină, unde ni s-a servit cafea și vin de coacăze preparat de fiica sa. Beam, în clinchetul spălatului de vase, la care fetele se reîntorseseră după ce ne-au adus, ca două fecioare captive, ceștile și paharele.

— E destul de bun! remarcă House despre vin.

— Aduce cu vinul de Porto.

— Se spune că e înșelător: te îmbată fără să-ți dai seama, dar mă îndoiesc. Margaret e foarte pricepută în genul acesta de meșteșuguri populare.

— Te-ai fi căsătorit cu mama ei?

Pentru o clipă n-a răspuns și mi-a fost teamă că am mers prea departe cu curiozitatea. Și oare ce fel de implicații putea avea întrebarea mea? Divorțul său, trecerea unei

perioade ridicol de lungi pînă să facă din ea o femeie cinstită ? Spuse în cele din urmă :

— Nu s-a pus niciodată problema.

— Semăna cu Margaret ?

— Nici un pic.

— *Nu mă gîndesc la înfățișare.*

— Nu, nu !

I se umeziseră oare ochelarii sau era numai un guturai de om bătrîn ? Mi-a venit în minte că evenimentele la care ne refeream erau atît de îndepărtate în timp, încît nu te mai puteai înduioșa vorbind despre ele. House continuă :

— Cine ar fi crezut oare că pasiunea mea pentru tinerețe — un sentiment pe care l-am prețuit, pentru care m-am felicitat văzînd că-mi aparține și după ce n-am mai fost eu însumi tînăr — cine ar fi crezut că ar putea aduce nefericire ?

— Dumitale ?

— Nu.

— Te gîndești la mama lui Margaret ?

— Mă gîndesc la Margaret, spuse el, și la mica mea Jan.

— Jan ?

— Cunoști poemul acela al lui Dobell *Cîntecul orfanului ?* Singurul lucru bun pe care l-a scris vreodată.

— Nu-l știu.

— Te-am dat în fine de gol, nu ești nici tu atotștiutor, James dragă !

Luă un gît de vin de coacăze, ca să-și limpezească vocea, și începu să recite. Efectul

era același ca și în după-amiaza trecută. Ascultîndu-l, mă simțeam pe jumătate mișcat și pe jumătate stingherit.

Ciocul tău, o, păsărică !
Șade-nchis, înțepenit,
E de foame împietrit,
Sau de frică ?

L-am certat, l-am ciocănit,
De nimic nu i-a păsat,
Orișicît m-am necăjit,
Șade-nchis și ferecat.

Am cercat să o mîngîi,
I-am cîntat ziua întreagă
Cîntec vesel, cîntec trist
Ca să-i spun cît mi-e de dragă.

Cu pasărea lîngă piept,
Sub copaci, în asfințit,
De tăcere-nvăluit
M-am dus, cîntecul s-aștept.

Cînd lumina a pălit
Și nu s-auzea nimic,
Atunci, căpușorul mic,
Că se mișcă am simțit.

S-a deschis și ciocul ei,
Ciocul ei înțepenit
Dar din ochii mititei,
Suferința n-a fugit.

La drum iute am pornit,
Hrană să-i aduc pe loc.
Înapoi cînd am sosit,
Iar e țeapăn bietul cioc.

S-a oprit, a tușit, părea că va continua, dar a spus doar :

— Și așa mai departe.

— Trebuie să incluzi și acest poem în antologie.

— Păcat de „l-am ciocănit". Mult timp mă gîndeam că înseamnă o mamă de bătaie, deși ar fi fost cu totul nepotrivit — probabil că bietul băiat l-a folosit avînd nevoie de rimă. Apoi mi-am dat seama că înțelesul trebuie să fie cel din dialectul din Wessex. Tot așa îl folosește și Hardy în *Primarul din Casterbridge*. Dar cine mai citește *Primarul din Casterbridge* ? Și cine, zău, îl mai citește pe Sydney Dobell ?

Pasărea era oare mama, fiica sau nepoata ?

— Dobell n-a fost scoțian ? am întrebat eu.

— Vrei să spui că nu-l putem bănui că folosește un cuvînt în sensul din Wessex ? Deci pasărea a încasat o directă de stînga peste cioc. Poate că ai dreptate. Spune drept, chiar nu cunoști acest poem ?

— Poate mi s-a strecurat în subconștient, din vreo antologie.

— Dacă aș fi acasă, aș întinde mîna și aș lua cartea în care se găsește poezia. Din întîmplare am un volum semnat de autor. Scrie „Lui Blank Jones Esquire[1] cu recunoștință

---

1 Titlu aristocratic englez.

pentru amabilitatea sa", sau cam așa ceva. Tipic scoțian, să folosească „Esquire" fără să cunoască inițialele individului. Tipic pentru curentul spasmodic. Dobell era spasmodic, nu-i așa ? Cred că nu trebuie să fim prea severi cu spasmodicii.

— Oare ?

— Pari neîncrezător, James. La urma urmei ei sînt cei care s-au revoltat împotriva tonului palid emoțional al poeziei victoriene. Noi n-am avut parte de un Baudelaire, dar cel puțin am avut pe spasmodici.

— Nu-mi închipui că poți fi serios.

Începu să recite din nou :

Stă cuibărită în sînul meu.
Nu scoate un sunet, tace mereu.
Foame mi-e, o, cîtă foame,
Am să mor, da, simt că mor !
Am să mor și-n lume nimeni

N-o să știe de ce mor.
Zburdă viața-n jurul meu
Și îmi cîntă ziua-ntreagă
Cîntec vesel, cîntec trist,
Ca să-i spună că mi-e dragă.

— Nu pot să înțeleg cum de reușești să-ți amintești atît de bine poezii întregi, am spus eu.

— Pur și simplu pentru că n-am mai citit nimic nou de ani de zile. Ca acei bătrîni care *nu fac niciodată nimic nou și-și amintesc cu* claritate trecutul ; tot felul de lecturi vechi ies din nou la iveală. Plictisitor, nu ?

— Nicidecum.

Poate din cauza versului „Am să mor, da, simt că mor“ pe care tocmai îl recitase spuse :

— Nu cred că pot alcătui antologia aceea, *cu toţi banii pe care mi-i oferiţi*. N-am timp.

— Am de gînd să fiu foarte insistent.

— Te-am momit cu promisiuni false ca să vii aici. Şi cîtă vorbărie ai mai înghiţit, fără nici un folos !

— A fost o desfătare.

— N-am timp. Pare absurd, cînd stai aici şi bei vin de coacăze. Dar s-ar putea să mai scriu eu însumi nişte versuri. Tu mi-ai băgat ideea asta în cap.

— Mi-ar plăcea să fie adevărat.

— Mă uit în oglindă şi mă întreb cum mai poate cineva trecut de optzeci de ani să scrie poezii ? Apoi, ca să-mi mai îndulcesc gîndurile morbide, continui : şi cine mai are nevoie de o asemenea bravadă ? N-aş putea decît să mă repet. Şi aşa am avut parte de mai multă glorie decît mi-am dorit. De fapt, dacă nu mai scriu nimic, s-ar putea să treacă neobservată aniversarea mea de optzeci şi cinci de ani. N-aş mai vrea să îndur din nou toate cîte au avut loc cînd am împlinit optzeci.

— Totuşi, n-ai fost cu adevărat recunoscut decît foarte tîrziu.

— Da, de părerea asta eram şi eu. Pînă am împlinit cincizeci de ani, mesajul meu a rămas ridicol de secret — cunoscut doar de vreo două mii de oameni. Dar mai apoi, vîrsta izolarea, faptul că nu fusesem la modă, independenţa mea, toate au devenit virtuţi pe care

le apreciază pînă și cei lipsiți de discernămînt. Și în felul acesta constați că începe să te supere excesul de apreciere.

Într-un pom din apropiere, graurii ciripeau potolit ; dialogurile casnice înlocuiseră asurzitorul extaz al iubirii din timpul verii.

— Cum spunea Rilke, pentru a scrie poezie se cere să ai o sănătate bună. Cum bătrînețea e un soi de sănătate șubredă, nu-i de mirare că e potrivnică creației.

Dacă Margaret și Janet erau orfane, tot așa eram și eu. La închipuirea că mama ar fi revenit la viață, cu cît dor s-ar fi deschis ciocul meu ! Dar ce încleștat ar mai fi fost dacă miracolul ar fi avut loc în realitate ! Se întorcea adesea în visurile care mă obsedau, dar atunci dorința mea era totdeauna să moară din nou, repede, ca să se pună capăt suferințelor pe care le îndura.

— Identitatea poetică pe care mi-o asumam devansa întotdeauna cu cîțiva ani vîrsta mea reală, spuse House, deși nimeni nu-i în stare să înțeleagă deficiențele și dezastrele care se produc odată cu anii. Chiar și acum s-ar putea să apar cu totul decrepit, deși sînt numai pe jumătate.

— Ca în nuvela lui Calwell în care vorbește despre interpretul de music-hall.

— Da, da.

House imită pe un actor shakespearian ce rîde în rolul unui om bătrîn.

— Vine vremea cînd trebuie să te travestești în tînăr. Pot în fine să scriu și eu un *Faust* al meu.

— Ai meditat într-adevăr la subiectul acesta ?

— Cui nu-i trece prin minte ?

— Eu pot chiar să-mi imaginez cum ai să-l scrii.

— Mi-ai putea spune și mie.

— Totdeauna am considerat *Maeștrii cîntăreți* ca o culme a poemelor dumitale.

— Ani de zile nu m-am putut hotărî în ce formă să-l scriu. Nu cumva îmi propui să scriu *Faust* în cuplete eroice ?

— Cum de-ai ajuns la forma asta în *Maeștrii cîntăreți ?*

— Totdeauna mi l-am imaginat fragmentat. Mai degrabă o serie de poeme. Apoi mi-am dat seama că nu sînt suficient de ambițios. La urma urmelor, cum poemul urma să fie un fel de critică a lui Wagner, de ce să mă condamn singur la o formă mai degenerată decît a lui ?

— Cred că ceea ce am admirat în primul rînd la poem era faptul că nu alege o cale ușoară.

— Totuși e construit pe fundația altcuiva.

— Multe poeme clasice sînt tot așa, fără ca aceasta să le diminueze valoarea.

— Wagner are cîteva idei bune, spuse House, dar versurile sale nu sînt la înălțime. E drept, nici nu au de ce să fie, odată ce o mare parte dintre ele nu se aud. Ceea ce e mai dubios în versiunea mea e cealaltă ocupație a poetului.

— Cîrpăcitul ? spusei eu prostește.

— Poți s-o numești și așa, spuse House. Activitatea de editare. E o îndrăzneală neper-

misă să o laşi să se străvadă în poemele tale. Şi totuşi cît de des şi cît de sincer poţi simţi :

Tät besser, das Leder zu strecken
Und liess alle Poeterei ![1]

— Şi eu mă găsesc în aceeaşi situaţie.

— Că bine zici ! Uitasem. Nici tu nu eşti un tînăr cavaler, ci doar un Sachs[2] care creează. Sachs ! Cred că asta-i ceea ce m-a făcut să aleg cupletele eroice. Sachs rimează atît de bine cu vacs, vacsul cîrpaciului. Bineînţeles, pînă la urmă n-am folosit această rimă.

— A existat vreo Evă adevărată ? am întrebat eu cu îndrăzneală.

— O succesiune de Eve, cum vei constata singur pînă la urmă.

— Aceasta mi s-a părut partea cea mai reuşită a poemului.

— Tot aşa e şi la Wagner. Situaţia e atît de simplă ! Dar am descoperit că poţi scoate mult mai mult din ea. În operă, cînd Eva dă să se înţeleagă că ar putea să se lase cucerită de cîntecul unui văduv, iar Sachs spune că el e prea bătrîn, răspunsul ei este : „Prea bătrîn ! E vorba doar de artă !“ Însă ideea nu-i susţinută decît o secundă sau două. Abia dacă se face o aluzie la efectul pe care îl exercită asupra fetei idealurile şi caracterul artistului, chiar

---

1 Ar fi mai bine să vă vedeţi de tăbăcitul pieilor
Şi să vă lăsaţi de poezie !

2 *Hans Sachs* (1494—1576), cizmar din Nürnberg şi autor a numeroase versuri şi piese de teatru. Figurează în opera lui Wagner *Maeştrii cîntăreţi din Nürnberg.*

dacă acestea se ascund într-un trup de bătrîn. Ca să nu mai amintim de posibilitățile, așa cum le sugerează ea, pe care arta le are în iubire, posibilități apte să compenseze în toate privințele neajunsurile și lipsurile fizice ale iubitului. Ironică temă! De asemeni, s-ar fi putut face ceea ce lui Wagner pur și simplu nu i-a trecut prin minte, deși folosea o formă care i-ar fi permis aceasta. Se descrie gîndurile libidinoase și altele asemănătoare care se perindă prin mintea lui Sachs chiar în momentele în care exprimă sentimente nobile și săvîrșește acțiuni nobile.

— Scena renunțării ai realizat-o cu siguranță mai bine decît Wagner.

— El a scris o operă comică. Nu putea da prea multă emfază acestei acțiuni, sau nu-l putea lăsa pe Sachs s-o simtă prea adînc. Și-a permis doar un moment de tragedie, o reminiscență din *Tristan*, și chiar și așa, odată ce e un fel de parodie, de fapt se joacă cu emoțiile.

— Foarte dibaci să citezi din *Insula Pasiunilor* în momentul acela.

— Da, nu-i așa? Dibaci, dar din păcate versului îi lipsește rezonanța muzicii. L-am folosit eu, dar nu se poate compara în nici un caz cu efectul pe care-l produce *Tristan*.

— Cîntecul Răsplății rupe, ca și la Wagner, cu tradiția, dar în cazul dumitale oamenii nu l-au apreciat. Probabil că așa e dat să fie.

O viespe se așezase pe mîna lui House, cercetîndu-i unghia mare, destul de cornoasă, pe

care descoperise probabil urme din plăcinta cu mere cu care îi fuseseră ocupate pînă de curînd degetele. Contemplă cu răbdare viespea, pînă cînd o văzu în sfîrşit alunecînd în zbor într-o parte.

— Numai de n-ar trebui mereu să-ţi fie arta ironică, spuse el.

— Poţi să-ţi imaginezi că trăieşti într-o societate care a eliminat necesitatea ironiei ?

— De bună seamă, spuse el. În definitiv chiar Sachs al meu îşi iubeşte Nürnbergul şi-şi vede ţara reuşind să se menţină, să existe chiar, prin arta ei, prin buna tradiţie a artei.

— O artă neglijată în Nürnberg.

— Da, o artă neglijată. Chiar aşa.

— Făcută de artişti ironici.

— Păcătosule, spuse el, socoteşti că acest aspect e o pierdere de timp, crezi că ar fi trebuit să renunţ la el ?

— Nu, dar...

— Păi dealtfel am şi renunţat. L-am redus într-atît încît am refuzat să citesc poemul în faţa a două sute de spectatori.

Poate că în viaţa reală, văduvul, sau mai degrabă divorţatul, n-a renunţat deloc ? S-a căsătorit cu Eva şi a ajuns în cele din urmă să-i bată la uşa dormitorului.

— Ştii, a fost un moment, continuă House, poate că a fost în după-amiaza aceea de septembrie 1940, cînd a avut loc primul raid asupra Londrei, pe lumina zilei. Să fi fost septembrie ? Cred că era în 1940. Luasem prînzul cu bătrînul Joe Dempsey în Blacheath. Bietul Dempsey, a fost dat cu totul uitării.

— Deloc. Cartea sa despre Spenser e lectură obligatorie pentru studenții de la engleză.

— Nu zău ?! Noi n-am publicat-o, i-am edidat doar scrierile pe care nu le cumpără nimeni niciodată. Un punct în favoarea lui e că-ți dădea să bei cît îți poftea inima. Am fost nevoit să opresc mașina la o benzinărie. Probabil că se mai găsea încă benzină. Sau poate coborîsem dintr-un autobuz ? Bombardierele treceau pe deasupra, asemenea unor coloane de trupe. Avioanele de luptă, ale lor, le dădeau tîrcoale ca niște cîini. Cînd am ieșit, aripi enorme de fum se ridicau din docuri. Mi-am zis : „Acu-i acu ! Se termină cu tot ce știm și-i a naibii de bine !“ N-am avut niciodată senzația asta în primul război mondial. În aceeași seară, m-am dus la un dineu. Cineva mi-a spus : „Numele tău trebuie să figureze pe lista lor neagră, Dan !“ „Ce extraordinar, mă gîndeam eu, în sfîrșit ideile mele capătă destulă importanță, în ceea ce mă privește, ca să fiu trimis într-un lagăr.“ A fi socialist fusese totdeauna incomod, dar nu-mi dădusem seama că poate fi și primejdios. Întorcîndu-mă în apartamentul unde locuiam pe atunci, am privit operele lui Lenin pe care le aveam într-o ediție destul de frumoasă, verde-albăstruie. M-a cuprins un val de duioșie. Mult timp după război, mi-am dat seama că ar fi putut să mă împuște pentru așa ceva. Toate acestea ți se par probabil vorbe umflate ?

— E fascinant. Cînd m-am născut eu, războiul se sfîrșise.

— Am ajuns să accept asemenea cronologii, spuse el. Chiar şi tînăra noastră Jan, născută abia prin anii 1950, e la vîrsta cînd poate avea copii. Deci Dempsey se mai citeşte încă. Părea că devenise şi el mult mai agresiv cînd tizul său a cîştigat titlul de campion mondial la categoria grea. Scriitorii obişnuiau să spună : „Dempsey mi-a dat un croşeu de stînga !"

— Nu te-ai gîndit niciodată că era totuşi semnificativ faptul că-l ţineai pe Lenin pe rafturile bibliotecii ?

— Vrei să spui că prezenţa lui implica neadevărul din conţinutul celorlalte cărţi ? Nu, niciodată.

Întîi o fată, apoi cealaltă, ieşiră pe uşa casei. Janet purta un sac de plajă.

— Se pare că sînt într-adevăr hotărîte să intre în apă, spuse House. Dealtfel e încă destul de cald. E ca şi cum natura ar fi uitat ordinea anotimpurilor. Ieri seara, înainte de s-a lăsat întunericul, o mulţime de păsărele cîntau. Ce minunat ar fi dacă toamnei i-ar urma primăvara !

Cîteva frunze îngălbenite se desprindeau lent din copaci, cînd ieşirăm din sat. Dar soarele era fierbinte. Urma să folosesc costumul de baie al unuia dintre fraţii Lindei, costum pe care fata se oprise în drum să-l ia de acasă, la insistenţa glumeaţă a lui House. Mă tachinau că îmi va fi teamă să nu-mi ud părul, ceea ce nu era departe de adevăr.

Ne-am despărţit de Margaret la poarta grădinii. House discutase cu ea ceva în legătură cu duminica viitoare, dar a fost cu neputinţă

să se ajungă la o înțelegere din cauza unui complex de amănunte dintre acele atît de caracteristice și atît de iritante în relațiile de familie.

— Nu vrea să-și pună telefon, mormăi House pe cînd ne îndepărtam și răgetele măgarilor sugerau din nou o scenă de groază în culisele decorului unei drame atice. E prea zgîrcită. Nici n-ar mai conta odată ce plătesc eu abonamentul. Totul ar fi atît de simplu dacă aș putea s-o chem la telefon.

Fără îndoială, deși e o motivare psihologică depășită, „încurcîndu-se" cu tatăl fiicei sale, Margaret a vrut să compenseze, să substituie lipsa oficială a lui House din viața ei. Repetarea modelului matern era prea evidentă ca să nu fie motivată de unul dintre marile impulsuri elementare ale psihicului uman. Dar indiferent de sentimentele primitive care au existat între ei în trecut, relația actuală era cea obișnuită dintre un tată bătrîn și fiica sa matură. Numeroasele iluzii ale copilăriei și ale adolescenței se transformaseră în exasperare față de anumite obiceiuri, în discuții despre bani : legături devenite inutile și iraționale, de care totuși nici unul dintre ei nu se putea dispensa.

Dacă în grădină, după prînz, House putea fi asemănat cu Shallow din *Henric al IV-lea*, partea a doua, actul III, scena 2, analogia s-a prelungit prin scena despărțirii, care amintea preceptele reiterate și asigurările date cu nerăbdare de cel ce le primea, în preajma unei călătorii shakespeareane. Bardul, ca ațîți alți

dramaturgi buni, avea o înclinație specială pentru plecări și, privindu-i pe House și pe Margaret, am avut și eu un puternic presentiment al cataclismelor care puteau să aibă loc într-un stat sau într-o familie, cît timp protagoniștii erau despărțiți. Deși casele lor erau la depărtare de doar cîteva mile, vîrsta lui House, ca un truc al relativității, i-ar fi putut împiedica să se mai întîlnească vreodată.

În timp ce fetele au luat-o grăbite înainte, după costumele de baie, House spuse, în continuarea anecdotei sale despre sfîrșitul civilizației care s-a dovedit a nu fi în realitate un sfîrșit :

— Cum lucrurile se petrec întotdeauna cu totul altfel de cum ți le-ai imaginat, așa va fi probabil și cu venirea morții.

Poate că și el urmărise vreo înlănțuire de idei shakespeareane.

— Da, zisei eu, negăsind nici un răspuns care să-l consoleze.

— Bob Calwell crede că ne vom reîntîlni cu ceilalți morți.

— Crezi că e convins de aceasta ?

— Ce extraordinar ar fi să trebuiască s-o reîntîlnesc pe Phillis !

— Phillis ?

— Ar însemna s-o reîntîlnesc bătrînă. Ce idee năstrușnică ! N-am văzut-o niciodată astfel. Am zărit-o totuși odată, doar întîmplător, după ultimul război mondial. Era de vîrsta mea, dar părea mai bătrînă. Venisem pentru două zile în Leeds, unde urma să țin o conferință la Universitate. Am văzut-o într-un

magazin. Știam că s-a reîntors acolo după ce divorțasem, dar nu mă așteptam s-o revăd. Nu m-a emoționat deloc. Tot acolo era o cafenea unde ne duceam înainte de a ne căsători. *Un trio obișnuia să cînte selecțiuni din* Bing Boys și altele asemănătoare. Existau cîteva nișe unde puteai găsi o masă, dacă aveai loc. E absolut de necrezut cîte lucruri reușeai să faci la adăpostul mesei. Totul avea un aer clandestin pe atunci, dar nu crezi oare că ceilalți clienți știau ce se petrece ?

— Astea se întîmplau în timpul primului război mondial ? Înainte de ai devenit un stîlp al baroului ?

— O, n-am mai făcut niciodată ceva asemănător după ce m-am înrolat, spuse House chicotind. Ei bine, am trecut pe lîngă cafenea. Fusese preschimbată într-un magazin pentru prezentarea aparatelor electrice. Destul de adecvat ! Am intrat. Nișele existau încă. Un tînăr foarte serios din Leeds, a încercat să-mi vîndă o mașină de gătit. A trecut ceva timp pînă să pot ieși. Pe Phillis am văzut-o după aceea. Și știi, mintea mea nu a făcut nici o legătură între ea și nișele din magazin, deși cîteva dintre ele puteau fi sigur identificate că fuseseră odinioară ocupate de noi.

— Și acum e moartă ?

— Așa mi s-a spus. În orice caz nu pare posibil să mai trăiască. Toată generația mea s-a dus.

— Ești morbid în după-amiaza asta.

— Am devenit și meschin, spuse el. În Margaret, cu telefonul ei, mă recunosc pe

mine. Ivonne are un frate mai tînăr care vine la noi din cînd în cînd. Mă trezesc purtîndu-i o pică amară pentru că ia cîte un cartof în plus.

— Asta nu-i decît meschinărie psihologică.

— Toate meschinăriile sînt psihologice. Mama îmi povestea că bunicul meu devenise la bătrînețe foarte zgîrcit. Făcea economie pînă și la hîrtia higienică. E în spiritul familiei mele.

— Acum vrei să spui că meschinăria ar fi ereditară ?

— Abia acum îmi vine în minte — spuse el oprindu-se chiar cîteva clipe în loc, ca să nu-i scape ideea, deși tocmai atunci traversam drumul, operație destul de hazardată dacă aveai în vedere mersul său — că Phillis ajunsese să mă privească în felul în care îl privesc eu pe fratele lui Ivonne. Pînă la urmă nu mai putea îndura să vadă că public încă o carte. Voia să fie ea creatoare.

— Scria ?

— Nu.

— Ce ciudat !

Nu chiar atît de ciudat dacă luai în considerație faptul că era o căsătorie fără copii. Cum se explica oare aceasta, odată ce House, în cursul aceleiași căsătorii sau scurt timp după aceea, procrease, din neglijență probabil, pe Margaret. Încercam să găsesc o modalitate delicată de a-i pune această întrebare, dar am ajuns din urmă fetele. Și oare aș fi primit un răspuns sincer, chiar dacă ar fi fost vreo cauză simplă, fizică, de pildă sterilita-

tea ? Nu-i și acesta un domeniu — unul dintre cele multe — în care adevărul e ascuns în grabă, chiar de cel care-l trăiește ?

Linda ținea costumul de baie în sus cu atîta cochetărie de parcă ar fi fost chiar al ei.

— *Foarte elegant, am spus eu.*

— O să arate ca o viespe, observă House, dacă o să reușim să-l convingem să-l îmbrace. Oare găsim o pereche și pentru mine ?

Fata nu știa dacă să-l ia sau nu în serios. Nu erau doar ghidușii de om bătrîn, ci o reacție automată a deprinderii de a înviora sexul opus. Atitudinea aceasta era nelipsită din viața și opera lui House, dar departe de mine atît în viața practică, precum și în descrierea ei în artă. Cu o adîncă deprimare mi-am imaginat-o pe Amanda Wilson, pe undeva prin alte locuri, tachinată la fel, sau poate chiar mai palpabil.

— Ești încă la școală ?

— Bineînțeles, cîți ani crezi că am ?

— Șaptesprezece, spusei eu adăugînd un an din amabilitate, inversul procedeului meu cu Ras, Prințul Monolului.

— Toată lumea crede așa. Am cincisprezece.

— Serios ?

— Serios.

— Școala e aproape ?

Îmi dădu amănunte. Prea tîrziu mi-a venit în minte că școala era probabil ultimul lucru de care dorea să-și amintească.

— Ce vrei să urmezi după ce termini ?

— Nu știu încă. Mă gîndeam să mă fac infirmieră.

— Ce fată nobilă !

— Nu știu dacă am să reușesc.

— Te înțeleg, nu-i atît de ușor.

La o mică distanță, House și Linda aruncau pietricele într-o cutie de Coca Cola plasată pe o moviliță. În ciuda brațului cam slăbit, House se arăta priceput, și fata trebuia mereu să pună la loc cutia.

— Trebuie să și tocești o mulțime, adăugă Jan.

— E ceva ce nu te atrage ?

— Nu-s deloc inteligentă. Învățătoarea a ajuns la disperare din pricina mea. Și tot așa și eu.

— Iată o bază bună pentru a reuși în viață.

— Ce te face să crezi așa ceva ?

— Majoritatea oamenilor nu sînt atît de buni pe cît își închipuie. În felul acesta rămîne loc din plin pentru cei care sînt mai buni decît se cred ei. Tot ce-i artificial iese la suprafață pe măsură ce trece timpul. Și invers.

— Sper să ai dreptate.

— Nimeni nu mi-a spus mie acest lucru pe cînd eram tînăr și mi-am făcut o mulțime de griji inutile. De fapt, aproape că am devenit eu însumi ceva artificial. Poate chiar așa și sînt.

— Cînd erai tînăr, repetă ea amuzată. Cîți ani ai acum ?

— Destui ca să-ți fiu tată.

— Prostii. Cîți ani ?

— I-am spus. Mă mai gîndeam încă la momentul cînd am coborît pe plajă şi cînd, aşezată pe nisipul uscat, dincolo de linia algelor, şi-a scos puloverul şi s-a răsucit afară din blugi. Începutul acţiunii mi-a stîrnit o doză de puritanism şi, ruşinat, mi-am ascuns privirea, aplecîndu-mă să aşez primul cutia de Coca Cola.. Dar după ce şi-a scos puloverul, am văzut că purta pur şi simplu costumul de baie pe dedesubt. Cînd s-a ridicat şi şi-a împăturit blugii, am observat că un picior îi era mai subţire decît celălalt. Pentru o clipă îţi venea să crezi că diformitatea e o iluzie optică sau un joc de umbre, apoi îţi venea în minte o anumită alunecare regulată în mers, care pînă atunci păruse doar inofensiv caracteristică. M-am simţit în mod curios înşelat, ca cititorul unui roman poliţist care descoperă că soluţia e bazată pe un punct cheie pe care autorul l-a ţinut tot timpul ascuns. De ce nu-mi spusese House nimic ?

Dar, la urma urmei ce simbolism ibsenian se putea deduce din aceasta ? Se lămurea personalitatea lui Jan ; extrema fragilitate a fizicului ei părea concentrată în acest mădular, printr-o exagerare nepotrivită dar explicabilă. Iar reacţiile ei rapide, sincere, dar timide, puteau fi nu cauzate ci mai curînd confirmate de cine ştie ce trecut de suferinţe şi de complexe provocate de infirmitatea ei. Culcat foarte aproape de dînsa, am observat că insuficienţa pornea de la încheietura şoldului, deşi poate numai lipsa de carnaţie a şoldurilor te făcea să desluşeşti structura ascunsă. Coapsa

era totuși ca de copil, sau mai degrabă în avans cu șaizeci de ani spre inevitabilul schelet. Și cum genunchiul era de mărime normală, prin contrast îți reamintea structura locuitorilor din Belsen.

O pereche de ochelari enormi reușea să fie susținută de nasul insignifiant. Faptul că nu-i vedeam ochii făcea ca spusele mele să pară străine de conținutul lor anost.

— Mîine am să suport consecințele acestui exercițiu de artilerie, spuse House, venind să se așeze pe un prosop lîngă noi.

Mișcarea îi înroșise umerii obrajilor și ochelarii îi erau aburiți. Purta același costum de tweed gros ca și în ziua precedentă. Prezența sa printre mădularele noastre goale părea anacronică.

Am răspuns :

— Plaja e splendidă aici. O cunoști de mult timp ?

— Da, făceam baie în locul acesta pe vremea cînd înotam și eu. Era chiar mai liniștit pe atunci deși, precum vezi, în sezonul acesta sînt puțini cei care ajung pînă aici.

Mă întrebam dacă ironia conversației îi scăpa lui Jan, așa cum se întîmplă cu o pantomimă cu dublu înțeles jucată de un actor în fața unui public de copii. Poate chiar pe această plajă pustie, pe la jumătatea anilor douăzeci, s-a petrecut acel fior al coapselor care, prin-*tr-un salt, a dus și* la *prezența* ei pe lume.

— Nu intrăm în apă ? întrebă Linda, stînd între noi și mare.

Purta un bichini care descoperea începutul adînciturii ușoare care duce la stinghie. Mă uitam, ca un elev la ora de științe naturale, la trupul acoperit de materialul înflorat. Răscroitura costumului părea parcă prea mare față de ceea ce revela dedesubt, dar trupul femeii prezintă multe iluzii optice și imagini eronate de acest fel. Deși era departe de a fi slabă, te minunai de fermitatea cu care carnea adera pe structura osoasă dintre cele două acolade opuse, inversate și domoale ce coborau de la bust la șold. Buricul era plasat ca un degetar desenat artificial, ca să evite orice protuberanță nepotrivită ce ar strica netezimea suprafeței.

— „Plecați, plecați, spuse păsăruica", cită House, scoțînd o cărticică din buzunar. Mă voi simți foarte bine singur. Ba chiar poate că ațipesc puțin, dacă cineva îmi pasează celălalt prosop ca să mi-l pun sub cap.

Plaja cobora destul de abrupt, curînd se putea înota. Jan înainta cu multă preciziune, de parcă ar fi urmat cu grijă instrucțiunile după care-ți însușești această artă. Poate că înotul făcuse parte din terapia împotriva șchiopătării. O luă mult înainte pe luciul apei.

— Sînt fericit că mi-ai adus costumul de baie, am gîfîit eu către Linda.

— E mult mai cald decît ieri.

S-a întors pe spate, degetele ei de la picioare apărînd lîngă capul meu. Marea lunecă dezgolindu-i bustul și lăsînd o bălticică în buricul observat în prealabil. Aici apa nu avea

culoare, în timp ce apa în care înotam eu era de un verde impenetrabil.

— Nu vrei să înoţi în larg ? am întrebat-o. Nu e nevoie să stai cu mine. Mi-e totdeauna teamă cînd apa îmi trece peste cap.

Chiar şi acum, deşi dacă mă afundam puţin, picioarele atingeau fundul nisipos, simţeam ameninţarea Thalassei. O bucată de algă, plutind pe lîngă mine, mi-a mîngîiat jucăuşă gîtul, lăsînd să se înţeleagă puterea ei de a mă strangula.

— Ce copil eşti !

Rîse, sprijinindu-şi picioarele de umerii mei, fapt ce-mi servi drept scuză ca, în mişcarea de apărare, să-i cuprind talia cu braţele şi s-o împing. Carnea era cea a unui animal pus de viu la congelat. Simţeai că zburdălnicia nimfelor marine putea să se preschimbe uşor în ameninţare. Jan se reîntoarse, înotînd acum elegant pe spate. Ne-am împroşcat puţin cu apă şi apoi ambele fete au plecat în larg. Am ieşit la ţărm.

Hainele abandonate de vreun înotător dispărut au prins viaţă şi s-au ridicat.

— N-ai stat prea mult, spuse House.

— Iartă-mă. Ţi-am întrerupt somnul.

— Nu aţipisem, meditam doar.

— Apa nu-i rea, dar se pare că nu sînt în stare să o suport atîta timp ca fetele.

— Femeile rezistă mai bine la durere, spuse el. Sînt şi mai cărnoase.

— Astea două nu-s prea cărnoase.

— Nu, dar sînt mai acoperite *decît tine în* părţile care contează.

— Jan e foarte drăguță !

Am sesizat prea tîrziu o asociație de idei care ar fi putut să nu-i fie pe plac.

— Da, este.

Ezită puțin și mi-am închipuit că e pe punctul de a comenta sau explica infirmitatea fetei.

— Nici nu știi ce mult s-ar fi bucurat Ras să fie aici.

— Îmi închipui.

— Dar îi place să intre în mare și în ultima vreme evit să-l las să se ude. Suferă de bronșită, ca și stăpînul său.

Deși îmi dădeam seama că era acum dificil, chiar inutil să mai aduc vorba despre aceasta, faptul că nu mă prevenise de infirmitatea lui Jan constituia o notă proastă pentru House. Nicicînd grăbit să critic pe alții — trăsătură caracteristică celor interiorizați — tot mai căutam să-i găsesc scuze, nevoind să gîndesc despre el, cum nu gîndeam nici despre mine, că ar putea să aibă vreo scădere serioasă de caracter. Probabil aveam și eu ceva din ceea ce House ar fi numit „gogomănie" : după modul meu de a aprecia, convingerea că este un mare poet excludea orice meschinărie din comportarea sa. Era posibil să fie obsedat atît de exclusiv de propria sa persoană, încît un lucru care putea fi hotărîtor în viața nepoatei sale îi apărea lui drept ceva relativ lipsit de importanță, sau poate că explicația era cea simplă, așa cum sînt de obicei asemenea explicații : timiditatea și jena l-au dus la tăcere, a ignorat, ca struțul, ceva care în cele din urmă trebuia să iasă la iveală. Deși cunoșteam acum cîte

ceva din încurcăturile lungii sale vieţi, mă întrebam în ce măsură rămăseseră încă nedescoperite acele secrete care nu se spun niciodată, şi nu numai pentru că le consideri puerile, sau dezgustătoare, sau absurde, dar şi pentru că sînt în aşa măsură o parte din tine, încît, în mod paradoxal, te aştepţi ca lumea să fie automat la curent cu ele. Mi-am dat bineînţeles seama că neclaritatea în privinţa modului în care a murit mama lui Margaret era mai mult decît scuzabilă — deoarece acest lucru nu mă privea pe mine decît în măsura în care ar fi dorit el să mi-l dezvăluie — dar şi pentru că în mintea sa era un eveniment atît de vechi şi de şters, încît demult încetase să mai şocheze pe cineva. Sau poate era şi aceasta o sursă de remuşcări atît de adînci, încît mărturisirile lui se opreau în pragul ei.

Tot mai ţinea în mînă cartea, însemnînd pagina cu degetul.

— Ar fi trebuit să-mi aduc şi eu o carte, am spus, ca şi cum introducînd un subiect nou, aş fi eliminat orice greşeală comisă de House în privinţa fetei. Poate acel Nietzsche de buzunar, pe care l-am văzut în biblioteca din camera mea de dormit.

— Mai e pe-acolo ? L-am adus din Cambridge — Massachusetts, cînd am ţinut nişte conferinţe acolo prin 1954. Din simplu amuzament am mai adus şi vestitul Poe de buzunar.

— Îl detest pe Nietzsche, am urmat eu. Recunosc că are o forţă intelectuală uluitoare, dar în ultimă analiză e detestabil.

— Cred că ai dreptate.

— Mai degrabă aş accepta ideile creştine ale lui Calwell.

— Nietzsche ar fi spus că virtuțile creştine, ca de pildă să întorci obrazul celălalt şi aşa *mai departe, îl fac* pe omul de azi total nepotrivit cu timpurile pe care le trăieşte.

— E drept. Totuşi nu pot considera justă ideea că trebuie să ţinem pasul cu tendinţele oribile ale timpurilor în care trăim.

— Ai prefera să fii neputincios, izolat, anacronic ?

— Dacă aceasta-i unica alternativă, da !

— Incomod pentru tine, spuse el. O bună parte din viață mi-a fost posibil să cred că odată ce puterea este inerentă proletariatului și odată ce acesta dorește să moștenească cuceririle trecutului, să facă din democrație adevărata democraţie, și din cultură o cultură universală, revoluția socială este leacul tuturor relelor.

— Şi mai crezi ?

— În bună măsură.

— Eu nu mă pot împiedica să am o umilă convingere că răul este auto-destructiv.

— Chiar crezi așa ceva, James dragă ?

— Nu-i asta impresia pe care ţi-o dă viaţa cea de toate zilele ?

— Te dovedești a fi mai housean decît House însuși. Dar îţi imaginezi că răul poate fi distrus fără intervenţia conștientă a unei forţe bazate pe materialismul ştiinţific ?

— În măsura în care îţi înțeleg jargonul barbar, da.

— Ce impresionant este să găsesc un asemenea optimism la un tînăr !

— Fetele astea, de pildă, sînt optimiste din naștere.

— Da.

— Și-au adus și ele cărți de citit ?

— Cărți ?! nu le interesează decît toaletele și băieții.

— Dumneata, Dan, ce-ai adus ?

Deschise cartea, arătîndu-mi un Montaigne din ediția „Clasicii Temple“ și citi : „Cînd viața ne oferă mai mult rău decît bine, e momentul să murim ; a ne păstra viața spre chinul și neplăcerea noastră înseamnă a lovi și a zdruncina înseși legile firii.“

Pe dată mi-a venit în minte ultima etapă a bolii mamei mele, cu aceeași veche, insuportabilă durere.

— Acesta este bineînțeles felul în care rezumă Montaigne punctul de vedere al anticilor, spuse House. Propriile sale păreri nu sînt atît de simple. Mă gîndesc uneori dacă n-am să ajung în cele din urmă la punctul de vedere clasic, în ciuda medicamentelor de care anticii erau lipsiți.

— Medicamentele nu dau întotdeauna rezultate.

— Nu. Și apoi există un grad de bătrînețe care nu mai are nici o legătură cu medicamentele. O stare de dependență degradantă. Și nu ești inevitabil orb la propria ta condiție. Phyllis avea teoria, atît de caracteristică *ei*, *că* atunci cînd durerea devine insuportabilă, îți

pierzi din fericire conştiinţa. Nici acest lucru nu-i obligatoriu.

— Nicidecum.

— Poate chiar acum te întrebi, James, cum e în stare un om bătrîn să fie fericit. Şi totuşi *adeseori sînt fericit.* Cînd mă trezesc devreme (dar destul de tîrziu ca să mă pot scula), îmi spun că, de fapt, n-am petrecut o noapte rea, şi simt teroarea întunericului risipindu-se, înlocuită de perspectiva muncii, a micului dejun, a vremii frumoase. Pare să nu aibă importanţă în asemenea momente că munca mea e trivială, că nu-i poezie. Îmi consum tot amarul produs de acest lucru în timpul nopţii.

Propria mea concepţie despre fericire, mă gîndeam eu cu un sentiment aproape de vinovăţie, era pur şi simplu să mă trezesc, găsind alături, în pat, trupul mai firav de care sînt îndrăgostit. Dar cînd şi-a evocat el noaptea, mi-am reprezentat-o nu ca pe ceva abstract, ci ca pe o acţiune prelungită şi plină de amănunte : mers tîrşit de-a lungul coridoarelor, bătăi în uşi, discuţii în legătură cu căţelul. Îmi spusese în timpul traversării că Ivonne îi interzisese ca Ras să mai doarmă cu el în pat, ca altădată. Unul din motive era că, deoarece cîinele avea băşica udului slăbită, lătra cerînd să fie lăsat afară.

— Eu însumi găseam că e un deranj folositor, continuase House, deoarece anticipa o nevoie similară la mine. Acum bietul băiat trebuie să doarmă în seră, cu uşa din interior închisă şi cea din exterior crăpată. N-a petrecut încă nici o iarnă în astfel de condiţii.

Nu-mi pot împiedica gîndul că, fără un accident nemeritat în arborele biologic, aș fi trimis și eu tot acolo. M-am întrebat adesea dacă se poate dresa un cîine să folosească W.C.-ul. Nu cred că ar fi imposibil, în special cu o cățea.

— Nu pot să înțeleg de ce te preocupă atît de mult să mai adaugi alte versuri la cele scrise pînă acum, l-am întrebat eu.

— Aș îndrăzni să afirm că, dacă te-ai mai gîndi o dată, ai înțelege.

— Vrei să spui că ai putea realiza ceva diferit ?

— Vreau să spun că poate aș reuși să fac acum ceea ce am intenționat mereu. Ți se pare poate caraghios, ca și cum ți-ai propune, după optzeci de ani, să-ți satisfaci în sfîrșit ambițiile erotice.

Luă o mînă de nisip și-l lăsă să curgă printre degete, ca un simbol al timpului care i-a mai rămas.

— Și dacă mă gîndesc mai bine, continuă el, poate numai după optzeci de ani ți se limpezesc ambițiile erotice, atunci cînd, doar printr-un miracol, ar mai putea fi împlinite.

Poate galvanizat de această replică, se ridică în picioare, în scîrțîitul încheieturilor.

— Fetele acelea au stat destul în apă. Mă duc să le scot și să le duc un prosop.

O porni clătinîndu-se prin nisipul moale, traversă primejdiile zonei cu alge uscate, cutii de conserve și bucăți de lemn, și ajunse cu succes de cealaltă parte, unde terenul era mai ușor. Își ținea în mînă pălăria de pai, pe care

briza amenințase să i-o sufle. Prin pantaloni i se conturau niște fese descărnate.

Deși soarele mai era încă puternic, vîntul se răcorise. Îmi văzui picioarele cu piele de găină, tremurînd involuntar. Ca și la Linda, deși miezul trupului meu era cald, coaja i se schimbase prin cufundarea într-un alt element care, asemenea unui torent mitologic, adusese o miraculoasă senzație de bunăstare fizică. Mi-a fost milă de House, neînnoit — neînnoibil — de această apă a tinereții lîngă care stătea acum, ferindu-se de arcurile succesive ce-l invitau.

Dincolo de el era probabil Stînca Turturelei în formă de cocoașă netedă, descoperită de reflux, și capetele fetelor, cu părul asemenea cununei de alge a nimfelor marine. Nu se putea desluși ce-i strigau, dar îți închipuiai invitațiile glumețe trimise din siguranța unei lumi în care el nu ar fi fost în stare să supraviețuiască.

Autoritatea lui s-a extins în cele din urmă pînă la Janet. Veni din apă spre mine, legănarea mersului fiindu-i accentuată de fuga caracteristică femeilor. Cînd s-a apropiat, i-am aruncat un prosop. House îl păstrase pe cel pe care îl luase cu el, ba îl purta acum ca pe un șal, ocrotindu-se de curentul mai puternic de la țărmul mării.

Se înfiripă o conversație despre temperatura mării, talentul ei la înot, faptul că acum îi era răcoare. Ne-am mutat la adăpostul stîncilor, sub faleza unde îmi îmbrăcasem costumul de baie.

Soarele cobora într-un văl subțire de nori. Lumina, acum orizontală, făcea să strălucească marea și nisipul. Aveai senzația că se apropie toamna și că există trista posibilitate ca acesta să fie ultimul prilej de a te mai bucura de adevăratele plăceri ale verii.

— Bunicul tău a ademenit-o în cele din urmă pe Linda afară din apă.

— Linda ar putea rămîne în apă la nesfîrșit.

— Ca și tine.

— Nu ; ți se pare dumitale, care ești fricos.

— Trebuie să ții seama că, de obicei, nu înot de la o vacanță la alta.

— O să mai vii să stai cu unchiul Dan ?

— Poate că da, acum cînd știu că locuiești atît de aproape.

— Ba cred că Linda e adevărata atracție.

— Nu, bunicul tău a pus stăpînire pe dînsa. Pe unde crezi că se plimbă ?

— Cred că au rămas pe faleză, să caute fosile. El e pasionat după fosile.

— E ca și cum i-ar arăta stampele lui.

— Ce înseamnă asta ?

— E o glumă proastă. În sfîrșit i-a dat prosopul.

— Mai ai frați și surori ?

— Am o soră vitregă. E căsătorită, are un copil.

— Mama ta a divorțat ?

— Nu, a murit. Tata e cel care s-a recăsătorit.

— A !

— E o căsătorie reușită.

— Erai mic ?

— Cînd s-a recăsătorit tata ?

— Nu, cînd... ți-a murit mama.

— În ultimul an de școală. Acesta e ultimul tău an de școală, nu ?

— Bineînțeles ; aș fi putut termina de anul trecut.

— Ai fi dorit ?

— Unchiul Dan a fost de părere să mai rămîn. Ești informat în legătură cu noi, nu-i așa ?

— Da.

— N-a mai adus niciodată pe nimeni aici, așa încît mi-am închipuit că ești informat. E un fel de secret.

— Mi-am dat seama. Pe tine nu te mîhnește ?

— Nu știu.

— Nu semeni nici un pic cu el, sau cu mama ta.

— Mama spune că trebuie să arăt ca bunica.

— Citești uneori versurile lui Dan ?

— Erau cîteva în manualul de școală. Caraghios !

— Vrei să spui că, într-un fel, vorbeau despre tine ?

— E caraghios că sînt scrise de el.

— Poeziile trebuie să fie scrise de bunici și de alții ca ei.

— Scrii și tu ?

— Nu-s destul de bătrîn să-ți fiu bunic.

— Mereu aduci vorba despre vîrsta ta.
— Mă faci să mă simt bătrîn.
— Mi-ai spus doar că par mai mare decît sînt.
— Dar știu cîți ani ai de fapt.
— Totuși, spune, scrii ?
— Da.
— Recită-mi ceva.
— Vorbești ca un personaj din *Alice în Țara Minunilor*. Chiar dacă aș încerca, probabil că n-ar ieși bine. De ce îl numești unchiul Dan ?
— Așa l-am numit întotdeauna, de cînd eram mică.
— În vremurile acelea îndepărtate.
— Vezi, mereu dai să se înțeleagă că eu aș fi foarte mică și tu teribil de bătrîn.
— Da, e adevărat.
Stăteam culcați față în față, sprijiniți în coate. Piciorul infirm și-l ținea dedesubt, înfundat în nisip, mai departe de mine.
— Nu ești însurat, nu-i așa ?
— Nu.
— Ești logodit ?
— Nu.
Era ciudat și totuși ușor familiar, probabil de pe vremea cînd începusem viața de student, acest interes pentru cineva, un interes simplu și mișcător, o relație umană total anterioară complicațiilor, excentricităților, suferinței. Doreai și tu la rîndul tău să afli amănunte din viața celuilalt, de parcă întrebarea dacă știe să cînte la pian, sau care e culoarea

preferată ar fi lămurit chestiuni de comportare morală sau un aspect determinant pentru viitor.

— N-o să-ţi imaginezi că te consider excesiv de tînără dacă nu-ţi pun aceleaşi întrebări ?

— Vorbeşti ca unchiul Dan.

— Uneori scriu şi poezii ca el.

— Şi de ce le scrii !

— Ca să previn uitarea unor momente ca acestea, înainte de întoarcerea lui Dan şi a Lindei, înainte de sosirea toamnei, de-a sfîrşi tu şcoala, şi aşa mai departe.

— Ai putea scrie un poem despre acestea ?

— Desigur, cu condiţia să găsim o asemănare. Orice seamănă cu altceva. Dificultatea este să nimereşti ce este acel altceva.

Bineînţeles, dacă persoana din faţa ta nu are un fizic foarte atrăgător, toate aceste banalităţi despre viaţă nu-ţi spun absolut nimic. Cum stătea sprijinită în braţe, costumul ei de baie galben lăsa să i se vadă o bună parte din piept. Am evitat să privesc mai mult decît o dată sau de două ori, întrebîndu-mă dacă nu cumva Jan e conştientă de ceea ce puteam să văd, şi meditînd la o legătură nedefinită între infirmitatea ei şi faptul că ar fi putut să ştie. Deşi dorinţa fusese evident cristalizată, am avut senzaţia totuşi că fără voia mea m-am ridicat pe jumătate şi, punîndu-mi mîna cu precizie în linia decolteului ei, am prins un sîn micuţ, spunîndu-i :

— Eşti frumoasă, Jan.

Se înroși tare, dar îmi susținu privirea. Ochii verzi îi erau încadrați de gene al căror negru sclipea.

— Nu, nu. Nu pot fi, spuse ea bîlbîindu-se puțin, de parcă ar fi fost descendenta lui Calwell și nu a lui House.

Mi-am adus aminte de un joc din copilărie, cînd umpleam un balon la robinetul rece. Sînul elastic se odihnea în palma mea, care-l cuprindea pe de-a-ntregul, iar răcoarea lui părea să nu aibă un centru de căldură.

— Să nu îngădui nimănui să te convingă de contrariu, i-am spus, conștient că făceam uz tot de limbajul lui House, dar nefiind în stare de ceva mai bun.

Ce impresie îi făcuse oare această invaziune, care pentru ea nu putea fi ceva prea familiar. Ca un păstrăv prins cu mîna, stătea absolut liniștită, dar tot ca în cazul păstrăvului, nu puteai ști dacă stă nemișcată din plăcere sau paralizată de surpriză. Și apoi m-am întrebat, așa cum te-ai putea întreba despre orice îmbrățișare îngăduită de celălalt sex : în ce măsură e privită cu seriozitate ? De data aceasta era desigur vorba despre seriozitatea mea.

Mai tare decît un lătrat îndepărtat de cîine și decît bîzîitul leneș al unui avion în trecere, se putea auzi apropiindu-se flecăreala Lindei. Mi-am retras mîna, lăsînd-o să alunece domol pe mîna ei întinsă pe nisip. Aici, pielea era caldă ; partea umană a naiadei semi-divine.

— *Nu reușeam să vă vedem, spuse Linda,* credeam că ați intrat din nou în apă și v-ați înecat.

— Ne-am mutat într-un loc adăpostit, am răspuns eu. Începuse să se facă răcoare în bătaia vîntului.

Doar cu un anumit sentiment de vinovăţie puteai privi în sus spre House care, asemănător cu Tiresias prin vîrsta sa venerabilă, cu soarele lucindu-i în lentilele ochelarilor şi ascunzîndu-i privirea, înţelegea poate scena, ba chiar prevedea şi restul.

— E timpul să vă îmbrăcaţi cu toţii, spuse el. Şi apoi vom merge să luăm ceaiul în magazinul doamnei Walton.

Fetele au dispărut pe cînd treceam prin cofetărie (care era, de fapt, camera din faţă a unei căsuţe de ţară) spre grădina din spate.

— Toaleta doamnei Walton e la subsol, uşor de găsit dacă vrei s-o foloseşti, spuse House, cu grija sa obişnuită pentru astfel de treburi.

Pe mica pajişte înclinată, erau cîteva măsuţe, una dintre ele ocupată de o pereche în vîrstă care-şi bea ceaiul. House şi cu mine ne-am aşezat la altă masă. Trupul meu dogorea pe sub haine. Chiar pe chipul lui House, sîngele părea mai aproape de suprafaţă. Vrăbii, anticipînd şi ele ceaiul, săreau pe iarbă în jurul picioarelor noastre ba, uneori, se cocoţau pe marginea mesei. Faptul că aripile, cînd erau în repaos, se strîngeau la baza cozii, suprapunîndu-se una peste alta, părea caracteristic unei fragilităţi aproape umane.

— N-ai găsit nici o fosilă ?

— Am fost prea preocupat de speciile în viaţă, spuse el.

Totuși se scotoci prin buzunarul lateral și scoase o bucată de rădăcină de copac, înălbită și netezită de mare, și-o puse pe masă.

— Cum ai numi aceasta ?

— O buclă din părul lui Neptun.

— Nu. E structura unui os, dar nu din lumea oamenilor.

— Vechea dumitale teorie a ieșirii din mare ?

— Și a reîntoarcerii, spuse el. În primii ani ai lumii, o rasă s-a reîntors, pentru a deveni virtual nemuritoare datorită acestui element mai vital. Natural, înfățișarea acestor ființe era diferită de a noastră.

— Femeile noastre le seamănă mai mult. De aici dificultatea de a face să iasă fetele din apă.

Poate îi pusesem eu cuvintele în gură, dar un fior aproape fizic mă străbătu cînd l-am auzit spunînd :

— Unii credeau că naiadele sînt nemuritoare. După Hesiod, ele trăiau numai cîteva mii de ani. Destul, totuși, ca să ajungă pînă în vremurile noastre. Odată ce existau vreo trei mii, e posibil ca vreo cîteva să-și fi făcut drum pînă pe țărmurile acestea. Știi, era considerat drept semn rău dacă le vedeai goale.

— Oare de ce ?

Bănuiam că, asemenea lui Jan, mă înroșisem probabil și eu, dar pe fața mea bronzată și bătută de vînt, poate că nu se observa.

— Mai tîrziu, aș fi dorit să fi vorbit despre aceasta în *Insula Pasiunilor*. Cînd le vedeai goale, te cuprindea un fel de delir.

Copacii păreau intacţi, dar fiecare avea un strat de frunze căzute dedesubt. În josul pajiştei se zărea, printre ramuri, o porţiune din estuar.

— *Poţi să-ţi dai seama de aici* dacă bacul e de partea aceasta ?

— N-aş crede, spuse House. După ce bem ceaiul, mergem pe chei. Nu te grăbeşti prea tare, nu-i aşa, James ? Maşinuţa aceea de sport te duce ca gîndul la Londra. De ce nu mai rămîi o noapte ? Haide, rămîi !

— Ar trebui să mă reîntorc. Unchiul meu din Africa de Sud zboară acasă, mîine.

Scuza mincinoasă pică tocmai la timp. Dar de ce-mi lăsasem oare o portiţă deschisă ?

— Ce nevoie ai să ţii seama de sentimentele cuiva din Africa de Sud ?

— Dar nu e partizanul apartheidului, am răspuns eu rîzînd. E tot atît de englez ca şi dumneata. Şi asta spune ceva.

Fetele coborîră spre noi, cu un aer de relaxare. Înainte de a mă ridica, Linda s-a aşezat pe unicul scaun rămas liber şi a constatat cu triumful unui cîştigător la jocul de-a scaunele muzicale :

— Nu mai e loc pentru Jan.

— Am să stau aici, spuse Jan, cocoţîndu-se pe genunchii mei cu o îndrăzneală care n-o caracterizase pînă atunci.

Ambele fete au început să chicotească.

— Ce idee încîntătoare !

Am constatat că nu-mi era uşor să nimiresc tonul care s-ar fi cerut glumeţ. Picioarele îi erau acoperite acum de blugi. În ciuda silu-

etei ei zvelte, apăsarea era destul de substanţială. Pentru a masca alte sentimente mai subtile, am aşezat-o mai bine, deşi n-ar fi fost nevoie, ca s-o împiedic să alunece jos. Sub puloverul larg, talia îi era îngustă ca de viespe.

— Mai fă rost de un scaun, Linda dragă, spuse House cu spiritul de observaţie demn de Tiresias.

Dar chiar în clipa aceea lipsa a fost suplinită de o doamnă grasă, probabil doamna Walton, care ieşise să ne ia comanda. Mi-am pierdut povara cu o tristeţe demnă de o pierdere mai serioasă. N-am putut să nu mă întreb dacă House nu şi-a amintit, văzînd-o pe Jan încredinţîndu-mi-se ca o pisicuţă (dorind probabil doar să epateze, dar dîndu-mi mie prilejul de speculaţii senzuale mai intense), de propriile sale tribulaţii sentimentale ce avuseseră loc în urmă cu aproape jumătate de veac. Poate că se gîndea şi la posibilitatea ironică, ba chiar grotescă, a unei a treia generaţii de bastarzi.

Linda era cea care va bîrfi în viitor, ba chiar şi în prezent. Deşi evident mai puţin sensibilă decît Jan, ea era caracterul dominant dintre ele două.

Cînd ne-au informat că în planurile lor pentru seară era inclus şi cinematograful, unde şi-au propus să meargă cu bicicletele, am început să sufăr la gîndul că Jan ar fi putut fi ucisă, sau rănită, sau violată în drumul de întoarcere, după căderea nopţii. Nu m-a liniştit gîndul că e absurd să-mi asum responsabilitatea pentru tot ceea ce este vulnerabil în lume. De

fapt, s-ar putea crede că aceasta este una dintre trăsăturile nefericite ale caracterului de poet. Chiar și lui House, deși părea un dur, deși în teorie era atît de departe de a-și mai lua alte poveri în afara problemei tot mai acute a propriei sale supraviețuiri, chiar și lui i s-ar fi putut atribui această trăsătură ; în cazul său, însă, era vorba despre dezastrele care amenință întreaga omenire.

Vîntul a făcut să zboare șervețelele de hîrtie pe care doamna Walton le ancorase pe masă cu farfuriile.

— Poate că ar fi trebuit să luăm ceaiul în interior, spuse House. Există sus o cameră folosită pe vreme aspră. Vă e răcoare, copii ?

— Dar ție, ți-e destul de cald, Dan ?

— Eu n-am fost cufundat în insondabil, sare și înstrăinare.

— Astăzi nu ne-a înstrăinat. Ne-a adus laolaltă.

— În mod fericit.

— Foarte.

— Despre ce naiba vorbiți voi doi ? întrebă Linda, copia exactă a propriei sale persoane peste treizeci de ani, și acum, probabil, a mamei sale.

Chiar tinerețea ei apetisantă nu putea neutraliza gustul anticipat pe care ți-l dădea rolul ei de femeie în viitor, și anume acela de a strica distracțiile, agentul care te aduce la realitate în momentele de beție, de extaz, de vis.

Apăru un ceainic enorm, farfurii cu pîine cu unt, gem și prăjituri.

— Mărturisesc că sînt gata pentru așa ceva, am remarcat eu, în ciuda prînzului atît de copios.

Am constatat încă o dată cît de prompt sînt totdeauna să mă scald în huzur. Alături de mine, Jan prezenta iarăși paradoxul unui aparat delicat angajat într-o sarcină anevoioasă, cu jumătăți de felii substanțiale între degete, sugerînd o povară trasă de o furnică. Unghiile mîncate pînă la vîrful degetelor, ce se prezentau ca mici entități rotunde, trădau probabil tensiunile normale unei adolescențe feminine. Pieptul de care mîna mea își mai amintea încă era aproape invizibil sub pulover.

Stă cuibărită în sînul meu
Nu scoate un sunet, tace mereu.
Foame mi-e, o cîtă foame...

Oare în situații similare te îndrepți întotdeauna, sentimental, spre spasmodici ? Era limpede că în intimitatea toaletei ușor de găsit a doamnei Walton, Jan i-a povestit prietenei sale despre mîngîierea ofensatoare și măgulitoare, deși în momentul respectiv reacția ei fusese desigur și mai complexă. Dar oare sentimentele celor care nu și le exprimă au vreo relație cu felul cum ni le imaginăm noi, o imagine care derivă în mod aproape ridicol din arta ta sau a celorlalți ca tine ?

Nu aveam nici o îndoială în privința răspunsului pe care l-ar fi dat House. Cum să ți-o imaginezi pe Jan sau pe Linda, — hai să zicem numai pe Linda — ca public cititor al *Maeștrilor Cîntăreți* ai săi ?

Jan ne oferi prăjitura. O frunză mică pluti în jos și se așeză chiar pe ea. Am încercat să-mi explic sentimentul meu brusc de obscură melancolie, atribuindu-l anotimpului, dar apoi mi-am dat seama că e provocat de faptul că ajunsesem la ultimul fel de mîncare. Doar cîteva îmbucături mă mai separau de starea total nesatisfăcătoare a absenței lui Jan. N-am greșit cînd mi-am exprimat convingerea în ceea ce privește frumusețea ei, deși afirmația mi-a fost impusă de nevoia unei justificări estetice pentru impulsul mîinii mele, de fapt de o bruschețe grosolană : frumusețea ei consta în plăcerea nelimitată pe care o simțeam acum privindu-i chipul.

— Să-ți trimit poemul meu despre plajă ? am întrebat-o.

Luă o bucățică din resturile de pe farfurie, o puse în gură și răspunse fără să-și ridice capul.

— Ai de gînd să scrii unul ?

— Nu-i deloc exclus. L-aș putea trimite prin Dan ?

— Da, îl poți trimite.

Chiar alte absențe, în afara acelora care reprezintă obiectul erotismului tău, pot produce nefericire. Uneori nu ești în stare să înduri ca oamenii să alunece într-o lume care scapă supravegherii tale.

— Și tu poți să mă ții la curent cu ce vei hotărî în cele din urmă în privința carierei tale.

— Crezi că o să te intereseze ?

— Bineînțeles.

Deşi House tocmai îndura descrierea vacanţei pe care Linda o petrecuse recent în Benidorm, nu era neapărat exclus să asculte şi schimbul nostru de replici. Mi l-am imaginat punîndu-şi gheara de „Vechi Marinar“ pe mîneca mea, după plecarea fetelor, şi spunîndu-mi poate :

— Să n-o răneşti pe mica mea Jan ?

Cuvintele închipuite m-au făcut să-l privesc cu alţi ochi, presupunînd bizara eventualitate că fata era într-adevăr a lui, iar toată povestea cu iubitul dispărut, „care lucrase pe un vapor“, o invenţie. Poate doar convingerea estetică că viaţa nu-i atît de ibseniană m-a împiedicat să continui serios o astfel de speculaţie. Deşi pentru Ibsen probabil că aşa era.

S-au despărţit de noi în grădină, întîlnirea cu viaţa cinematografului atrăgîndu-le vădit mai mult decît tot ce li se mai putea oferi aici.

Cînd ne-am sculat de la masă, Jan a ridicat bastonul lui House care căzuse sub un scaun. L-a răsucit în vînt înainte de a i-l restitui, un gest care, sugerînd o personificare feminină a lui Charlie Chaplin, ar fi fost emoţionant comic dacă nu te-ai fi gîndit că îndemînarea provenea poate din faptul că fusese cîndva ea însăşi condamnată la un astfel de ajutor. Cînd ne-am luat rămas bun, strîngîndu-i mîna eliberată acum de mănuşa de nisip, am adăugat, căci părea din nou preistoric de tînără :

— Avem tot timpul să ne reîntîlnim.

— Sună ca titlul unui cîntec, observă House, care de data aceasta trăsese fără îndoială cu urechea.

— L-am auzit probabil ascultînd discul dumitale cu Jimmy Guiffre.

— Nu înțeleg prea bine ce vrei să spui, zise Jan.

House, în glumă poate, consideră acesta răspunsul la ultimele mele cuvinte.

— N-are rost să te referi la Jimmy Guiffre. Pentru puștii ăștia e la fel de îndepărtat în timp ca Monteverdi.

L-am invidiat pentru îmbrățișarea pe care a căpătat-o. Dădu o sărutare și Lindei, care o primi tot atît de puțin conștientă de orice implicație erotică, de parcă ar fi lins-o limba bătrînului Rascal. Jan ieși înaintea ei pe ușa din spatele casei. Odată ce ai constatat că ești acceptat fizic, te obsedează alte potențialități ale persoanei iubite, de aici sarcina laborioasă și frustrantă de a încerca să modelezi și să domini, sursă pentru ceea ce în final duce la despărțire.

Plecînd de la doamna Walton, am trecut pe lîngă o biserică, poate tocmai locul în care, dacă „s-ar fi pus problema", House s-ar fi căsătorit cu bunica lui Jan. Natural, gîndul acesta nu părea să-i treacă prin cap. Mi-a arătat doar o pereche de tise, care creșteau cîte una de fiecare parte, la intrarea în cimitir.

— Cum ai descrie porțiunea nou crescută la capătul ramurilor, James dragă ?

— Îți pare că întregul pom a fost ușor nins.

— Da. Bine. Nu prea verosimil în acest anotimp.

— Nu-i nevoie să iei comparația literalmente.

— „Bezna ta“, spune Tennyson, „la vîrfuri luminată“. Nu-i rău. În privința acestei mici părți din *In Memoriam* a fost o mare controversă, provocată, după cum îmi aduc aminte, de niște critici nătîngi care nu puteau concepe că în trei strofe Tennyson trece de la primăvară la sfîrșitul verii și, în ultimul vers, la iarnă. Și, natural, nici nu priviseră o tisă în septembrie.

— Hai Dan, dă-i drumul !

— Trebuie s-o știi și tu pe dinafară.

— Chiar dacă aș ști-o, tot nu ți-aș lua-o înainte.

Începu să recite. O femeie care intra în biserică, să aranjeze poate scaunele pentru rugăciunea de seară, îl făcu să reia primele cuvinte.

Vechi păzitor al acestor oseminte,
Tisă-ntunecată cu rădăcinile-n stei
Rogu-te, spune-mi și mie, ce-i
În sumbrele și tristele morminte.

Cu nor fructuos și-nsuflețită boare
Te-apleci în jos, spre capul fără vise.
Iar clipa de-aur, pare-mi-se
Îți va străpunge floare după floare.

Mîhnirea va rămîne de-a pururi ancorată
Pe buzele ce zac în mormîntul rece
Dar bezna ta, la vîrfuri luminată,
Iarăși și iarăși în bezna va trece.

— Unii susţin, adăugă el că „vîrfuri luminate“ se referă la florile de tisă din cealaltă strofă.

— Asta înseamnă să citeşti în grabă, aşa cum fac şi eu.

— Nu te cred.

— Reţine şi poezia asta pentru antologie.

— A!

— Pare bizar că pentru ea am venit aici.

— Mi-e teamă că ai făcut o călătorie de pomană.

— Sînt sigur că-ţi dai seama că nu-i aşa.

— Şi mie mi-ar plăcea să cred că nu-i aşa.

Estuarul începu să se vadă.

— Bătrînul Charlie e de partea cealaltă, spuse House. Te-am făcut să întîrzii. Mai bine rămîi pînă mîine.

— M-am gîndit mai bine şi simt că trebuie să încerc să-l văd pe unchiul meu. A mai rămas încă destulă lumină ca să fac o bucată bună de drum.

— Cum doreşti, James dragă.

— Crezi că bacul se mai întoarce?

Absenţa oamenilor pe chei părea sinistră.

— Dacă nu porneşte curînd, putem telefona la debarcader. În cazul cel mai rău, luăm autobuzul şi ne întoarcem peste pod. Dar nu circulă bine, în special duminica.

Cum se întîmplă adesea, odată ce ai luat o hotărîre, realizarea ei pare dintr-o dată urgentă. Am mers pînă la chei unde vîntul, deşi locul era mai ferit, biciuia stîncile cu valuri.

— Uite aici ceea ce numești tu părul lui Neptun, spuse House arătîndu-mi niște iarbă de mare verde, lîngă un stîlp de fier.

Aplecîndu-se într-un mod periculos, începu să-l rîcîie cu bastonul pe care ca prin minune îl mai avea încă, după toate peregrinările zilei. Încercă, fără succes, să desprindă niște vietăți cu carapace.

— Ciudat, astea fac parte dintr-o subdiviziune a speciei crustaceelor, remarcă el.

— Cine ?

— Vietățile acestea.

— A !

— Ordinul *Ciripedia.* Se deosebesc de tipul comun de crustacee prin modul lor de viață sedentar, în condiții de adult. Ca și poeții bătrîni.

— Ba chiar ca și poeții tineri, într-o anumită măsură.

— Da, se crede că ordinul *Ciripedia* s-a desprins foarte de timpuriu din familia principală a crustaceelor.

— Ar putea fi clasificate drept fosile în viață.

— Absolut, spuse House. Recunoști că mă potrivesc mult mai bine cu această definiție decît tine ?

— Nu sînt așa de sigur.

— Crezi că poeții care visează fraternitate între oameni sînt rămășițele unei subdiviziuni mai puțin agresive a speciei noastre ? Sau poate s-au dezvoltat pornind de la așa ceva.

— E vorba cu siguranță de o eroare evolutivă. Sînt sortiți pieirii.

— Știi bine că nu cred ce spui.

— Ţi-aş fi recunoscător dacă nu te-ai mai apleca atîta deasupra apei, Dan.

Mă enervam ca pentru un copil care ar fi fost lăsat în seama mea. Spuse, abandonînd în sfîrşit rîcîitul cu rezultate mult mai puţin dramatice decît cele obţinute în urma operaţiei similare la rădăcina mărului, cu o seară în urmă :

— Ca toate crustaceele din ordinul *Ciripedia,* şi acesta şi-a folosit carapacea ca să formeze o manta excepţional de solidă, care îi acoperă complet părţile vulnerabile. Ţie n-o să-ţi scape analogia.

— Fericite crustacee !

— Într-adevăr fericite.

— Şi totuşi n-ai fi dorit să fii invulnerabil.

— Speculaţii absurde.

— Bineînţeles.

— Hai să ne întoarcem şi să ne aşezăm pe bancă, spuse el.

Am rememorat evenimentele zilei, şi m-a uimit rezistenţa de care dăduse dovadă House.

— Am impresia că te-am obosit prea mult, tîrîndu-te după mine şi făcîndu-te să-ţi laşi obiceiurile sedentare.

— Ba eu am fost cel care te-a tîrît pe tine, ca să te aduc la plăcerile mele, spuse el.

Se aşeză cu grijă şi-şi rezemă bărbia în mîinile sprijinite la rîndul lor pe mînerul bastonului.

— Mai bine zis la datoriile mele.

— Mi-a făcut plăcere şi mie.

— Se pare că te înţelegi bine cu mica mea Jan.

— Oricine s-ar înţelege.

— Îmi veni în cap ideea că Jan s-ar putea îndrăgosti de un om de nimic. Singura consolare era că un om de nimic ar fi găsit respingătoare infirmitatea ei. Poate că şi bunica ei s-a îndrăgostit de un om de nimic pentru a-i face în ciudă lui Daniel House, care pe vremea tinereţii era probabil foarte deosebit de marele teoretician al amorului, aflat acum lîngă mine.

— Tristeţea infirmităţii ei, spuse el pe neaşteptate, o simt mai mult alţii.

— Mă îndoiesc.

— Aşa e.

— Cine poate evita să-şi analizeze în mod dureros deficienţele, oricît ar fi ele de vechi, oricît de neimportante din punctul altora de vedere.

— Ce tînăr înţelept eşti tu, James!

Tuşi ca să-şi limpezească pieptul de flegmă.

— E adevărat, deficienţele noastre durează cît viaţa. Dar timpul le schimbă, le înnobilează aproape — pe ele sau pe noi.

— Fără ajutorul artei?

— Te gîndeşti la consolările artei?

— La puterea ei de transformare.

— Da, spuse el. La urma urmei, viaţa nu e acelaşi lucru cu arta, chiar în manifestările cele mai naturaliste ale acesteia din urmă, chiar pentru artistul însuşi.

— În concluzie, ce-ai spune că ai încercat să faci prin *arta dumitale*?

— În concluzie?

Rîse cu micul său chicotit ascuţit.

— Mai este timp să-ţi pregătesc o surpriză. Aş mai putea avea o altă perioadă, o subdiviziune a perioadei mele finale. Perioada mea „ciripediană."

— N-am folosit în acest sens „în concluzie", ştii prea bine.

Îşi ridică puţin capul ca pentru a contempla mai bine cerul de deasupra falezei joase şi verzi şi colinele de pe malul opus. Din acest loc mi s-a părut atunci că aveau parcă şi ele caracteristicile Insulei Pasiunilor pe care tocmai o vizitasem.

— Ce greşeli ai găsit în opera dumitale, pe măsură ce a progresat, ce deficienţe în sistemul ei, luată ca un întreg ?

— Aştepţi un răspuns ?

Rîse din nou. M-am gîndit că cineva care ar spune cu cruzime adevărul ar putea afirma că glorificarea vieţii senzuale devenise cu timpul, în opera sa, mai grosolană, transformarea se făcuse pe nesimţite, aşa cum un gurmet devine gurmand. Şi poate, de asemeni, limbajul în care se făceau necontenitele declaraţii de dragoste, îşi pierduse din forţă. Dar era greu de ştiut dacă schimbarea se petrecuse în capacitatea lui de a mînui cuvintele sau sentimentele. Putea fi totuşi şi rezultatul faptului că ştiai că a îmbătrînit aparatul de testare ; peste cincizeci de ani, cînd cronologia operelor va înceta să mai aibă importanţă, procesul va deveni mai greu de sezisat.

Am spus :

— Insula dumitale rămîne insula pasiunilor carnale. Diriguitorul ei naufragiat nu este

magician, ba chiar e foarte uman. Cel inocent e violat de indigenul brutal. Nimeni nu iartă și nu este iertat.

— Și aceasta ți se pare inadmisibil ?

— Nu, dar e straniu în contextul celor realizate de opera dumitale.

— „Într-o zi“ spuse el atît de prompt, încît pînă la sfîrșitul primului vers n-am știut dacă citează sau nu :

„Într-o zi, abandonînd în sfîrșit acest discernămînt sălbatic,
mi se va îngădui să aduc fericit laude Îngerilor care încuviințează.
Nici una dintre clapele precis lovite ale inimii
să nu greșească răspunsul, făcînd să vibreze
coarde slăbite, sau șovăielnice, sau rupte.
O rază mai strălucitoare să radieze chipul meu senin,
Să înflorească tînguirile discrete.
Ce scumpe îmi veți fi atunci, voi, Nopți de Suferință !
Surori neconsolate, de ce oare nu v-am întîmpinat
mai în genunchi și nu m-am dăruit
mai liber părului vostru despletit. Noi risipitorii mîhnirii !
Cum ne-ațintim privirea, în trista îndurare, dincolo de ele,
încercînd să le prevedem sfîrșitul. Și nu sînt altceva
decît frunzișul nostru de iarnă, veșnic verdele nostru sumbru...

— Și vei încuviința vreodată ?

— Nu în acest fel, în care *Rilke a făcut-o o* dată și pentru totdeauna.

— Dar în alt fel ?

— Nopţile îmi sînt triste, spuse el. Mă trezesc în mijlocul lor şi constat că toate fiinţele la care am visat cîndva sînt moarte şi nici „surorile“ nu sînt mai consolate pentru că *vîrsta tinde să te scutească de a lua parte la* calamităţile istorice ale omului.

— Dar n-ar trebui să te întristeze faptul că nu vei mai trăi să împărtăşeşti triumful omului ?

— Aşa ar trebui. Deşi nici prin aceasta întunericul nu devine mai suportabil.

— Se pare că nu-i important ce crede omul, am spus eu.

— Eşti convins de acest lucru ?

— Cred că e mai importantă inteligenţa care se ascunde în spatele credinţei. Ea se îngrijeşte de calitatea acestei credinţe.

— Nu înţeleg, spuse el, cum aţi scăpat voi tinerii de anumiţi factori determinanţi, înguşti, care mi-au dominat mie toată viaţa. Nu. Nu toată viaţa. Înaintea primului război mondial nu vedeam nici un dezastru, nimic, care să nu poată fi tămăduit de viitorul liber care se apropie. Aveam şi eu o scuză pe vremea aceea. Am rămas un optimist, în fond. Vîrsta însă s-a dovedit că stimulează pesimismul.

— Ce-ar fi dacă cei tineri, prin pesimismul lor, ar inversa vîrstele vieţii ?

— Odată ce mişcarea clasei muncitoare, atît de puternică, n-a reuşit să facă aceasta, nu prea pare posibil, spuse el.

— Nu admiteţi altă posibilitate de transformare decît prin voinţă şi planificare conştientă ?

— Exact.

— Văd eu că niciodată „n-o să aduci laude“, cum sună mai departe, „îngerilor care încuviințează“.

— Din fericire transcendentalul mi-a scăpat întotdeauna.

Perechea mai în vîrstă, care băuse ceai la doamna Walton, își făcuse apariția pe chei, rămînînd în mod încurajator în preajmă. De pe cealaltă parte se auzi, de două ori, un semnal.

— Ăsta-i Charlie, pe punctul să pornească, spuse House.

Numele mi-a amintit de barcagiul de pe Stix, ai cărui pasageri, dacă nu li se făcuseră funeralii, trebuiau să aștepte pe țărm o sută de ani.

— Nu s-ar putea numi o cursă frecventă, adăugă House, ca și cum i s-ar fi sugerat același gînd.

— Nici pe departe.

— Mă întreb dacă și-a amintit cineva să-l hrănească pe Prinț. Dacă nu sînt eu acolo, se mai scapă din vedere.

De partea cealaltă a Stixului, aștepta cîinele sălbatic care avea misiunea de a păzi regiunea de cei care mai erau încă în viață. Orfeu, cînd a fost chemat, l-a adormit cu vraja muzicii sale, dar nu prea îți venea să crezi că arta ta ar avea un efect similar.

Poate că House își asumase rolul lui Orfeu cînd îi vorbi lui Charlie, aflat la cîrmă, în cabina cam dărăpănată a bărcii, și cu o șapcă

pe care avea o insignă de hîrtie, relicvă de la vreo sărbătoare națională. Îi lipsea barba lungă, albă a lui Charon, dar fața îi era totuși acoperită de țepi albi, fiind neras de două, trei zile. În timp ce urcam în barcă am schimbat cîteva cuvinte cu el, apoi l-am urmat pe puntea de la pupă. House l-a mușamalizat pentru că întîrziase pe partea cealaltă. Charlie i-a răspuns că așteptase și el clienții, iar apoi s-a plîns că nu cîștigă mai nimic în sezonul acesta, nici măcar duminicile : din ce în ce mai mulți au mașini și trec peste pod. A amenințat că va fi nevoit să se retragă.

Era adevărat că numărul pasagerilor pentru călătoria respectivă era foarte anemic : House și cu mine, perechea de la doamna Walton, și trei copii cu părinții lor. Ne-am așezat pe băncile de pe cele două laturi ale bărcii.

— Al naibii mincinos, spuse House.

— N-a fost în Marina Comercială în timpul războiului ?

— A închiriat probabil bărci cu vîsle la Oban.

— Ești foarte cinic.

— Toată lumea minte cînd e vorba de trecut.

— Inclusiv dumneata ?

— Nu față de tine, James, spuse el, punîndu-și o clipă mîna pe mîneca mea ; afară de faptul că, cu toții, nu ne putem împiedica să modelăm trecutul în forma în care credem că ar fi trebuit să fie.

Dar altceva îmi spusese el, decît punctele generale ale unei acțiuni, echivalînd cu primele

însemnări pe care şi le-ar face cineva? Tot materialul dens al vieţii sale, o lungă succesiune de zile ca cea pe care tocmai o petrecuse, rămînea numai a lui, întărind uneori, contrazicînd alteori, tiparul vieţii sale, retrospectiva tiparului.

— Totuşi, spusei eu, aşa cum se întîmplă şi cu istoria, lucrurile ies, cu timpul, la iveală.

— Da. Există cîteva reguli generale, — ca aceea că liderii partidelor social democrate se vînd în cele din urmă burgheziei. Dar ele nu vor fi niciodată recunoscute de părţile interesate.

Pînă şi această mică navă emana mirosul insuportabil care te însoţeşte în orice călătorie pe mare. Ceea ce în teorie ar trebui să fie „aer proaspăt, dătător de sănătate", mie mi s-a părut întotdeauna a fi un miros rînced. Să fie uleiul motorului? Rugina? *Ciripedia* de pe carenă? În cazul de faţă mi s-a părut că simt miros de peşte alterat, probabil însuşi lemnul era îmbibat cu zeama unor peşti prinşi cine ştie cînd.

Echipajul lui Charlie, un tînăr în blugi, purtînd o mustaţă nu prea adecvată cu meseria sa ci mai curînd cu cea de membru într-o armată terestră de gherila din America de Sud, ne-a scos în larg. Îndată ce-am părăsit cheiul, mi-am dat seama că House, cînd vorbise despre bac la prima traversare, nu-i exagerase capacitatea de ruliu.

Briza era răcoroasă bine. Cînd se zărea marea, dincolo de gura estuarului, vedeai cai albi care-o trăgeau ondulat spre orizont. Era o

consolare să știi că nu vom naviga pînă acolo, deși ar fi fost o scuză mai onorabilă pentru cazul în care destinul meu rușinos ar fi vrut să am rău de mare. O subdiviziune mai plauzibilă a lui *homo sapiens* sînt poate și timizii cărora numai o evoluție postbiologică le permite să prospere. Dacă hrana s-ar fi putut obține numai prin expediții de acest fel, eu unul aș fi murit de foame. Dar nu toți poeții fac parte din această subdiviziune. Chiar pacifismul lui House, la sfîrșitul primului război mondial, nu provenea în nici un caz din teama de luptă. Vocea lui îmi întrerupse cursul gîndurilor :

— Caracterul tău mă uimește. Unde-i nerăbdarea, invidia, lipsa de bună creștere, inexactitatea care ar trebui să însoțească inteligența ?

M-am înroșit. Abia am fost în stare să pronunț doar cîteva cuvinte.

— Cînd mă vei cunoaște mai bine, le vei descoperi destul de repede.

— Te cunosc destul de bine. Ești un virtuos.

M-am gîndit că poate avea dreptate. Am o virtute de suprafață. Cineva ar fi putut să-mi descopere carențele în privința sentimentelor și a curajului numai dacă aș fi avut ghinion, sau dacă ar fi fost vorba despre o legătură atît de strînsă, încît acel cineva ar fi avut tendința să nu-mi mai condamne defectele. În acest caz, ar fi fost în parte chiar extirpate. Dar cine dorește să facă o virtute din virtute ? Cît de deosebită este, din acest punct de vedere, de talentul pentru versificație, să

zicem, sau de un profil frumos! Căci talentul artistic și înfățișarea sînt inerente ție însuți, pe cînd virtutea o simți ca pe o impostură întîmplătoare.

Mi-am amintit că atunci cînd Jan mă întrebase dacă am frați, am fost tentat să-i vorbesc despre sora mea bună, mai tînără cu doi ani decît mine, dar moartă de peste douăzeci de ani — perspectivă demnă aproape de House. De ce mă voi fi gîndit la ea, odată ce nu-mi amintesc nimic din scurta ei viață? Dar îmi veni acum în minte — și ce obtuz am fost să nu mă gîndesc la aceasta mai demult — că, de fapt, amintirile despre sora mea și despre acele vremuri trebuie să reprezinte pentru mine o sursă de profunde bogății, un zăcămînt îngropat sub straturi de trăire conștientă ulterioară. Iar în reacția mea de atunci, trebuie să fi fost implicat sentimentul de vinovăție, căci probabil eram deranjat de acest intrus. Simpla reacție freudiană nu mi se păru rudimentară ci de o semnificație crucială și plină de adevăr pentru mine, în prezent, indiferent de subtilitățile care existaseră în trecut.

Virtutea mea nu era decît o ispășire de-o viață, era purtarea bună a băiatului infatuat, căruia i s-a acordat lung dorita plăcere obținută printr-un miracol.

— Va aminti cineva despre virtute în necrologul meu? „A fost un virtuos".

Acum abia mi-am dat seama de ce mai zilele trecute o frază mi s-a desprins din scrisorile lui Keats cu o familiaritate care m-a făcut să-mi pun întrebarea dacă nu cumva am

scris-o, fără să știu, eu însumi: „Nu prea mi-aduc aminte să fi contat vreodată pe fericire.“ Plăcerea e inseparabilă de originea ei vinovată și din această cauză nu mai e plăcere.

— Necrologul nu va pomeni despre *virtute*, odată ce orice necrolog minte, spuse House. Vor fi amintite onorurile deșarte pe care autorul necrologului le disprețuiește și părțile slabe din opera ta, pe care le-a descoperit nu fără satisfacție.

— Autobiografiile mint și ele.

— Tot astfel și biografiile, spuse el. Deși te întrebi dacă versiunea biografului binevoitor nu este mai exactă decît cea pe care subiectul însuși încearcă s-o ticluiască.

— Chiar și poezia minte.

— Acolo însă, spuse el, mai poate fi găsit și ceva adevăr, chiar dacă nu se află narația strict factuală necesară unei biografii.

— Poezia trebuie deci citită în felul acesta? Și cine poate oare s-o facă?

— Poate tu.

— E sigur că pe-a dumitale o voi privi cu alți ochi.

— Ca să găsești amănunte biografice sentimentale?

— Ca să găsesc, să încerc să găsesc, ceea ce nu mi-ai spus.

— Figura din covor? sugeră el.

— E o poveste imposibil de simplistă. Tîlcul ei nu cred să fie că autorul refuză să mărturisească secretul care-i străbate opera, ci mai degrabă că nu îndrăznește să-l spună.

— De frică să nu se trădeze ? întrebă House.

— De teamă să nu-și dezvăluie slăbiciunile pe care în operă le-a transformat în forță.

— Deci acum te vei duce acasă și vei constata cît sînt eu de oribil.

— Numai cît ești de uman.

Această remarcă nu era complet gratuită. Exprima, prea indirect poate, sentimentele pe care le purtam bătrînului, deși îmi dădeam seama că datorită perspicacității lui, pricepea și ceea ce discreția mea mă făcea să omit. Ei da, chiar în acel moment eram conștient de virtutea de a simți o afecțiune care nu era insuflată de ceva atît de concret ca îmbrățișarea unui sîn de fată.

Unul dintre copiii de pe bord veni să îngenuncheze pe scaunul de lîngă mine. În mod automat m-am întors să privesc și eu la apele negre care păreau să gonească alături, în ciuda vitezei noastre modeste. Păreau negre, pentru că soarele era prea jos ca să le mai poată lumina. Mi-a dat în gînd comparația nereală că aș fi într-o cadă, cu apa în exterior. Eram pregătit să prind copilul de picior dacă și-ar fi pierdut echilibrul. Părinții erau de cealaltă parte a bărcii, uitînd de pericol sau, în orice caz, socotindu-l nu mai mare decît cele pe care le întîmpina copilul în alte împrejurări ale vieții. Chipurile părinților, el cu barbă, ea cu fața acoperită pe jumătate de un păr negru, lins, îmi deveniseră curios de familiare într-un răstimp scurt, cum se întîmplă cu chipurile tuturor tovarășilor de călătorie, oricare ar fi mijlocul de locomoție.

— Dacă ar fi posibil, spuse House, mi-ar plăcea să interzic să mi se scrie biografia.

M-am gîndit alarmat, conștient cu umilință de posibilitățile ce mi s-ar deschide, că, neputînd interzice asemenea lucru, m-a ales pe mine *pentru această sarcină, dorind să fie cineva* binevoitor cel care să dea în vileag faptele ce vor fi desigur descoperite cînd i se va scotoci trecutul.

— Ciudat cum se schimbă omul, continuă el. La un moment dat, aș fi privit cu bucurie perspectiva oricărui element care ar fi facilitat înțelegerea operelor mele. Am păstrat chiar ciornele și copiile unor poezii hotărît proaste.

Dintr-o dată am constatat că auzul nu mai distinge decît zgomotul mării și al vîntului ce învîrtea moara de plastic din mîna copilului de lîngă mine. Jucăria nu se potrivea cu vîrsta lui, o luase de la unul dintre frații mai mici, ceea ce dusese la niște altercații plictisitoare, după ce ne urcasem la bord. Fusese și o dovadă, gîndeam eu, a incapacității caracteristice lui Barbă-lungă și Păr-lins de a-și supraveghea cum se cuvine vlăstarele.

— Pentru ce a oprit motorul ? l-am întrebat pe House.

Țărmul destinației noastre era încă la oarecare distanță.

— Scoabele au cedat în cele din urmă. Bănuiesc că bătrînul Charlie s-a dus să le pună la loc.

E adevărat că nu se mai vedea cîrmaciul în dunetă. Speram să existe un sistem care să

înțepenească cîrma. Înțepenită sau nu, barca începu să se întoarcă cu flancul spre briză, avînd un ruliu mai mare ca pînă atunci. Mi-am adus neliniștit aminte că respirația lui Charlie duhnea a alcool.

— E ceva ce se întîmplă frecvent în timpul traversării ?

Observasem mai de mult că în momente de alarmă vocea mea devenea de o claritate și o pedanterie mai mult decît normală. Chiar la școală mascam în acest fel dezastrul iminent al descoperirii micilor mele păcate.

— E unic în experiența mea, spuse House.

În cazul său, ținînd cont de crucea militară care-i fusese cîndva decernată, nepăsarea putea fi luată drept autentică.

Pulsațiile reîncepură. Charlie apăru din nou la cîrmă. Tangajul începu iarăși să depășească ruliul. Faptul că nu erai desfigurat, că aveai un venit sigur, un nume, faptul că erai în viață, te făcea să nu crezi că te-ar fi putut într-adevăr amenința vreo catastrofă.

— Mă tem că nu se înțelege cu mama ei, spuse House.

Pentru o clipă, am crezut că se referă la barcă, căci îmi imaginam că-l preocupă și pe el în aceeași măsură ca și pe mine.

— Cine ?

— Jan.

— Nu se înțelege ?

Auzindu-l pe el făcînd această afirmație, contradicțiile pe care le observasem și eu mi se părură semnificative.

— Fetele nu prea se înțeleg cu mamele lor, deși de cele mai multe ori țin la ele, sînt strîns legate. E o regulă generală. Freud a indicat motivele.

— *Freud avea de obicei dreptate,* în ciuda celor ce s-ar putea spune împotriva lui.

— Pe vremea cînd eram eu tînăr, exista o mare controversă despre presupusa ireconciliabilitate între Freud și Marx. Eu n-am considerat nicicînd că domeniile lor se suprapun. Știam doar că pentru a reuși să înțeleg, trebuia să mă adresez lui Marx în domeniul social și lui Freud în cel personal. Sînt sigur că nu ești de părerea mea, James dragă ?

— Nu tocmai.

— Nu m-am putut obișnui cu ideea că au mai apărut și alți învățați.

— Nu mă pasionează filozofii.

— Deci care e înțelesul pe care îl atribui tu ?

— Înțelesul ?

— Figurii din covor !

— Nu sînt decît un crustaceu pe un catarg.

— Un stoic ?

— Pe dumneata te-am considerat întotdeauna stoic, am răspuns eu.

— Mi se pare că am mai vorbit noi despre acestea.

— Ți se pare, pentru că ai reușit să vezi toate cărțile de joc pe care le am în mînă.

— Mă întreb, spuse el, mă întreb dacă fiecare dintre noi doi nu joacă jockerul și păstrează asul.

— Iar atunci cînd va trebui în cele din urmă să-l jucăm, într-un moment hotărîtor, va deveni atu.

— Tot e ceva faptul că am jucat același joc.

— Mă rog, am răspuns eu, dumneata crezi că adevărul va prevala, eu cred doar că trebuie să ne mulțumim cu ideea că adevărul este important.

— E totuși același joc, repetă el.

Deși sînt cu totul ignorant în probleme de navigație, am remarcat că ne îndreptam prea repede spre chei. Nu părea să fim mai la adăpost de briză decît în mijlocul canalului, sau poate se intensificase vîntul. Era momentul cînd manevra cerea, fără îndoială, ca motorul să fie reversat. Cum Charlie nu a fost salvat, nu s-a știut niciodată dacă omisiunea a fost cauzată de neglijență sau de o defecțiune a motorului.

M-am ridicat, anticipînd debarcarea cu o inutilă grabă. Nu departe de mine era tînărul cu figură de gherila, ținînd în mînă lațul unei frînghii, pe care era gata să-l arunce pe un bolard de pe cheiul aflat acum destul de aproape. De la mesele din fața chioșcului cu răcoritoare doi sau trei băutori de Coca-Cola ne priveau cum înaintam. Am constatat cu satisfacție că mașinuța neagră a lui House nu fusese furată. Mercedesul, în schimb, era înlocuit de altă mașină, aparținînd probabil familiei cu copii, de pe bord.

Printr-o manevră dibace, flancurile au evitat să se lovească de chei. La început, în cele cîteva secunde de vagă presimţire că ceva nu-i în regulă cu manevra de abordare, am fost convins că nu se putea evita un accident. Acum eram tot atît de sigur că totul se va desfăşura normal. Începusem să-i spun ceva lui House care rămăsese pe bancă, privind dincolo de chei, inconştient şi indiferent de înaintarea noastră pripită. Dar înainte de a-mi termina fraza, fîşia de apă dintre pupă şi chei s-a redus cu o viteză la care nu te-ai fi aşteptat de la nici o ambarcaţiune şi cu atît mai puţin de la „Nimfa Mării“ (cum s-a dovedit că se numea a noastră). Sub ochii mei, carena a ieşit în afară, semănînd cu unul din măgarii lui Margaret, şi partea rotundă a bărcii s-a lovit de un pilon asemănător cu cel pe care îl rîcîise House pe malul celălalt, dar ceva mai puţin ieşit din apă. A fost un ghinion pe care l-ar fi putut avea şi o barcă mai demnă de a pluti pe mare.

A urmat apoi un zgomot de parcă un călcîi din ţara uriaşilor a spart o cutie de chibrituri din ţara uriaşilor. Am fost aruncat atît de violent peste bancă, încît am alunecat şi am căzut în umezeala şi în mirosul rînced din gaura de scurgere a apei. De jos, am observat mişcîndu-se cismele lui House care în sfîrşit sezisase şi el pericolul. În urma acestei căzături, m-am ales cu un cucui impresionant la frunte, dar în momentele acelea nici nu eram conştient că m-am rănit. M-am auzit chiar scoţînd un „Nu“ de protest. Cînd m-am ridi-

cat, am văzut că datorită probabil unei ricoșări, cheiul era neverosimil de departe și în retragere. Puntea se înclinase mult.

S-a spus că „Nimfa Mării“ s-a scufundat, cu pupa înainte, în numai trei minute (lemnul a fost găsit nesănătos, măcinat poate de *Ciripedia.)* Ulterior, am măsurat acest interval cu ceasul în mînă, căci mi se părea că nu m-am folosit suficient de el. E posibil ca băutorii de Coca-Cola să-i fi supraevaluat durata. O parte din timp am cheltuit-o zbătîndu-mă sub bancă. O altă parte spunîndu-i lui House : „Să văd dacă nu-ți pot găsi un colac de salvare !“ Asociația dintre acest obiect și pericolul în care ne aflam a fost o exhibiție magistrală de raționament logic. Am auzit răspunsul lui House : „Să fiu totuși silit că mă arunc în acest element nimicitor ?“ Nu se vedea nici un colac de salvare, un alt fapt criticat în raportul anchetei. Datorită lecturilor din tinerețe, eram foarte conștient de necesitatea de a ne arunca peste bord, înotînd cît mai departe de pericolul de a fi absorbiți odată cu barca. N-a rămas mult timp să reflectez la dificultatea de a-l convinge pe House să facă acest lucru. Tot atît de brusc cum străbate un lift ultimul etaj, apa mi-a ajuns rece la șolduri, apoi sare, sufocantă, în gură. Am zărit tînărul cu barbă zbătîndu-se să ajungă la noi, cu gura deschisă, strigîndu-ne ceva ce nu se putea auzi.

House a dispărut pur și simplu. Cred că *picioarele sau hainele* i-au fost prinse pentru moment în bacul care aluneca, deci n-a avut prilejul să demonstreze ce forță i-a mai rămas

pentru a domina hidrosfera, vechea lui dragoste. Nu era departe de suprafață, dar mi-am dat seama că, deși era vorba de un corp voluminos, am fost tot atît de norocos că l-am putut găsi, *cum ești și atunci* cînd dai de o fosilă sau de altă comoară din mare. Cînd, cu un efort, i-am scos capul deasupra valurilor, am constatat că începuse să se înnegrească. Mi-am zis totuși că situația nu e prea gravă, așa cum îți spui poate în primul moment în care vezi pe cineva desfigurat de o boală sau de un accident. Alături de noi plutea moara din plastic roz. Dincolo de ea, posesorul ei neligitim țipa ca din gură de șarpe. Înotînd disperat, reușea să se țină la suprafață, dar înainta, dacă înainta vreun pic, spre cocoașa verde dinspre care veneam, cocoașă care cînd se înălța, cînd dispărea dincolo de marea întunecată ca vinul, ce-mi înconjura capul. L-am strigat și am început să înot spre el cu brațul liber. Greutatea lui House, sau a hainelor mele, mă trăgeau irezistibil în jos, în apa din care eram forțat mereu să înghit, de parcă aș fi fost supus unei torturi antice. Din fericire nu s-a pus problema morală de a-l abandona pe House în favoarea copilului. Un erou de pe chei a sărit în apă și s-a ocupat de acesta din urmă. Un timp, care mi s-a părut infinit, m-am chinuit cu bătrînul meu lup de mare, revoltat mai ales că lumea considera pe nedrept că aș fi capabil să-l salvez de unul singur. Se credea probabil că fac și eu parte dintre cei care se aruncaseră de pe țărm ca să ajute la salvare. Apoi, amîndoi, atît eu cît și House, am fost sprijiniți de brațe puternice

care se plecau spre noi dintr-o barcă. Tipic firii mele ce reacţionează cu întîrziere a fost faptul că atunci cînd salvarea devenise certă, l-am încredinţat cu părere de rău altora. Cît de ciudată fusese intimitatea noastră fizică în mare ! Neegalată de nici o apropiere, oricît ar fi fost ea de strînsă, din cursul weekend-ului.

— Te simţi bine, domnule Ross ?

— Perfect. Simt că nu am nici un drept să zac aici, dar toată lumea insistă.

Era ridicol, absurd, dacă raportai la emoţiile ei cît şi la ale mele, să repet aceste asigurări pregătite parcă dinainte.

— Ce-i cu fruntea ?

— Arată groaznic, dar nu-i decît ceva superficial. Îmi închipui că nu m-au crezut cînd le-am spus că m-am ciocnit doar de marginea bordului. În parte, cred că acesta este motivul pentru care m-au adus aici. Îşi imaginează că am o comoţie cerebrală.

— Ar trebui să te pună într-o rezervă. Am să aranjez cu ei. S-ar putea să fie prea tîrziu în seara asta.

Mi-am imaginat cît trebuie să fi fost de competentă pe vremea cînd lucra pentru editura Bamberg. Autoritatea şi eficienţa ei nu mai apăreau apăsătoare acum cînd se pierduse obiectul faţă de care şi le exercitase pînă nu demult.

— Nu-i deloc necesar. Cred că mîine mi se va permite să plec. Pînă atunci e linişte şi confortabil aici, după cum vedeţi.

Trecuse de mult ora de vizite pentru public. În lungul șirului dublu de paturi, pacienții care se simțeau destul de bine ședeau citind sau ascultînd cu căști de radio la urechi.

— Mi s-a spus că tatăl dumitale a fost prevenit că nu sînt motive să se alarmeze.

Era într-adevăr fenomenal de atentă. Oare se schimbase acum datorită circumstanțelor diferite, sau poate că în împrejurările normale de viață nu-ți dai seama decît parțial de însușirile celorlalți oameni.

— I-am telefonat chiar eu. Mi s-a adus un telefon portativ la pat. Cu fise. Am împrumutat bani de la infirmieră. Nu știu încă unde-mi sînt lucrurile.

— Ți-am adus geamantanul. E în camera de gardă de la capătul coridorului. Am văzut că ți-ai făcut bagajul și mi-am imaginat că poate ai nevoie de obiectele de ras și așa mai departe. Trebuie, bineînțeles, să te reîntorci pentru mașină. Nu i se întîmplă nimic dacă rămîne cu capota lăsată ?

— E în perfectă ordine. Are husa pusă. Cît de amabilă sînteți că vă interesați de toate !

Fără îndoială, problemele multiple și ridicole care se ivesc odată cu un dezastru în care se pierde viața unui om, probleme ce trebuie rezolvate, ne ajută să suportăm totul mai ușor.

— Mi s-a povestit ce ai făcut pentru D. H. Niciodată n-am să fiu în stare să-ți mulțumesc îndeajuns.

— Mă voi simți întotdeauna vinovat că n-am făcut mai mult.

— Nu se putea face mai mult.

Am revăzut din nou în gînd întîmplările de pe chei. House fusese scos la țărm înaintea mea. Debarcarea a fost o prelungită corvoadă, abia acum înțelegeam dificultățile pe care le prezenta instabilitatea bărcii și înălțimea cheiului. Cînd l-am revăzut din nou pe House, zăcea întins pe spate. Cineva îi pusese o jachetă împăturită sub cap, ca să nu stea direct pe pavajul printre crăpăturile căruia am observat că creștea iarbă. Părul lipit din cauza apei îl făcea să pară mai chel decît era în realitate.

— Nu-i faceți respirație artificială ? am întrebat pe un bărbat care mă sprijinea — inutil, gîndeam eu — și a cărui față, deși atunci părea foarte familiară, n-aș mai putea-o recunoaște.

— S-a dus, băiete ! răspunse acesta, folosind poate verbul eufemistic, deoarece își imagina că House era tatăl meu.

— Prostii, am răspuns eu, eliberîndu-mă de brațul care mă înconjura și pornind spre House, hotărît în intenția extraordinară de a implanta sărutul dătător de viață pe buzele lui mustăcioase.

După cîțiva pași, m-am trezit în genunchi, ca pentru o rugăciune, poziție pe care nu o simțeam mai puțin ridicolă prin faptul că era neintenționată. Susținătorul meu nu s-a mai ridicat în picioare, presupun că nici n-ar fi reușit. M-a întins pe dată și pe mine pe chei, în aceeași poziție ca și House.

Încercam să mă consolez repetîndu-mi mie însumi că oamenii de la ambulanță, cînd au sosit, la un interval foarte scurt, au făcut pentru

House tot ce le era cu putință. Cineva, probabil unul dintre ei, afirmase că inima nu i-a rezistat, dar că ar trebui să aștept ancheta (fusesem prevenit și în prealabil că trebuie să o aștept), ca să aflu dacă murise în timpul cînd m-am ocupat eu de el. *Și totuși, cu ceva mai* multă grijă pentru capul lui decît pentru al meu, cît timp eram în apă... Poate chiar și pe chei, dacă i-aș fi lămurit că cel mai mare poet englez în viață — în viață ! — zăcea acolo, în mijlocul unei băltoace de apă de mare, care încet se lățea...

— Cît timp am stat acasă, spuse Ivonne House, telefonul n-a încetat să sune nici o clipă. Ziarele, radio...

— Ce îngrozitor, în asemenea momente !

— Bineînțeles n-am spus nimănui unde fusese D. H. Adică nimic mai mult decît că a fost la plimbare.

— Nici nu e nevoie.

— Totdeauna am considerat trecutul său personal drept ceva care îl privește numai pe el. Voi continua să procedez la fel.

— Sînt întru totul de aceeași părere. Ceva în plus n-ar facilita ancheta, ca să nu mai vorbim despre presă. Sper că spitalul a interzis reporterilor să ajungă la mine și pînă mîine, probabil, vor fi plecați.

— Sînt foarte fericită că vezi lucrurile în felul acesta.

— Nu-i nici o problemă.

Mi-am dat seama cît de încet vorbeam, deși omul din patul alăturat adormise, vîrît adînc sub așternut.

— A fost un accident atît de gratuit, o pierdere atît de uriașă ! Era plin de planuri de lucru pentru viitor !

Ce simplu e să concepi viața pentru cei morți, care nu mai au putința s-o trăiască !

— Cred că faptul că te-a întîlnit pe dumneata și că ai venit aici i-a făcut mult bine în această privință.

— Ce veți face dumneavoastră ?

— O, am să mă reîntorc la Londra, răspunse ea aproape cu vehemență. E ceea ce mi-am dorit întotdeauna. Nu-mi place deloc aici.

Ciudată confirmare a senzației mele de la început, că East Shore Road nu prezintă ambianța potrivită reședinței unui poet.

— Natural, adăugă ea, în ultimii ani am prevăzut mereu că în curînd ne va părăsi, din cauza vîrstei. Dar niciodată în felul ăsta !

Deci, în cele din urmă, nu pentru Dan ci pentru Ivonne începea o perioadă nouă.

— Trebuie să vă întoarceți neapărat acasă în seara asta ?

— Rămîn cu familia Dodds. Au fost extraordinar de buni cu mine.

— E mult mai bine așa.

— L-am luat și pe Ras, deși s-a lăsat foarte greu. Tot aștepta pe aleea din față și nu voia să se clintească nici după ce s-a întunecat.

— Teribil de patetic !

— Dacă dorești să vii mîine pentru mașină, ar fi poate mai bine să telefonezi întîi la Dodds. Îți scriu eu numărul. Tot ei sînt cei care m-au condus și aici, iar Colin e plecat pe chei să aducă Austin-ul.

Era ciudat să constaţi cum, asemenea straturilor de epidermă ce cresc peste o rană, viaţa normală îngloba în sine, treptat, evenimentul.

— Vă rog, nu-i faceţi să aştepte din cauza mea.

Dar jena că vizita ar fi fost prea lungă sau prea scurtă a fost risipită de sosirea sorei şi de insistenţa ei că trebuie să mă culc şi să dorm. După ce plecă Ivonne House, o altă fată, care se dovedi a fi infirmiera de noapte, mă făcu din nou să mă ridic, fapt caracteristic excesului de zel cu care erai îngrijit la spital. Fata purta o tăviţă pe care era un pahar cu apă şi o farfurioară de sticlă cu două capsule.

— Asta ce mai este ?

— Ceva ca să poţi adormi.

— Nu am nevoie de nimic ca să adorm.

— Nu căuta gîlceavă, spuse ea prietenos.

— De unde vii de ai o voce atît de plăcută ?

— Din Comitatul York.

— Am bănuit eu.

— Lasă asta acum şi ia pilulele !

Le-am cules de pe farfurie. În halul de slăbiciune în care mă găseam, aspectul ei proaspăt exercita o atracţie nevinovată. Poate era aceeaşi fată care îi prilejuise lui Dan, după operaţia de hernie, blajinele sale plăceri erotice. Întoarsă în sala de gardă, fata aprinse lumina cu abajur verde la masa la care se presupunea că va rămîne toată noaptea. Aveai senzaţia că eşti căsătorit sau că eşti din nou copil. După ce a plecat şi cînd imaginile de pe „Nimfa Mării“ şi de pe chei începură din nou

să mi se perinde prin minte, am fost bucuros că mi-a dat pilulele. Sprijinit neobișnuit de sus, pe perna incomodă de spital, așteptam ca somniferul să-și facă efectul. Prin fereastră, dincolo de paturile din față, se vedeau, sub cerul ceva mai deschis la culoare, liniile joase și întunecate ale stîncilor și ale colinelor pe care licăreau cîteva lumini. Nu reușisem nici chiar mai devreme, în lumina amurgului, să identific cu precizie peisajul pe care-l vedeam, cu partea cea mai îndepărtată a estuarului.

Mă întrebam dacă înainte de a ieși din spital, Margaret nu va veni să mă viziteze. Poate chiar și Jan. Aveam senzația că, într-un anumit fel, moartea lui House avea puterea să mă lege de Insula Pasiunilor mai mult decît ar fi putut-o face el în viață. Ațipind, puțin înainte de apariția lui Ivonne, am visat că House a reînviat, dar nu pe chei, ci pe plaja unde fusesem să ne scăldăm. Cu cîtă bucurie i-am apucat mîinile, l-am ajutat să se ridice. „N-am putut îndura să văd tristețea înscrisă pe chipul tău frumos !“ îmi spuse el, dînd să se înțeleagă că s-a reîntors de pe tărîmurile morții. Departe, pe mare, îndepărtîndu-se mereu, călărea fata care știam să este a sa. „Du-te, încearcă s-o ajungi !“ Deși la început nisipul moale tindea în mod sinistru că-mi rețină fuga, m-am gîndit că poate o voi salva și pe ea.

În colecția GLOBUS

Au mai apărut :

UGO ATTARDI
Moștenitorul sălbatic
FAUSTA CIALENTE
Ca vîntul pe nisip
BERNARD CLAVEL
Stăpînul fluviului
LOUIS COUPERUS
Secretul din Java
STANISLAW DYGAT
Lacul Constanța
SHIRLEY ANN GRAU
Trece condorul
GÜNTER GRASS
Anestezie locală
HERMANN HESSE
Peter Camenzind
IONAS LIE
Malstrom
PATRICK MODIANO
Bulevardele de centură
HENRY DE MONTHERLANT
Cazul Exupère

Lector: ANTOANETA RALIAN
Tehnoredactor: ELENA BABY

Tiraj 20 130 ex. broșate. Bun de tipar 28.08.1976.
Coli tipar 5,5.

Tiparul executat sub comanda
nr. 433 la
Întreprinderea Poligrafică
„13 Decembrie 1918"
str. Grigore Alexandrescu nr. 89—97
București
Republica Socialistă România

278

EDITURA UNIVERS

ROY
FULLER

INSULA PASIUNILOR

Un roman de mare subtilitate analitică, aparţinînd unui cunoscut poet şi romancier englez contemporan, şi prezentînd, într-o suită de tablouri dramatice, relaţia dintre faptele existenţei reale a poetului şi sublimarea lor în procesul artistic.

Colecţia GLOBUS

Lei 5,50